

ANSICHTEN

1-2/2006

Pohľady

Z OBSAHU:

ROZLÚČKA S KATARÍNOU KOLNÍKOVOU

NÁŠ HOŠŤ: KAMILA KAY-STRELKOVÁ

10. PLES VIEDENSKÝCH SLOVÁKOV

NÁVŠTEVA DIVADLA ANDREJA BAGARA V NITRE

OSUDY UČITEĽOV 1. SLOVENSKÉHO GYMNÁZIA V REVÚCEJ

MATEJ HREBENDA

POÉZIA GABRIELY GÄRTNER -VAŠKOVIČOVEJ

ROZHOVOR S EMÍLIOU HRABOVEC

80. NARODENINY DOMINIKA HRUŠOVSKÉHO

VIERA RINGWIRTH: PRISŤAHOVALKYŇA

ROBO OPATOVSKÝ VO VIEDNI

Spevák, skladateľ a gitarista Robo Opatovský patrí do mladej generácie slovenských interpretov populárnej hudby. Vo Viedni sa prvý raz predstavil slovenskému publiku v marci tohto roku.

„Veľa ľudí mi vraví, že moja hudba znie najlepšie naživo.“

Rodák z Trnavy študoval na Konzervatóriu v Bratislave odbor klasická gitara. Jeho učiteľom bol vynikajúci pedagóg a koncertný majster Jozef Zsapka. Po skončení školy sa začal venovať spevu a navštevoval súkromné hodiny u známej slovenskej jazzovej speváčky Adriany Bartošovej.

V roku 1997 prichádza vďaka producentovi Danielovi Hádlvi z BMG ARIOLA na trh jeho prvý album pod názvom Robert Opatovský. Už o rok neskôr v tej istej produkcii vychádza album s názvom Nebol som zlý. V rámci ďalšej zmluvy s vydavateľstvom Universal Music Opatovský vydáva v roku 2000 svoj v poradí už tretí album Pravá tvár.

V rokoch 2002 – 2003 žije striedavo v Japonsku a na Slovensku. Počas pôsobenia v krajine vychádzajúceho slnka vzniká materiál na jeho štvrtý sólový album, ktorý vychádza pod názvom Prílev energie v septembri 2003. V marci 2005 nasleduje ďalší album: V tom zvláštnom sne. Zatiaľ čo po hudobnej stránke ide o výsostne Robov autorský počín, texty k trinástim novým skladbám pochádzajú z dielne pomerne pestrého autorského tímu, v ktorom figuroval napríklad šéf Radošincov Stanislav Štepka, ostrieľaný Zoro Laurinc, Juraj Žák, či Vlado Krausz. A práve týmto albumom oslovil Robo Opatovský viedenské publikum v prvej časti jeho koncertu.

Nielen vtipná singlová skladba Záverečná s vynikajúcim textom Stanislava Štepku očarila viedenské publikum – Opatovského spontánny, technicky a interpretačne nanajvýš profesionálny prejav si okamžite získal jeho sympatie. Veľmi príjemným prekvapením bola aj druhá časť večera, kde Opatovský v takých dielach, ako sú piesne

Georga Michaela, Franka Sinatra, Joe Cockera a iných veľkánov svetovej populárnej hudby, len potvrdil svoje interpretačné kvality. Na jeho temperamentný prejav reagovalo publikum veľmi spontánne – roztancovalo sa...

S týmto sympatickým mladým slovenským interpretom sa máte možnosť stretnúť na budúcom plese viedenských Slovákov, ktorý sa bude konať 20. januára 2007 v hoteli Radisson SAS Palais vo Viedni.

jm

Jozef Macura

DOTYKY / BERÜHRUNGEN

Prepojenia rakúskej a slovenskej kultúrnej scény v oblasti vážnej hudby sú témou najnovšieho projektu Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku s názvom Dotyky. Spoločná kultúrna história posledných štyroch storočí je najlepšie rozvinutá práve v oblasti vážnej hudby. Medzi obidvoma krajinami existujú v tejto oblasti historické prepojenia a vzťahy, vzájomná spolupráca a inšpirácia.

Mikuláš Schneider-Trnavský a Franz Schubert

V novembri 2005 sa uskutočnil prvý večer z cyklu Dotyky zameraný na priblíženie života a diela dvoch hudobných skladateľov žijúcich a tvoriacich na území dnešného Slovenska a Rakúska, Franza Schuberta a Mikuláša Schneidra-Trnavského. Hoci ich životné dráhy sú od seba oddelené takmer jedným storočím, ich hudba má veľa spoločné. Nie neprávom nazývajú Schneidra-Trnavského slovenským Schubertom.

Zaujímavosti zo života obidvoch skladateľov nám v komentároch predstavila slovenská muzikologička PhDr. Luba Ballová. Samozrejme, že magnetom celého večera boli hudobné ukážky z tvorby týchto dvoch skladateľov. Hostami večera boli mladí slovenskí interpreti Andrea Čajová – soprán a Jaroslav Pehal – bas. Na klavíri ich sprevádzala popredná slovenská klaviristka Dana Sašinová.

Andrea Čajová je v súčasnosti poslucháčkou katedry koncertného a operného spevu na Hudobnej fakulte VŠMU v Bratislave. Už počas svojej krátkej umeleckej kariéry získala viacero významných ocenení na domácich a medzinárodných súťažiach.

Jaroslav Pehal absolvoval štúdium spevu na bratislavskom konzervatóriu ako „Najlepší absolvent roku 1997“ a pokračoval v štúdiu operného a koncertného spevu na VŠMU

v Bratislave. Hneď zaujal svojím talentom a na viacerých speváckych súťažiach doma a v zahraničí získal viacero ocenení. Popri opernej a piesňovej tvorbe sa venuje aj interpretácii sakrálnych diel.

Klaviristka **Dana Sašinová** študovala na Konzervatóriu a VŠMU v Bratislave. Zúčastnila sa na viacerých domácich a medzinárodných klavírných súťažiach. Je vyhľadávanou komornou partnerkou našich popredných koncertných umelcov-instrumentalistov i spevákov. V súčasnosti pôsobí na Vysokej škole múzických umení v Bratislave.

Jaroslav Pehal sa nadšenému publiku v zaplnenej sále predstavil krásnymi piesňami Franza Schuberta: „Ständchen“, „Der Tod und das Mädchen“ a „Heidenröslein“. Vysoko položený, čistý soprán Andrejky Čajovej naplno vyznel v piesňach Mikuláša Schneidra-Trnavského „Nesedaj slaviček“, „Sedí kukuk na javore“, „Uspávanka“ ako aj v známej piesni „Ružičky. Umelci sa spolu predstavili aj v nádhernom duete „Ave Maria“ od Franza Schuberta.

Potlesk a hlasné „bravo“ v nadšenej sále si vynútili ďalšie a ďalšie prídavky a pre tých, ktorí zažili atmosféru tohto hudobného večera, sa stal tento kultúrny zážitok nezabudnuteľným. Za tento večer ďakujeme nielen naozaj vynikajúcim talentom slovenského operného spevu, ale aj organizátorom večera. Autorkou tohto projektu je Edith Veith-Mistriková.

*Titulná strana: Cyril Uhnák: Michalská veža, olej na plátne 145 x 90 cm, rok 2002
www.cyril-uhnak.com, cyril-uhnak@chello.sk*

ZA KATARÍNOU KOLNÍKOVOU

„... keď ma nebudú bolieť obe nohy naraz, stačí, keď budú bolieť len jedna po druhej...“

Dňa 29. mája 2006 náhle vo veku 85 rokov zomrela známa slovenská herečka a veľká osobnosť Radošinského naivného divadla pani Katarína Kolníková. Právom ju možno nazvať prvou dámou „Radošincov“ a celkom iste bude chýbať nielen svojim kolegom a divákovi na Slovensku, ale aj Slovákom v zahraničí, za ktorými RND často prekračovalo hranice.

U nás, vo Viedni, bola niekoľkokrát – vždy usmiata, milá, prívetivá. Kto ju spoznal – tomu prirástla k srdcu, kto ju videl na pódii – pocítil jej úžasnú pozitívnu charizmu, kto ju počul interpretovať veselovážne Štepkove texty – stal sa jej fanúšikom, obdivovateľom a aj keď na diaľku, osobným priateľom.

Naposledy prišla pani Katarína do Viedne s hrou „Ženské oddelenie“ - bola krátko po úraze, zrazilo ju auto a pohybovať sa mohla len s barlami, ale ako sama vravela, prišla rada, lebo tak veľmi si chcela vo Viedni zahrať! Trpezlivo a s veľkou námahou vyšla na prvé poschodie divadla, kde bola sála a poďakovala sa nám slovami: „Vás by sem, moji milí, aj za tie barly vymenila!“

Katarína Kolníková sa narodila 20. apríla 1921 v Radošine, okres Topoľčany. Spolu so svojimi ôsmimi súrodencami vyrástla v chudobnej rodine železničiara. Do školy chodila v rodnej obci, pracovala ako sezónna robotníčka na biskupskom majetku v Radošine, potom niekoľko rokov slúžila v Piešťanoch. V roku 1941 sa vydala za Michala

Kolníka z Nitrianskej Blatnice, s ktorým mala štyri deti. Po roku 1945, keď ju manžel opustil, zostala s deťmi sama. V rokoch 1947-1979 pôsobila v materskej škôlke v Radošine, kde až do dôchodku pracovala ako školníčka a pestúnka.

Členkou RND sa stala v roku 1970, ochotnícky hrávala divadlo však už dávno predtým. Počas svojej dlhoročnej divadelnej kariéry vytvorila postavy, ktorým vdýchla svoju dušu. Ako insitný umelec úprimne interpretuje svoje dojmy, pani Katarína prežívala svoje postavy vždy nanovo a vdýchla im svoju životom skúšanú dušu. V živote i v divadle vytvorila typ slovenskej ženy, ktorá sa ľahko nevzdáva, svoj osud znáša statočne a ešte priehrsťami rozdáva lásku a optimizmus. Jej svojrázny, neopakovateľný slovný prejav, opierajúci sa o miestny dialekt, máme ešte všetci v ušiach, jej obraz hlboko vrytý v našom vnútri. Že už nie je medzi nami, sme ešte nestihli zaregistrovať. Ľudia ako Katarína Kolníková sú stále s nami...

Redakcia Pohľadov

Milé čitateľky, milí čitatelia,

vítam vás v nových Pohľadoch! Poviete si: nových ako nových, veď sú tu už 20 rokov! Nedalo mi nezalistovať si vo vlastnej histórii, ktorá je späť s týmto

časopisom. V decembri 2005 uplynulo päť rokov mojej neprofesionálnej „novinárčiny“. Držím v ruke Pohľady z decembra 2000 a s prekvapením konštatujem, že mali vtedy len 12 strán! A z týchto stránok sa nám prihovára! Ján Sucháň, Vlado Mlynár, Ingrid Fux v rozhovore s Paľom Hammelom, nedávno zosnulá Katarína Kolníková, Rašto Piško a Iva Hanková. Časopis sa rozrástol a s ním rástol aj počet našich prispievateľov, priaznivcov a medzi časom aj priateľov. Ďakujem všetkým tým, ktorí ma na tejto 5-ročnej púti sprevádzali, mnohí sú stále so mnou, ďalší sa „odvážili“ pridať a písať a rozšírili naše rady. Sú aj takí, ktorí nám boli od začiatku oporou a ktorí tu medzi nami už nie sú. Táňa Beňovská, už 5 rokov nám veľmi chýbaš! Ďakujem Tiborovi Macákovovi, Ide Hledíkovéj a Marte Bábikovej za ich profesionalitu v práci s písaným slovom a dlhoročnému grafikovi Pohľadov Gabovi Štrbovi za jeho vzťah k nášmu časopisu a za to, s akou láskou a výtvarným cítením sa doslova „pohral“ s týmto novým dvojčísľom!

Zaželajme si spolu ešte veľa príjemných chvíľ s naším časopisom, či nám tvorcom alebo vám čitateľom. Spoznávajme sami seba, Slovenky a Slovákov, tu v Rakúsku či v starej vlasti, na Slovensku. Budme k sebe priazniví a lobujme sami za seba, iní za nás nebudú. Čítajte rozhovory s dvomi zaujímavými slovenskými ženami, pozrite do zákulisia nitrianskej divadelnej dielne, pripomeňte si s nami a uctíte pamiatku tých, na ktorých spomienka nás dojíva. V hĺbke srdca cítíme tie neviditeľné ohnivé spolupatričnosti.

Slovami Emílie Hrabovec: „Nájsť korene vlastnej identity, vlastné ja, prihlásiť sa k svojej slovenskosti, k príslušnosti k slovenskému národu je nevyhnutné. Nemôžem byť Európanom bez toho, aby som nebol príslušníkom niektorého európskeho národa a európanstvo nie je nič iné ako pestrá mozaika jednotlivých európskych národov. A keď chceme nejakým spôsobom kultúrne prežiť, ale napokon aj politicky a hospodársky, musíme mať vlastný fundament a vlastné korene. Tie korene nie sú a nemajú byť proti niekomu druhému, ale majú držať náš vlastný existenčný strom.“

Ingrid Konrad

Foto: Archív RND

Jozef Macura

**KAMILA KAY
STRELKA-KANKOVÁ
MEDZI SLOVÁKMI
VO VIEDNI**

Do Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku vo Viedni zavítala 2. februára 2006 americká spisovateľka slovenského pôvodu Kamila Kay Strelka-Kanková. Hoci v pozvánke stálo, že na programe je čítanie z jej knihy *Letenka do raja*, autorka nečítala. Pani Kamila sa hneď na začiatku priznala, že radšej rozpráva, rozprávanie je jej najvlastnejší prejav. Zdvorilo odmietla aj naše „hostovské kreslo“, vraj najradšej rozpráva postojačky. V ten večer sme mali možnosť zažiť a spoznať sebavedomú ženu, plnú vitality a pozitívnej vnútornej energie s neuveriteľným rozprávačským talentom, ktorý aj naplno využíva. Ten, kto si prečítal jej knihu, vie, že jej pútavé rozprávanie sa zhoduje s textom v jej knihe.

Názov knihy má symbolický význam. *Letenka do raja* je predstavou o budúcnosti, o šťastnom smerovaní k cieľu. Autorkin životný príbeh je jedným z tisícov príbehov Slovákov v exile, jej rozprávanie odzrkadľuje pocity a túžby niekoľkých povojnových generácií. Sama sa priznáva, že u nej zvíťazila túžba podeliť sa o svoj príbeh nielen s tými, ktorí majú podobné zážitky, ale aj s generáciou, ktorá exil nepozná.

Helena Steiner

LETENKA DO RAJA

Americká podnikateľka a slovenská spisovateľka Kamila Kay Strelka-Kanková je podľa jej vlastných slov svetobežníčka. Jej literárne rozprávanie plné bohatých životných i podnikateľských skúseností je toho dôkazom. S autorkou, ktorá bola do augusta 1968 redaktorkou Československého rozhlasu v Bratislave a po okupácii vtedajšieho Československa ako tisíce iných Slovákov emigrovala cez Viedeň do Ameriky, kde žije viac ako 35 rokov, sa rozprávala Helena Steiner.

Ako ste sa vlastne dostali za oceán?

Tak ako mnohí na Slovensku v roku 1968. Keď sovietske vojská okupovali našu vlasť, aj môj manžel sa rozhodol, že odídeme. Mali sme vtedy dvojročnú dcérku Evičku a on chcel, aby sme aj kvôli nej odišli do sveta slobodnejšieho. Nebolo to vôbec ľahké, ale s odstupom času sa človek niekedy aj pousmeje nad vlastnými chybami a nedostatkami a rád

si spomenie na príjemné a milé situácie, ktoré sa nám prihodili.

Dočítala som sa, že ste boli najprv v Kanade a až neskôr ste sa rozhodli pre USA. Aké boli začiatky, ako ste sa v cudzine dohovorili?

Ja som jazyk spočiatku absolútne neovládala. Hanbila som sa, keď som niečo zle vy-

slovila. Hoci sme neskôr na Floride vlastnili viaceré reštaurácie, vždy sa musím usmiať pri spomienke, keď som ešte v Kanade začala pracovať ako čašníčka v reštaurácii dlho do noci a namiesto kapustnej polievky som ľuďom ponúkala pomyje, lebo tieto dve slová majú v angličtine veľmi podobnú výslovnosť. Keď sme raz s manželom zháňali suroviny na bravčové pečené na rasci, napadol nám len

výraz „kmín“ a keď sme ho hľadali v slovníku, chcela nám predavačka pomôcť. Keď sme jej povedali slovo „kmín“, tak išla zavolať políciu, lebo slovo „kmín“ znamená zlodej.

Dodnes máme akcent, pretože sme už boli starší, keď sme tam prišli. Ale môžem vám povedať, že práve tento akcent nám otváral dvere. V Amerike platí, že kto tam prišiel a chcel niečo dokázať, musel pracovať „duplované“. Ako podnikatelia sme mali vždy dobré meno. Aj keď som neskôr cez našu vlastnú realitnú kanceláriu na Floride predávala či už miliónové alebo päťmiliónové domy a naši zákazníci počuli môj akcent, boli si istí, že ja nebudem pracovať na 100%, ale na 110%! A keď zistili, že majú dočinenia len a len s odborníkmi, radi k nám poslali ďalšieho dobrého zákazníka a ten ďalšieho a my sme si museli vstépiť zásadu: „Náš zákazník, náš pán.“ Toto sa teraz na Slovensku treba naučiť!

Pani Strelková, chodíte často na Slovensko?

Samozrejme, veľmi často, niekedy aj trikrát do roka.

Čo je náplňou vašej terajšej cesty?

Skoro vždy, keď prídem na Slovensko, mám nejaké povinnosti. Ale len také radostné, pretože sem chodím vydávať moje knižky. Pred deviatimi rokmi som začala písať o našom živote v zahraničí, o podnikaní, o cestovaní. Písať som začala v Spojených štátoch, ale knihy písané v slovenčine vydávam na Slovensku, kde mám svoju vydavateľku a medzičasom aj veľa čitateľov, a tak tu trávim veľa času.

Viem, že všetky vaše štyri knihy sa stretli s neobčajným záujmom, a preto už mali viacero vydaní. Mohli by ste ich čitateľom trochu priblížiť?

Prvá knižka dostala názov „Letenka do raja“. Mala som takú silnú túžbu po domove, preto som ju začala písať. Nebola som spisovateľkou, ale keďže som pracovala v Československom rozhlase v redakcii humoru a satiry a robila som scenáre a pripravovala programy, tak mi písanie bolo veľmi blízke. Táto kniha je vlastne príbeh o tom, ako človek ide do sveta bez peňazí, bez znalostí jazyka a nevie, kam ide a nevie, čo bude robiť. Je to aj o tom, čo všetko nás na tejto ceste stretlo a ako sme si počínali. Dostávam veľa listov a emailov od mojich čitateľov. Jeden z nich, práve z Rakúska, mi po prečítaní tejto knihy napísal: „Pani Strelková, bol som veľmi zvedavý, ako budete „ospevovať“ Ameriku, tak som si túto knihu kúpil. Prepáčte mi, píšete skutočnú pravdu, píšete veľmi zaujímavu a pretože som tam bol niekoľkokrát, celkom sa s vami stotožňujem.“

Neočakávala som, že moja prvá kniha sa stretne s takým obrovským ohlasom. Na základe toho vznikla kniha druhá - „Letenka do sveta“. Ako podnikateľka som si zarobila peniaze a veľa som cestovala. Keď lietam z krajiny do krajiny, všade ma najviac zaujímajú ľudia

a ich životné osudy, lebo si myslím, že krajina môže byť akokoľvek krásna, ale keby tam nežili ľudia, nemala by veľkú cenu.

Moja tretia kniha „Letenka do minulosti“ - to je už také romantické vyznanie môjho vnútra. Vraciam sa domov, chodím po cestičkách môjmu srdcu blízkych a hľadám svoju prvú lásku. Nájdete tam veľa poézie, pretože svoje pocity vyjadrujem v poézii a nebudete mi veriť, ale je to poézia z toho obdobia. Tiež sa stretla s veľkým úspechom, už aj preto, že slovenská speváčka Marcela Molnárová si jednu báseň z nej vybrala a vznikla pieseň Motýľ.

Každú knihu krstíme v Bratislave alebo v Prahe a oslavujeme. Vždy, keď sa stretneme, máme veľú radosť, pretože všetky moje knihy sú plné energie, radosti a optimizmu do budúcnosti, hoci v nich zažívam aj tragické chvíle. Ale to podľa mňa patrí k životu.

Druhú knihu mi pokrstil Július Satinský - je to pre mňa veľmi pekná spomienka na neho. Tretiu krstil Peter Dvorský, s ktorým som sa náhodne zoznámila a stali sme sa dobrými priateľmi. Pri tomto krste som sa stretla aj s kolegami z rozhlasu a hlavný redaktor Literárnej redakcie mi hovorí: „Pani Strelková, toľko lietate do Bratislavy, už ste mali Letenku do raja, Letenku do sveta, Letenku do minulosti, čo tak do Bratislavy?“ A ja na to: „Ďakujem vám pekne za názov mojej ďalšej knihy!“ A tak moja zatiaľ posledná kniha dostala názov „Letenka do Bratislavy“.

Samozrejme Bratislava je mesto, ktoré milujem. Tu som pracovala, tu som sa zaľúbila, tu sa mi narodila dcérka, tu som sa vydala, tu som žila a prežívala azda najkrajšie chvíle môjho života. Takže túto knihu som venovala Bratislave a jej zaujímavým miestam. A keď ju budete čítať, pôjdete so mnou a ukážem vám Bratislavu mojimi očami. Ak radi chodíte na Centrálné trhovisko, tak vás tam pozývam. Je to nádherné miesto, veľmi farebné, kde môžete prežiť pekné chvíle. Je to taký trh, aký som inde na svete nenašla. No popri prechádzkach Bratislavou je tam veľa iných príbehov, lebo sa mi stáva, že mi ľudia telefonujú a vyzozprávajú mi svoje osudy, ktoré stoja za to, nielen si ich vypočuť, ale aj dať na papier. Takže dúfam, že sa vám bude páčiť aj táto štvrtá kniha.

A o čom bude piata kniha, ktorú máte už v počítači?

Máte pravdu, veľmi usilovne pracujem na „Letenke za hviezdami“. A poviete si: `Tá Strelková vysoko lieta`! No uvidíme, ako to dopadne. Veľmi dlho som rozmýšľala, kým som sa rozhodla napísať „Letenku“ s takýmto názvom.

Keď čítate súčasné slovenské časopisy a noviny, sú plné superstars, krásnych hviezd, vyzlečených či polovyzlečených žien. Dnes zažiaria, zajtra zhasnú. Ja som prišla k záveru, že existujú skutočné hviezdy, ktoré zažiaria preto, aby zostali svietiť, aby žiarili - sú to výni-

21. august 1968, keď vojská Varšavskej zmluvy obsadili našu krajinu, je nielen medzníkom v dejinách bývalého Československa, ale aj v osudoch mnohých z nás. Kniha sa nezaobera politickým pozadím a problémami krajiny v týchto pohnutých dňoch. Je autentickou výpoveďou mladej ženy, ktorej životný pocit pred týmto dátumom naplňali optimizmus, istota a šťastie, a ako sa po ňom všetko zmenilo...

Mladým manželom Strelkovcom sa podarilo aj s ich maličkou dcérkou opustiť rodnú vlasť v prvý deň obsadenia republiky. Autorka priznáva, že hoci doma mali všetko, čo pre život potrebovali - postup v zamestnaní, auto,

chatu, pekný byt - rozhodli sa odísť. Práve kvôli svojej dcérke sa nechceli vzdať toho najdôležitejšieho v živote - slobody a pocitu voľnosti. Navyše ich rozhodnutie muselo byť okamžité. Museli veriť tomu, že je správne, pretože cesta späť neexistovala. A začala sa práve tu, v Rakúsku...

Vpád vojsk Varšavskej zmluvy uvrhol našu krajinu do dlhých rokov totalitného režimu, čo napokon potvrdilo, že rozhodnutie rodiny Strelcov bolo správne.

Hoci svoj prvý let do novej vlasti - do Ameriky - autorka prirovnávala k letu „do raja“, za dlhé roky v emigrácii pochopila, že vyčúrený pocit „raja“, slobody a voľnosti je draho vykúpený stratou svojich blízkych a priateľov. Na svojich rodičov si spisovateľka spomína aj vo veršoch:

Keby sa dali darovať roky,
Tebe by som ich, mama moja, dala.
Keby sa dala darovať mladosť,
Tebe by som ju, otec, darovala.
Keby sa dala darovať vďačnosť,
ako sa dávajú kvety,
ružami by som vás obsypala...

Prvé roky v emigrácii označuje za najťažšie vo svojom živote - bol to skutočný boj o prežitie spojený s odhodlaním presadiť sa, zaradiť sa v neznámej spoločnosti medzi seberovných vekom, vzdelaním a schopnosťami. Sám z vlastnej emigrácie poznám tieto počiatočné pocity radosti a smútku, túžob a nádejí, odvahy a presvedčenia začať úplne odznova. Poznám ale aj tie pocity pochybností o sebe samom, keď človek bojuje s pocitom, že v novom prostredí, v tom „vysnívanom raji“ vôbec nič neznamená a pochopí, že záleží iba na ňom, čo zo svojho života dokáže urobiť.

V ten večer sa v publiku stretli príslušníci všetkých vekových kategórií. Mladších sem priviedol záujem dozvedieť sa niečo z nedávnej histórie našej krajiny a snaha pochopiť ju. Tí starší sa v duchu preniesli späť do čias, keď sa sami rozhodovali. Porovnávali vlastné osudy s rozprávaním autorky. Ich podobnosť nie je čisto náhodná.

Ten, kto emigráciu zažil na vlastnej koži, veľmi dobre chápe pohnútky, prečo táto kniha vznikla. Spomínam si, ako sme sa len nedávno, ešte ako čerství emigranti stretávali a navzájom si rozprávali svoje utečenecké príbehy. Niekedy aj s úsmevným podtónom, inokedy až priveľmi smutné. Neraz v nás vzkrsla myšlienka, že by sme ich mali zapisovať a raz vydať ako knihu. Pani Kamila Strelková to urobila za nás. Aj keď jej životný príbeh je od našich odlišný, medzi riadkami sme vycítili to, čo vnútorne spája všetkých, ktorí boli prinútení opustiť svoju domovinu. Je to kniha o emigrantoch a živote v exile, o hľadaní a návratoch.

Po Letenke do raja nasledovali Letenka do sveta, Letenka do minulosti a Letenka do Bratislavy. Priaznivci Kamily Strelkovej už netrpezlivo čakajú na jej ďalšie príbehy pod názvom Letenka za hviezdami. Letenky sa už stali „logom“, akýmsi poznávacím kódom jej autorskej dielne. Všetkým čitateľom s podobným osudom želim veľa autentických zážitkov a mladým ďakujem za ich záujem a úctu k tomuto príbehu.

Všetky tituly si možno objednať aj na mailovej adrese: kaystrelka@aol.com.

močné slovenské ženy, matky, podnikateľky, vedúce, ženy so zaujímavým povoláním. Túto svoju poslednú knihu teda venujem takýmto slovenským ženám, už aj preto, že si myslím, že som jedna z nich. Odišla som do sveta, dokázala som, že slovenská žena sa nezľakne a keď sa poobzerá po Slovensku, uvidíte, že je nás takýchto veľa a že sme veľmi, veľmi potrebné.

Ako vidíte Ameriku vy, ako pristáhovalkyňa?

Môžem povedať, že pol života som žila v Európe, a teraz sem chodím veľmi často, a pol života som žila v Amerike. Amerika mi dala veľa. Veľmi veľa ma naučila, pretože sme ešte predtým v socialistickom systéme nemali nijaké vedomosti o podnikaní. Chodili sme do práce a z práce, samozrejme, moje povolanie bolo trochu iné. Amerika nám dala príležitosť postaviť sa na nohy a dokázať, že sme schopní niečo urobiť. Veď sa na ňu pozrime! Kto je Amerika? „Celý svet“. Tam sme sa stretávali s Poliakmi, Angličanmi, Írmi, Maďarmi... Kto buduje Ameriku? Pravdepodobne tí najlepší, ktorí odídu za prácou a chcú sa uplatniť v nejakom inom systéme. Čo mi tam chýbalo? Možno, že moji starí priatelia, s ktorými sa človek môže zasmiať, pospomínať, poplakať si, aj ponadať. To tam nenájdete. Takže ja si to teraz vynahrádzam. Preto chodím sem na Slovensko a nachádzam všetkých mojich priateľov a vracia sa mi to, čo som zameškala a čo mi chýbalo. Našťastie sa to tu pomaličky zo dňa na deň mení a Slovensko sa vracia k svojim starým hodnotám, ku kultúre, na ktorú sme aj my pred tými päťdesiatimi rokmi boli zvyknutí a ktorá nám bola známa.

Čítate sa viac Američankou alebo Slovenkou?

No, zásadne som Slovenka. Američanka som možno skúsenosťami, ktoré som tam nadobudla. Preto chodím často na besedy so slovenskými podnikateľkami a tieto skúsenosti, za ktoré som skutočne vďačná, odovzďavam teraz dievčatám a ženám, ktoré to tak veľmi potrebujú.

Viem, že vaším úspechom v Amerike je aj vaša dcéra, ktorá má pre ženu neobvyklú profesiu.

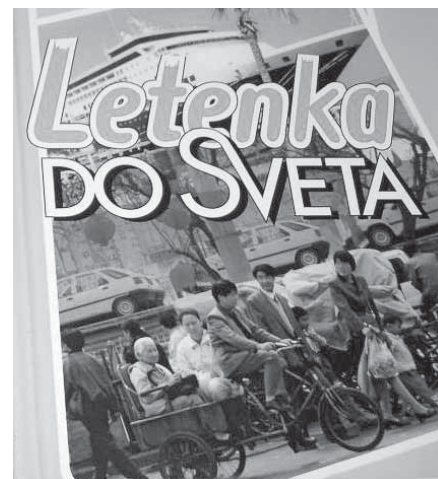
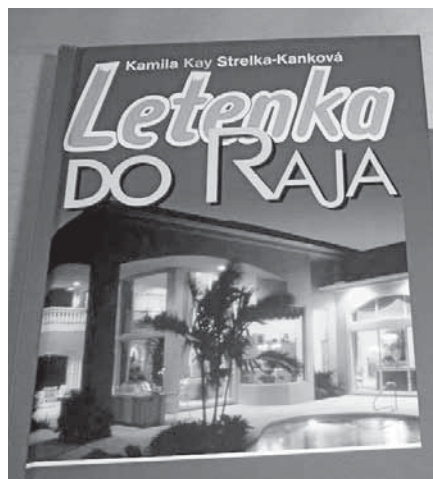
Áno, má naozaj veľmi zriedkavé povolanie. Bola vynikajúcou študentkou, výborne sa učila a hrala na klavíri. Veľmi ju to bavilo a mysleli sme si, že bude klaviristkou. Potom výborne zmaturovala a získala aj titul „Najlepšia študentka štátu Florida“. Vtedy dostala aj diplom priamo od prezidenta Regana, pretože v USA veľmi podporujú mládež, ktorá sa chce vzdelávať. Vždy bola veľmi poriadkumilovná a keď sa dostala do leteckého krúžku na univerzite, kde mali túto vlastnosť aj ostatní, veľmi sa jej to zapáčilo a jedného dňa mi povedala, že chce ísť k letectvu. Už na univerzite musela raz týždenne nosiť uniformu. Potom získala hodnosť kapitánky a minulý rok sme ju oslavovali ako podplukovníčku amerického letectva. Absolvovala niekoľko univerzít, medzinárodným je inžinierkou v elektrotechnike, počítačovej technike, medzinárodných vzťahoch. Takže ona nelieťa, ale pracuje v tomto odbore, kde potrebujú také „dobré hlavy“. Sme na ňu veľmi pyšní! Myslím, že dievča má veľkú budúcnosť. A opäť je to Slovenka, narodená v Bratislave.

Ste aj cestovateľkou, svetobežníčkou. Videli ste už veľký kus sveta a nalietali tisíce kilometrov. Kde je podľa vás najkrajšie?

Tak tu ste ma trochu prichytili „na hruškách“, pretože som skutočne videla veľa krajín. Manžel mi to minule spočítal, bolo ich 39, ktoré som navštívila. Píšem o nich a o ľuďoch v týchto krajinách vo svojej knihe. Je to niečo nádherné, že človek môže kamoľvek ísť a potom tam chodia moji čitatelia vlastne spolu so mnou. Mnohí mi napíšu: „Ďakujem Vám, bola som s Vami v Číne“; „Ďakujem Vám, bola som vďaka Vašej knihe na ostrovoch v Karibskom morí“.

Ale najkrajšie je tam, kde sa vraciam najčastejšie. A najčastejšie sa vraciam domov, na Slovensko. Takže som v srdci presvedčená, že „najkrajší kút v širom svete je moja rodná zem“.

Pani Strelková, veľmi pekne vám ďakujem za rozhovor a za ten váš optimizmus, ktorý som pri vás načerpala.

STÁLA KONFERENCIA SLOVENSKÁ REPUBLIKA A SLOVÁCI ŽIJÚCI V ZAHRANIČÍ 2006

Zástupcovia rakúskych Slovákov, Ingrid Konrad, Mária Smejová a Vladimír Mlynár sa po prvý raz zúčastnili Stálej konferencie Slovenská republika a Slováci žijúci v zahraničí 2006, ktorá sa konala v dňoch 12. – 13. mája 2006 v Kongresovom centre City Hotel v Bratislave za účasti 66 delegátov slovenských spolkov a organizácií z 20 krajín celého sveta. Rokovanie prekvapilo srdečnosťou a neformálnosťou. Pán prezident SR Ivan Gašparovič sa ospravedlnil, dal prednosť odhaľovaniu pamätníka J. M. Hurbana v Žiline. Slovákov, ktorí prišli často z veľkej diaľky: zo zámoria, USA a Kanady, aby ukázali, ako

svoj národ v zahraničí reprezentujú, a to nie je prázdna fráza – pozdravil cez obedňajšiu prestávku premiér SR Mikuláš Dzurinda, ktorý prišiel na stretnutie priamo z Viedne, kde sa konalo vrcholné stretnutie krajín Južnej Ameriky.

Účastníci konferencie s uspokojením konštatovali, že od posledného rokovania konferencie v roku 2004 boli realizované viaceré dlhodobé požiadavky Slovákov žijúcich v zahraničí. Oceňujú prijatie nového Zákona o Slovákoch žijúcich v zahraničí, zriadenie Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí a vytvorenie Komisie Národnej rady Slovenskej republiky pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Očakávajú, že tento pozitívny proces v slovensko-slovenských vzťahoch bude aj naďalej pokračovať.

Na záver konferencie boli schválené nasledujúce závery a odporúčania:

Všeobecne Slováci žijúci v zahraničí

1. Žiadajú, aby sa problematika vzťahov Slovenskej republiky a Slovákov žijúcich v zahraničí stala v potrebnom rozsahu trvalou súčasťou vládneho programu a jednou z priorit štátnej politiky Slovenskej republiky.
2. Navrhujú, aby sa v Národnej rade Slovenskej republiky vytvoril stály výbor pre Slovákov žijúcich v zahraničí.
3. Očakávajú, že vláda Slovenskej republiky bude naďalej obhajovať a podporovať práva a záujmy Slovákov žijúcich v zahraničí. Bude prispôsobovať svoju politiku v danej oblasti vo vzťahu k jednotlivým štátom na základe meniacich sa podmienok a charakteristik.
4. Žiadajú, aby Slovenská republika mala v štátnom rozpočte vyčlenený dostatok finančných prostriedkov, ktoré budú zabezpečovať kultúrny a spoločenský život Slovákov žijúcich v zahraničí tak, aby bola uchovaná národná a jazyková identita v danom prostredí.
5. Očakávajú, že vláda finančne zabezpečí plnohodnotné fungovanie Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí.
6. Žiadajú, aby vláda zabezpečila nekódovaný príjem vysielania verejnoprávnej Slovenskej televízie a Slovenského rozhlasu v zahraničí, žiadajú aby vo verejnoprávných médiách Slovenskej republiky bol vytvorený priestor na prezentáciu života a dejín slovenských menšín a komunit v zahraničí.
7. Žiadajú, aby vláda Slovenskej republiky podporila zriadenie Múzea slovenského zahraničia a vybudovanie Pamätníka slovenského vysťahovalectva.
8. Žiadajú prijať zákonné ustanovenie na návrat majetku tých slovenských občanov, kto-

rí odišli zo Slovenska do zahraničia a ktorí v lehote stanovenej reštitučným zákonom nemali vybavené vrátenie slovenského občianstva.

9. Odporúčajú, aby sa vláda Slovenskej republiky zaoberala otázkou presídlenia kirgizských Slovákov na územie Slovenskej republiky.

10. Odporúčajú Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí rešpektovať pri príprave programu štátnej politiky starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí priority špecifikované podľa jednotlivých krajín a oblastí, ktoré tvoria súčasť tohto dokumentu.

Skupina západná Európa, do ktorej patrí aj Rakúsko, žiada

1. Zvýšiť starostlivosť zastupiteľských úradov a konzulárnych úradov Slovenskej republiky o Slovákov žijúcich v zahraničí v krajinách západnej Európy, v ktorých výrazne narástol počet Slovákov.
2. Podporiť vznik a zriadenie evanjelických a katolíckych, resp. duchovných služieb v zahraničí, kde došlo k zmene podmienok na základe zvýšenej koncentrácie Slovákov v danej krajine.
3. Zvýšiť úroveň zabezpečenia informovanosti o systéme fungovania zdravotného poistenia a starostlivosti a sociálneho poistenia pracujúcich Slovákov v západnej Európe, resp. ich systémové uverejnenie na internetovej stránke.
4. Rozšíriť možnosti konverzačných letných jazykových kurzov a sprístupniť informácie o možnostiach štúdia na Slovensku.
5. Zriadiť na niektorej zo slovenských univerzít katedru dejín Slovákov v zahraničí.

Sprac. Kon podľa Správy Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí

ÚRAD PRE SLOVÁKOV ŽIJÚCICH V ZAHRANIČÍ ROZDELIL 16 MILIÓNOV SK PRE 205 PROJEKTOV

Zástupcovia Slovákov v Rakúsku nemôžu byť spokojní s prerozdelením finančnej podpory na projekty, o podporu ktorých tento rok prvý raz vo svojej novodobej histórii na Slovensku zažiadali. Druhá časť grantov sa bude rozdeľovať na jeseň tohto roku a rakúski Slováci právom očakávajú, že okrem dotácie na detský folklórny súbor Rozmarín dostanú príspevok aj na ďalšie projekty. Jedným z nich je nakrútenie dokumentárneho filmu o viedenskej Slovenke Irme Trksák, účastníčke protifašistického odboja vo Viedni.

Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí v prvom kole rozdelil 16 miliónov korún pre 205 krajských projektov v 22 krajinách. Najviac získajú krajské spolky v Maďarsku, Srbsku a Čiernej Hore a Českej republike. TASR o tom dnes informovala Izabela Nagyová z tlačového odboru ÚŠZZ. V najbližších týždňoch by mali na účty krajských spolkov v zahraničí prísť peniaze, ktoré získali v prvom kole štátneho grantového systému na podporu svojej činnosti. Najviac financií poputuje do Maďarska - 2,9 milióna Sk, najmenej do Rakúska - 32 tisíc korún. V druhom kole by mala ÚŠZZ rozdeliť zvyšných 3,5 milióna korún z celkovej sumy určenej na tento účel. Komisia pre schvaľovanie projektov na pomoc krajským spolkom a organizáciám v zahraničí v prvom kole hodnotila 328 projektov od 110 žiadateľov, ktorí požiadali celkovo o takmer 52 miliónov korún. Termín na posielanie žiadostí o poskytnutie dotácií v druhom kole uverejní ÚŠZZ v blízkom čase na internetovej stránke úradu. ÚŠZZ zastrešuje starostlivosť Slovenskej republiky o Slovákov žijúcich v zahraničí a má na starosti štátnu podporu krajanov najmä v oblastiach vzdelávania, vedy a výskumu, kultúry, informácií a médií. Úrad vznikol 1. januára tohto roku. Predtým vláda podporovala krajanov prostredníctvom Úradu vlády SR, rezortu diplomacie a kultúry.

/red. Zdroj: TASR

Sabina a Vlado Mlynár

JUBILEJNÝ 10. PLES

Vážení čitatelia – koľkokrát sa musí konať ples, aby sme ho mohli nazvať tradičným? Myslím, že to musí byť minimálne dvojciferné číslo – takže s naším 10. plesom už môžeme hovoriť o tradícii. To samozrejme poteší. Keď si v duchu premietam všetky tie plesy minulých rokov, aj keď pomaly už zabúdam, čo bolo, ale jedno viem, že sme sa učili z roka na rok. Viedeň je známa svojou plesovou tradíciou. Vždy som sa čudoval pri listovaní plesového kalendára, kto všetko plesy vo Viedni usporadúva. Nakoniec sme sa s manželkou navzájom motivovali, že by nebolo predsa od veci zaradiť do tejto pestrej palety aj náš slovenský. Cieľom bolo usporiadať reprezentačný slovenský ples v lokalite, ktorá má atmosféru a lesk. Je to ojedinelé podujatie svojho druhu za hranicami Slovenska a najlepšie to vyjadrila v moderácii

Ingrid Konrad:

„... s plesom je to ako s vínom: s pribúdajúcim vekom je čoraz zrelší a veľkolepejší...“

Vždy sa nám podarilo pozvať veľa vzácných hostí. Tento rok to boli za Veľvyslanectvo Slovenskej republiky v Rakúsku radkyňa Veronika Lombardini, ktorá aj ples otvorila. Ďalej sme privítali veľvyslanca SR pri OSN pána Juraja Macháča s manželkou, veľvyslanca SR pri OBSE pána Petra Lizáka s manželkou, veľvyslanca Českej republiky pri OSN a OBSE pána Ivana Počucha s manželkou, bývalého veľvyslanca Rakúska v SR Maximiliana Pammera s manželkou a ďalších členov diplomatického zboru SR. Stretli sa tu predstavitelia firiem, kultúry a krajania, ktorí nám roky držia palce. Nie je nič krajšie ako stretnúť „Stammgastov“, ktorí nechýbali ani na jednom podujatí. Ale aj z Bratislavy prišli vzácní hostia, ba dokonca až zo Spojených štátov.

Bez nášho hlavného sponzora, ktorý tento ples podporil nielen finančne, ale aj organizačne, firmy IPEC GROUP z Bratislavy, si ples viedenských Slovákov s týmto bohatým programom a počtom účastníkov už ani nevieme predstaviť. Naša vďaka patrí riaditeľovi, pánovi Ivanovi Čarnogurskému mladšiemu, ktorý nás nielen finančne, ale ako dlhoročný priateľ aj morálne podporuje. Ďakujeme aj našim ďalším sponzorom: pánovi Cyrilovi Uhnákovi (hlavná cena – výtvarné dielo s motívom Bratislavy), Kúpeľom Piešťany, Vínu Nitra, Modranskej majolike, SCA, Firme proValue, Blumenland, Leiner, Visa, Medzinárodnej dunajskej filharmónii, pani Vilme Zúbek, pani Kay-Strelkovej, ateliéru Konrad, Veľvyslanectvu SR v Rakúsku, hotelu Radisson SAS Palais vo Viedni, burgen-

VIEDENSKÝCH SLOVÁKOV

dlandskému Haidenhof a v neposlednom rade Vojenskému a Špitálskemu rádu sv. Lazara Jeruzalemského, ktorého aktivity sme v podobe počítača pre slabozraké deti z prímov podporili.

Na plese nám do tanca hrali Orchester Miroslava Dudíka, ktorý sa v hlavnej sále striedal s tanečnou skupinou Tomáša Rédeya. V modrom salóne nám veľmi úspešne hrala tanečná skupina Sarah Band a na ľudovú nôtu hrala Ľudová hudba zo Zamaguria, ktorej tóny vítali účastníkov už pri vstupe na ples. Po polnoci a bohatej tombole pozval našich hostí na parket Pavol Hammel. Jeho vystúpenie sa stretlo s veľkým úspechom, veď ktorý Slovák by si rád nezatancoval na jeho „Kamalásky“ či „Učiteľku tanca“.

K úspechu tohtoročného plesu sa v organizácii zaslúžili hlavne Ingrid Konrad („... nikdy som si nemyslela, že je s tým toľko roboty...“) a Maria Smejová (tej sa organizovanie tak zapáčilo, že v našom tíme mieni zotrvať). Pri príprave a predaji lístkov pomohla Editka Veith a v plesovej pokladni ju podporila Elena Mandíková. My sme veľmi radi, že sme sa pri organizovaní plesu takto stretli a spolu s týmto motivovaným tímom sme začali s organizáciou v poradí už 11. plesu viedenských Slovákov, ktorý sa bude konať 20. januára 2007 opäť v hoteli SAS Radisson Palais vo Viedni. Takže o rok opäť zaznie tradičná viedenská pozvánka do tanca „Alles walzer!“ vo Viedni aj po slovensky: „Všetci valčík!“ ■

BENEFIČNÝ KONCERT VIEDENSKÝCH SLOVÁKOV V ORF

Ten, kto sa rozhodol stráviť večer 15. februára vo veľkej nahrávacej sále Rakúskeho rozhlasu vo Viedni na

Koncert uvádzala dvojica sympatických moderátorov – Ľubica Gracová a Juraj Predmerský. V úvode uvítali hostí a poďakovali partnerom a sponzorom, ako ORF- redakcii programov pre národnostné skupiny, Magistrátnemu oddeleniu 7 mesta Viedeň pre kultúru, Veľvyslanectvu SR v Rakúsku a Slovenskému inštitútu vo Viedni. Jeho riaditeľka pani Mgr. Teodora Chmelová koncert slávnostne otvorila.

Po úvodnej znelke slovenského hudobného skladateľa Jána Cikkera vystúpil na pódium popredný slovenský klavírny virtuóz Daniel Buranovský a publikum upútal bravúrnym umeleckým prednesom Suchoňových Metamorfóz. Aj ďalší umelec – nadaný huslista Ondrej Jánoška, poslucháč Viedenského konzervatória, zaujal poslucháčov svojou muzikalitou. Po doznení Waxmanovej Carmen fantázie v jeho podaní zaznelo sálou

hlasné „bravo!“ a neostalo tento večer ojedinelé. Nadšenie poslucháčov neochablo ani pri skvelom koloratúrnom sopráne mladej sólistky Opery Slovenského národného divadla Marty Masarykovej, ktorá predniesla áriu z Mozartovej opery Čarovná flauta. Poslucháči bez dychu počúvali jej výnimočný hlas aj pri duete z Verdiho La Traviaty s jej kolegom zo SND tenoristom Tomášom Juhásom. V celej sále vládlo emocionálne napätie, všetci vychutnávali krásnu hudbu a nevtieravé hlasy dvoch mladých talentovaných umelcov. Skôr, ako sa publikum stihlo znova zhlboka nadýchnuť, stál na pódium mladý husľový virtuóz Dalibor Karvay. Jeho geniálny výkon nenechal nikoho na pochybách, že Slovensko je nielen krásnou krajinou, ale aj krajinou bohatou na výnimočné hudobné talenty. Bol to úžasný zážitok a počas týchto nádherných chvíľ akoby sa zastavil čas.

Argentinerstrasse, rozhodne neolutoval. Benefičný koncert, ktorý tu v stredu večer zaznel, usporiadali Rakúsko-slovenský kultúrny spolok a Slovenský školský spolok Sova na podporu slovenských detí a mládeže vo Viedni. Možno prekvapila netradičná dramaturgia koncertu, ktorá siahla po rôznorodých žánroch. Organizátorky a iniciátorky večera Helena Steiner a Ingrid Konrad z Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku sa však usilovali predstaviť poslucháčom široké spektrum slovenského interpretačného umenia.

Svojou dynamikou a pohybovou dokonalosťou vniesol tanečný súbor Lúčnica z Bratislavy spolu s orchestrom Zlaté husle do sály uvoľnenie a hravosť. Aj pri ich vystúpení sa dal z tváří divákov vyčítať údiv a neskutočný obdiv. Večer sa končil neutíchajúcimi ováciami. Poslucháči v hľadisku mali možnosť spoznať mladých slovenských interpretov, ktorí prišli do Viedne nezištne presvedčiť publikum o svojich nadpriemerných schopnostiach a o svojej láske k hudbe a umeniu vôbec.

Nádherný večer, nádherné tóny, nádherné prežité chvíle.

Svoje zážitky a dojmy z koncertu si mohli jeho účastníci vymeniť na skvelej recepcii usporiadanej Veľvyslanectvom Slovenskej republiky v Rakúsku, ktorá dôstojne zakončila tento slovenský večer vo Viedni. Všetci jeho aktéri si zaslúžia aj keď jednoduché, ale z hĺbky duše naozaj úprimné **ĎAKUJEME.** ■

Veľvyslanec SR v Rakúsku Dr. Jozef Klimko a riaditeľka Slovenského inštitútu vo Viedni pani Teodora Chmelová

Veľvyslanec SR pri OBSE pán Peter Lizák s veľvyslancom Luxemburska pri OBSE pánom Thielom s manželkou

Bývalý veľvyslanec Rakúska v SR Maximilian Pammer s manželkou

VZÁCNÍ HOSTIA BENEFIČNÉHO KONCERTU VIEDENSKÝCH SLOVÁKOV

Medzi divákmi na koncerte boli nielen veľvyslanci Českej a Slovenskej republiky v Rakúsku, pán Rudolf Jindrák a pán Jozef Klimko s manželkami, ale aj radkyňa pri Veľvyslanectve SR v Rakúsku pani Veronika Lombardini, veľvyslanec Českej republiky pri OSN a OBSE pán Ivan Počúch, veľvyslanec SR pri OBSE pán Peter Lizák a veľvyslanec SR pri OSN pán Juraj Macháč s manželkami. Svojou návštevou poctil koncert aj veľvyslanec Luxemburska pri OBSE pán Thiel s manželkou a bývalý veľvyslanec Rakúskej republiky na Slovensku pán Maximilian Pammer s rodinou.

Vďaka za podporu!

Jana Gregor

VO VÍRE TANCA

Kurz spoločenských tancov
na Otto-Bauer-Gasse
slávi tretie narodeniny

V poradí už 3. kurz štandardných a latinskoamerických tancov v spolkových priestoroch na Otto-Bauer-Gasse sme absolvovali po spoločných večeroch s vyznamenaním. Prezradím, že toto vyznamenanie sme si od radosti udelili sami. Nás učiteľ, člen medzinárodných porôt Mgr. Juraj Komora, nás učil aj také tanečné kreácie, ktoré iné školy v programe nemajú. Ako hovorieval, s radosťou cestoval každý utorok z Bratislavy do „matičky monarchie“. Patrí mu za to aj touto cestou obrovská vďaka. Sľúbil, že to bude s radosťou absolvovať znova. Od októbra 2006 chceme totiž v kurze pokračovať. Opäť budú mať možnosť prihlásiť sa aj noví členovia! Kurz bude pre začiatočníkov a pre pokročilých, t.j. pre nás, „kandidátov na Dancing Stars“. Toto ohodnotenie je dnes možno trochu nadsadené, ale motivácia nám určite nechýba.

Priložené fotografie prezrádzajú, akú výbornú atmosféru sme zakaždým zažili aj napriek menšiemu počtu „pánov“. Nikdy sme sa nedali odradiť, a tak občas dámy prevzali úlohu tanečných partnerov a nacvičovali mužské kroky. Oblúbeným „tréningovým tancom“ sa pre nás všetkých stala čačača, ktorá nám pri posledných hodinách pomohla ľahšie preniknúť do tajov mamba a rumby. Rock-and-rollom sme si značne zlepšili kondíciu a vždy zdvihli náladu. Po takom výkone sme si zaslúžili pravidelnú prestávku. Rituál otvorenia nášho minibufetu sprevádzaný oduševneným spievaním úvodu piesne „Rozvíjej se poupátko“ zakaždým prispel k doplneniu energie potrebnej na ďalšiu hodinu. Rázne rytmy tanga nás opäť strhávali do víru tanca. Pri skúšaní promenády nám sice bola sála malá, ale vždy sme si poradili. Predstava karnevalu v Rio de Janeiro nás ľahšie preniesla do rytmov samby, passodoble sme preživali ako španielski toreadori. Hoci sme len takí začiatočníci, tvárili sme sa vždy ako profesionáli. A potom prišiel na rad „Valčík na rozlúčku“ a my sme zistili, že to vôbec nie je také jednoduché, ako

to vyzerá na Opernom plese vo viedenskej Štátnej opere. Boli sme na seba naozaj hrdí, keď sa nám nakoniec predsa len podarilo naše pohyby vzájomne zosúladiť a ladne sa kĺzať v trojštvrťovom rytme po parkete.

Nacvičovali sme aj typ varietného tanca, fínsku a českú polku alebo twist.

Ja osobne som v každej lekcii vnímala krásu, radosť, uvoľnenie, zábavu a veľkú srdečnosť ľudí spojených spoločným záujmom. Páni, ktorí sa ešte nerozhodli pridať sa, nevedia, o čo prichádzajú. Ale začať nie je nikdy neskoro. ■

Rakúsko-slovenský kultúrny spolok pripravil na apríl tohto roku pre milovníkov opery a operety ďalší nezabudnuteľný koncert z tvorby popredných slovenských a svetových skladateľov.

Naším divákom už dobre známi sólisti Opery SND v Bratislave, sopranistka Eva Šeniglová, basbarytonista Mikuláš Doboš a klavirista Daniel Buranovský opäť všetkých prítomných presvedčili o kvalite programovej dramaturgie, ktorú RSKS vo Viedni ponúka.

Vynikajúci slovenský basbarytonista Mikuláš Doboš zaujal už počas koncertu v októbri 2005 nielen ako operný interpret, ale aj ako rozprávač a komik. Komická Pieseň opilca z operety Gejzu Dusika Hrnčiarsky bál, ako aj veselá pieseň Len bez ženy v jeho podaní vyvolali medzi publikom nielen dobrú náladu, ale aj doslova salvy smiechu. Mikuláš Doboš je všestranným umelcom. Rovnako presvedčivo ako komické postavy dokáže vytvoriť aj postavy tragické. Na doskách Slovenského národného divadla stvárnil počas svojej kariéry okolo päťdesiatky rôznorodých postáv, spomeňme Ferranda vo Verdiho Trubadúrovi, Mozartovho Figara, Dvořákovho Vodníka, jeho Marbuela v opere Čert a Káča, Gounodovho Mefista, Osmína z Mozartovho Únosu zo serailu, Komtúra v Donnovi Giovannim či Verdiho Inkvizítora v Donnovi Carlosovi. Popri opernej literatúre spestruje spevákovo repertoár i piesňová tvorba, pričom osobitnú pozornosť venuje pôvodnej slovenskej tvorbe, dielam Očenáša, Cikquera, Urbanca, Salvu a iných.

Sopranistka Eva Šeniglová je absolventka VŠMU a už dve desaťročia účinkuje v Opere Slovenského národného divadla v Bratislave, kde stvárnila množstvo postáv.

Okrem toho spolupracuje aj s Bratislavskou komornou operou a venuje sa koncertnému spevu. Veľkým zážitkom bolo si vypočuť v jej podaní Fiordiligi z Mozartovej opery *Così fan tutte* a spolu s Mikulášom Dobošom duett Papagény a Papagéna z opery *Čarovná flauta* alebo *Pieseň Ilony* z Lehárovej *Cigánskej lásky*. V jej umeleckej interpretácii sa dokonale spája muzikalita umelkyne s jej nevšedným hereckým talentom.

Klavírny majster Daniel Buranovský je vynikajúcim znalcom komornej, najmä inštrumentálnej hudby (pre duo husle, violončelo), klavírnych trií, no aj piesňovej literatúry, árií i operetnej a muzikálovej literatúry a za svoju úlohu hudobného sprievodu zožal dlhotrvajúci potlesk.

Už svetoví majstri, ako G. F. Händel, Z. Folprecht, B. Smetana, M. Schneider-Trnavský, F. Löewe (*My Fair Lady*), ktorých tvorba bola na programe tohto večera, boli zárukou kvality. Všetci traja – Eva Šeniglová, Mikuláš Doboš a Daniel Buranovský – svojimi vynikajúcimi interpretáciami naplnili tento večer. Dláždili tak cestu do čarovnej ríše tónov kvalitnými strhujúcimi výkonmi a opäť potvrdili vynikajúcu úroveň slovenskej hudobnej scény. ■

Jozef Macura

V ČAROVNEJ RÍŠI TÓNOV

SLOVENSKOSŤ NA SLOVENSKU

Ingrid Konrad

Príbeh mladého muža z Oravy, ktorý sa na ceste „do sveta“ dostáva najďalej do Trnavy, je zrkadlom slovenskej spoločnosti v prvej polovici 17. storočia v období Tridsaťročnej vojny. Adamovi ide o vlastnú kožu. Stavia sa na stranu slabých, čaká ho život na úteku, plný lásky, ale aj zrady...

Prečo vzniká na Slovensku pôvodný slovenský muzikál? Táto otázka ma vyprovokovala nielen k detailnejšej rešerši, ale pripomenula mi moje rozorvané vnútorné pocity, keď mám tu v Rakúsku spostredkovať obraz Slovenska, krajiny, kde som sa náhodou narodila a ku ktorej ma pripútalo prvých 27 rokov môjho života, a teda to puto je osudové a doživotné. Nikdy by som nemusela toľko rozprávať o Slovensku a Slovákoch, keby som ostala doma.

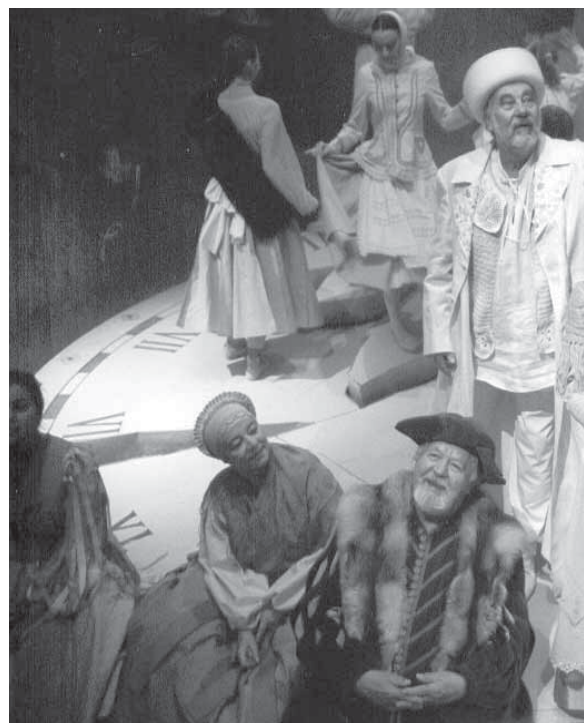
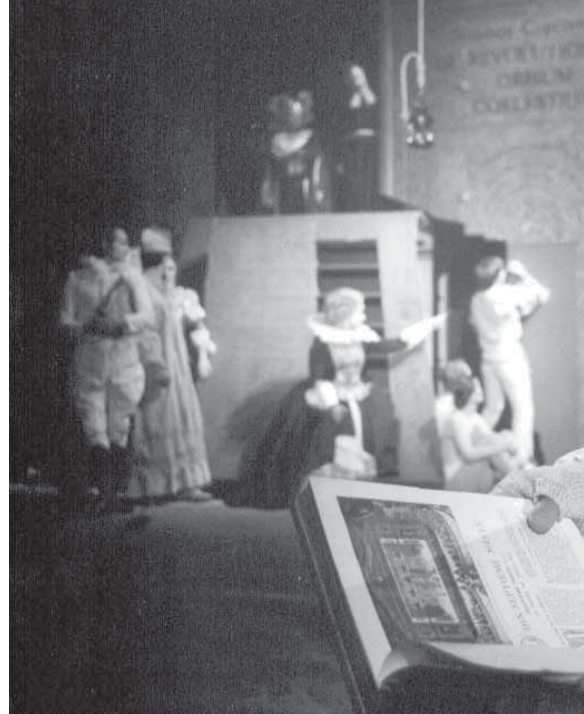
Súčasná slovenská kultúra je zrkadlom porevolučného vývoja na Slovensku. Radikálny rez po roku 1989 znamenal na Slovensku zápas o slovenčinu, o Maticu, o slovenský film, o slovenské kúpele, v súčasnosti o Slovenské národné divadlo – menujme len zlomok zápasov, ktoré viedli a vedú v mladej republike Slováci so Slovákami a ktorých výsledkom je, že jedni Slováci sa stali lepšími a „rodnej hrude“ vernejšími, ako tí druhí, že Matica slovenská stratila svoj kredit nepolitickej organizácie, že slovenský film stratil svoj Hollywood – Kolibu a v takom rozsahu a kvalite, ako sme boli zvyknutí, prakticky neexistuje, že najväčšie slovenské kúpele sú v rukách zahraničného kapitálu a problém bratislavského národného divadla?

Ale vráťme sa k pôvodnému slovenskému muzikálu a ostaňme vo Viedni. Viedeň sa za posledné roky stala mekkou stredoeurópskeho muzikálu. Medzi tie úspešné od Andrew Lloyd Webbera sa zaradil aj jediný pôvodný rakúsky muzikál Elisabeth z roku 1992 od Michaela Kunze a Sylvestra Levaya, ktorý rozpráva príbeh obľúbenej rakúskej cisárovny Sissy. Rakúski tvorcovia siahli po téme, ktorú poznajú už deti z materskej škôlky a ktorá je jedným s najpredávanejších artiklov rakúskeho turistického ruchu. Tvorcovia muzikálu museli tému očistiť od hrubých nánosov gýču a zvýrazniť ducha Rakúska a doby. Vžime sa do roly diváka v Japonsku pri predstavení Elisabeth, ako sa preniesie do stredu Európy, do úplne inej kultúry a preživa pohnutý osud rakúskej cisárovnej, ktorú má vyobrazenú na šálke, ktorú si priniesol do krajiny vychádzajúceho slnka zo svojej návštevy vo Viedni. Čo tým chcem povedať? Keďže vždy uvažujem, ako pozitívne zviditeľniť Slovensko vo Viedni, kladiem si otázku, prečo si slovenský autor vybral tému takú špecifickú a práve tento príbeh? Ako hovorí pán režisér Bednárík, muzikálové predstavenia sú vyrátané na efekt, aby na ne prišlo čo najviac divákov, ale myslel len na divákov na Slovensku? On sa ako slovenský režisér orientuje na slovenského diváka. Jeho majstrovské dielo je naozaj majstrovským. Zaslúži si medzinárodné uznanie! Jeho interpretácia Kabaretu, Gréka Zorbu, Pokrvných bratov atď. atď. je atraktívna aj pre divákov za hranicami Slovenska.

Je na zamyslenie, či by práve pôvodný slovenský muzikál nemohol byť tým slovenským kultúrnym vývozným artiklom, ktorý by Slovákov svetu predstavil. Ak sa na to pozerať z tohto pohľadu, črtá sa otázka, či ten slovenský príbeh, ktorý by sme svetu chceli predstaviť, je práve príbehom Adama Šangalu. ■

„Samozrejme, že muzikálové predstavenia sú vyrátané na efekt, aby na ne prišlo čo najviac divákov – snažím sa pre to urobiť všetko. Nechcem tú latku príliš znížiť, ale ak je to na prekážku vnímania, rád ju podleziem. Z toho vyplýva aj istá zjednodušenosť muzikálov, ktorá je nahradená opulentnou výtvarnou víziou. Za komerčnosť sa nehanbím, som rád, keď si na svoje príde aj odborná kritika a divadelní fajšmekri, ale mojím kráľom je divák“.

Jozef Bednárík

ADAM ŠANGALA

Rakúsko-slovenský kultúrny spolok zorganizoval v sobotu 18. februára 2006 zájazd do Divadla Andreja Bagara do Nitry na pôvodný slovenský muzikál podľa rovnomenného románu Ladislava Nádaši-Jégého.

Vlastne po prvýkrát sme spoločne vystavovali na kultúrne podujatie tohto druhu na Slovensko. Náš autobus prišiel na dohovorené miesto presne na minútu. V Simmeringu na U3... už čakali prví účastníci, zozbieralo sa ich 26. Nechceli si nechať ujsť túto jedinečnú príležitosť vidieť pôvodný slovenský muzikál na motívy klasického románu. Autorom libreta muzikálu Adam Šangala je Jozef Paštéka, hudbu zložil Vašo Patejdl a texty piesní napísal Kamil Peteraj, inscenáciu režijne pripravil povestný muzikálový mág Jozef Bednárík. Nielenže na nás pred predstavením čakala znamenitá večera, ale bodkou za podujatím malo byť osobné stretnutie so známym slovenským hercom Leopoldom Haverlom, ktorý po predstavení oslavoval svoje 70. narodeniny a pozval aj nás. Našou najväčšou „batožinou“ bol darčekový kôš pre pána Haverla od viedenských Slovákov, do ktorého sme pridalí všetky dôležité viedenské „ingrediencie“: CD-éčko s Novoročným koncertom Viedenských filharmonikov, výbornú Meinel-kávu, fľašu dobrého viedenského sektu a typické bonbóny plnené marcipánom, „Mozartkugeln“.

Mesto pod Zoborom - starobylá Nitra nás privítala ešte v bielom šate. Kým vo Viedni sa už sneh roztopil, v Nitre sme vystúpili do zasneženej krajiny. V ľahkých sviatočných lodičkách sme sa brodili v hlbokom snehu, vyhýbajúc sa potôčikom vody na priestranom námestí pred divadlom.

V divadle nás už čakala pani Oľga Beresecká, obchodná námestníčka DAB, ktorá sa nám venovala celý večer. Po predstavení nás uviedla do sály na malé pohostenie. Kým čašníci roznášali nápoje a skvele rozvoniajúcu večeru, porozprávala nám o histórii nitrianskeho divadla, ktoré bolo plánované ešte za socializmu a otvorené až v roku 1992, aj o jeho hercoch a pridala aj zopár zaujímavostí zo zákulisia. Počas slávnostnej večere nás prišiel pozdraviť riaditeľ divadla pán Ján Greššo a spolu s ním aj oslávenec Leopold Haverl, ktorý v muzikáli stvárnil postavu Bábkara alias Pána Boha.

Muzikál sa stretol s veľmi pozitívnym ohlasom, Bednáríkova režijná práca je vždy príkladnou ukážkou

profesionality a perfekcionizmu. Už samotná scéna a svetelné efekty na prvý pohľad ohromili. Naši rakúski priatelia ocenili preklad muzikálu do nemčiny v titulkoch nad javiskom. Javiskové akcie vtiahli divákov chtiac-nechtiac do deja plného farieb, lyrických i temperamentných piesní o láske a zrade, o živote a múdrosti, o ľudskom osude a o vóli sa mu nepoddať, a ani si neuvedomili, že predstavenie trvalo takmer štyri hodiny!

Búrlivý aplauz po predstavení utíchol až vtedy, keď na pódium prišli prví gratulanti, aby popriali jubilantovi ešte veľa zdravia a úspešných premiér. Medzi početnými kyticami bola aj tá od nás a diváci sa mali možnosť dozvedieť, že na predstavení sú aj Slováci z Viedne.

Osobne sme zagratalovali pánovi Haverlovi na jeho narodeninovej párty vo foyer divadla. Po slávnostnom prípitku a krájaní torty nasledovali osobné blahoželania priateľov a kolegov. Za rakúskych Slovákov mu zagratalovala a viedenské špeciality odovzdala predsedníčka Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku pani Ingrid Konrad.

Pre nás bolo zaujímavé osobne sa spoznať a porozprávať s hlavnými protagonistami predstavenia: s Adamom Šangalom alias Ivanom Martinkom, s grófkou Praskovskou alias Gabrielou Dolnou a s baletkou Tatianou Jánošovou, ktorá stvárnila Bielu laň. Riaditeľ DAB Ján Greššo nás na záver, a to bolo už pekne po polnoci, pozval na malú exkurziu po divadle. Ohromila nás veľkosť javiska a jeho technické vybavenie. Naskytla sa nám nezvyčajná možnosť nahliadnuť do zákulisia a možno na chvíľu pochopiť fenomén „divadlo“ a postáť na doskách, čo znamenajú svet.

Za všetkých účastníkov zájazdu chceme poďakovať vedeniu Divadla Andreja Bagara v Nitre za milé pozvanie a krásny umelecký večer, pánovi Leopoldovi Haverlovi za osobné pozvanie na oslavu narodením, hercom divadla za ich umelecké výkony a vedeniu RSKS vo Viedni za organizáciu tohto nezvyčajného kultúrneho podujatia! ■

Jozef Macura

Jozef Dóczy, prezlečený za anjela pogrataloval Leopoldovi Haverlovi ako inak, vtipom: „Za desať rokov prídem k tebe a v kúte uvidím kosu. Opýtam sa ťa: ‚A čo tam robí tá kosa?‘ A ty mi odpovieš: ‚Ale, bola tu smrčka, a tak som ju pomiloval, že si ju tu zabudla!‘“

Ladislav Illavský

GABRIELA MEDVEĎOVÁ A JEJ SVETELNÉ METAMORFÓZY

Dielo Gabriely Medveďovej, slovenskej výtvarníčky žijúcej vo Viedni, predstavuje svojrázny svet umelecky vyzretých plastík. Treba ich však sledovať z rôznych zorných uhlov, z rôznych perspektív. A keď sa do toho sveta neustálych premien zahlbíte, je to pozoruhodný zážitok.

Ak pri tradičnom vnímaní výtvarného diela stačí, aby sme sa na obraz alebo plastiku pozerali iba spredu, umelecké objekty Gabriely Medveďovej ponúkajú divákovi celkom odlišný pohľad vždy so zmenou jeho perspektívy. Stačí, ak sa na jej dielo zahľadíte z trochu inej strany a poskytnete nevšedný, vskutku nový, možno dosiaľ nepoznaný zážitok.

Významnú rolu v autorkinej tvorbe predstavuje svetlo v jeho pravzhládných obmenách s fascinujúcim účinkom. Prostredníctvom svetla preniká cez farby, využíva kontrast mrazivého chladu a planúcej žeraviny a na týchto vrstvách rozohráva čarovnú mystiku svojich umeleckých vidín.

Dielo tejto sympatickej štyridsiatničky už zaujalo nielen jej rodné Slovensko a Rakúsko, kde má domícil, ale prakticky celú Európu. Okrem Bratislavy vystavovala v Piešťanoch, Feldkirchene, Viedni,

Marchfelde, Klagenfurte, Maintali, Stuttgarte, Győri, Arade, Bukurešti či v Palerme, a to na individuálnych i kolektívnych výstavách. Kritika unisono nešetrila slovami nadšenia a uznania.

Učiteľmi Gabriely Medveďovej boli také kapacity, ako profesor D. Fischer na Slovensku, H. Antes a O. H. Hajek v Nemecku a A. Frohner a W. Herzig v Rakúsku. Títo umelci jej otvorili oči pre nové vnímanie priestoru a jeho bizarných možností. Tak umelkyňa pochopila napätie výrazu nielen v tvare a iluminácii, ale aj v samom materiáli. Na tejto ceste sa takmer odpútala od papiera a doslova sa ponorila do „oživeného“ plexiskla s jeho neslýchanými výtvarnými možnosťami. Tak vznikli kreácie, ktoré v sebe kombinujú vzťah štvorca ako symbolu materiálnosti a kruhu ako reprezentanta duchovnosti. Ich svetelné kombinácie dokonca reagujú na optické

nálady počasia v rôznych denných alebo ročných obdobiach.

V tomto zmysle vás diela Gabriely Medveďovej priam nútia, aby ste sa pri nich na istý čas zastavili, pozorovali ich zmeny a zamysleli sa nad ich vnútorným posolstvom. Nespočetné obrazové možnosti pripomínajú šachovú partiu v zmysle duchaplných kombinácií v ich finálnej pôsobivej nádhere.

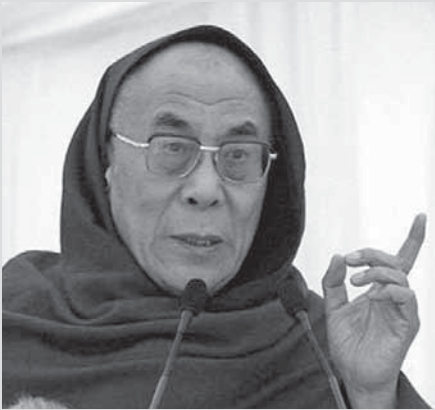
Okrem farebnej hravosti zaujme Medveďovej tvorba aj tvarovou rozmanitosťou. Jej obsah výstižne charakterizuje znalec jej diela Marián Pauko týmito slovami: „Umelkyni ide o vyšší typ realizmu. Je to realizmus pravdivosti „povrchov“. Jej narušenia pravidelného geometrického základu by sa dali interpretovať ako potreba zmeny jednej hry počas jej trvania na nejakú inú hru. Hry života sú totiž mnohoraké. Maliarke je však cudzí akýkoľvek patetizmus a polopatizmus. Všetko sa odohráva v čisto výtvarnej rovine.“

TIBETSKÉ CENTRUM V RODISKU HEINRICHA HARRERA

Miesto kutúrnej výmeny a porozumenia medzi kultúrami

V rakúskom Korutánsku v dedinke Hüttenberg položili v máji tohto roku základný kameň na stavbu Tibetského centra. Pri tejto príležitosti zavítal do rodiska Heinricha Harrera, svojho blízkeho učiteľa a priateľa osobne aj sám Dalai láma, ktorému na tomto projekte veľmi záleží. Stavbou centra sa zavŕši dlhoročné úsilie obidvoch osobností, splní sa im ich dlhoročný sen.

Projekt za vyše 22 miliónov euro je spojený s veľkými očakávaniami. Kým pre miestnych politikov to znamená zvýšenie atraktivity pre turizmus, pre 14. Dalai lámu, Tenzin Gyatso, je plánovaný projekt príspevom k poznávaniu, pestovaniu a udržaniu tibetskej kultúry: „Naše kultúrne dedičstvo stojí pred veľkou úlohou. My ako malé spoločenstvo sa zo všetkých síl budeme usilovať o jeho zachovanie. A to sa nesmie diať v izolácii. Kláštor a hotelový projekt v Hüttenbergu by mal byť miestom, kde si budeme môcť vymieňať naše skúsenosti.“ Nositeľ Nobelovej ceny za mier si želá vybudovať miesto kultúrnej výmeny a porozumenia.

Heinrich Harrer, rakúsky cestovateľ, horolezec a spisovateľ, sa po zdolaní legendárnej severnej steny Eigeru v roku 1938 stal jedným z najžiadanejších horolezcov pre výpravy do dovtedy ešte takmer nepoznaných Himalájí. V roku 1939 sa zúčastnil expedície, ktorá sa pokúsila zdolať Nanga Parbat Diamírskou stenou. Expedícia sa skončila neúspešne, no ešte v tom istom roku sa Harrer do Himalájí opäť vrátil. No vybral si ten najnevhodnejší termín. Krátko po jeho príchode vypukla

druhá svetová vojna a spolu s ostatnými členmi expedície bol internovaný v britskom zajateckom tábore v Indii.

Takmer päť rokov strávených v zajatí využil Harrer na štúdium hinduizmu, budhizmu, tibetskej a japonskej kultúry. Jeho štyri pokusy o útek boli neúspešné, no na piaty raz sa mu to predsa len podarilo. V noci 29. apríla 1944 spoločne so svojim krajanom a priateľom Petrom Aufschnaiterom nepozorovane opustili zajatecký tábor a vydali sa smerom k horám. Nasledujúcich 21 mesiacov ich života možno považovať za jedno z najväčších ľudských dobrodružstiev všetkých čias. Spoločne prekonali viac ako 2000 km naprieč extrémne drsným, neobývaným územím Himalájí, prešli 50 vysokohorských sediel nachádzajúcich sa vyššie ako 5000 metrov nad morom, až napokon 15. januára 1946 dorazili do tibetského hlavného mesta Lhasa.

Dobrosrdečný tibetský národ si oboch rakúskych dobrodruhov ihneď obľúbil. Aufschnaiter sa stal poradcom tibetskej vlády v otázkach poľnohospodárstva a plánovania výstavby, Harrer sa dokonca spriatelil s vtedy len 12-ročným tibetským Dalai lámom. Stal sa nielen jeho učiteľom, ale aj celoživotným osobným priateľom. V Lhase pobudol až do roku 1951, teda viac ako päť rokov. Všetky svoje dobrodružstvá zo zajatia a takmer dvojročnej strastiplnej cesty cez Himaláje, ako aj päťročné pôsobenie v Lhase opísal vo svojom románe Sedem rokov v Tibete, ktorý sa ihneď po jeho vydaní stal svetovým bestsellerom.

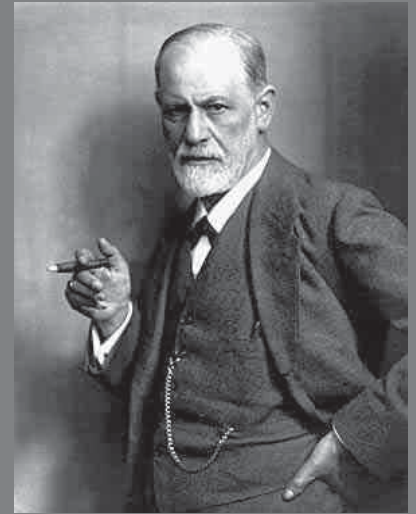
Po návrate domov sa Heinrich Harrer aj naďalej venoval cestovaniu a horolezectvu. Popri expedícii do Amazónie a Ánd uskutočnil v roku 1955 tri odvážne prvovýstupy na Aljaške, v roku 1957 precestoval africké Kongo a úspešnú cestovateľskú periódu zakončil v roku 1961 na Havaji a Tahiti. Po krátkej prestávke nasledovala jedna z jeho najväčších a najhodnotnejších expedícií, počas ktorej zameral a zdolal 30 vrcholov v neznámej a neprebádanej časti ostrova Nová Guinea. Nasledovali cesty do Nepálu, Surinamu, Francúzskej Guayany, Sudánu a Bornea. V roku 1982 sa po vyše 30 rokoch opäť vrátil do Tibetu, odkiaľ potom navštívil aj malý himalájsky štát Bhután.

7. januára 2006 svetové médiá uverejnili krátku správu: „Heinrich Harrer, rakúsky horolezec a cestovateľ, osobný priateľ tibetského Dalai lámu zomrel vo veku 93 rokov vo svojom dome v mestečku Hüttenberg.“ Splnenia spoločného sna s Dalai lámom, vybudovať Tibetské centrum, sa už nedožil.

/red. podľa <http://www.marmota.sk>,
www.huettenberg.at

POHOVKA AKO SYMBOL PSYCHOANALÝZY

RAKÚSKO OSLAVUJE 150. VÝROČIE NARODENIA SIGMUNDA FREUDA

Okrem 250. výročia narodenia slávneho hudobného skladateľa W. A. Mozarta sa tento rok slávi vo Viedni ďalšie okrúhle výročie - 150 rokov od narodenia zakladateľa modernej psychoanalýzy Sigmunda Freuda. Sigmund Freud sa narodil 6. mája 1856 v českom meste Příbor. V hlavnom meste Rakúska prežil 78 rokov svojho života. Múzeum Sigmunda Freuda na Berggasse 19, kde sa od roku 1891 do 1938 nachádzala Freudova rezidencia a ordinácia zároveň, otvorilo pri tejto príležitosti výstavu pohoviek. Výstava s názvom The Couch: Thinking in Repose sa vydáva po stopách histórie tohto nábytku, ktorý sa stal symbolom freudovského obdobia. Na výstave, ktorá potrvá až do novembra, si návštevníci budú môcť prezrieť rôzne gauče, medzi inými aj kúsok od secesného návrhára Otta Wagnera. Avšak pôvodný Freudov gauč bude na výstave chýbať, pretože je vystavený v Londýne. Súčasťou výstavy budú aj umelecké diela od Andyho Warhola a Maxa Ernsta spolu s premietaním Warholovho filmu Couch z roku 1964. Jedna časť výstavy, ktorá bude umiestnená vo Freudovej ordinácii a kancelárii, bude zameraná na vývin psychiatrie od Freudových čias po súčasnosť. Pre milovníkov filmu pripravil rakúsky filmový archív filmový festival s názvom Psyché v kine, inšpirovaný Freudovými teóriami. Vo Viedenskej univerzitnej knižnici otvorili 10. mája výstavu Freudových fotografií a dokumentov, sprevádzali ju prednášky o psychoanalýze a jej tvoriteľovi.

/red
Zdroj:SITA

Toky peňazí v kultúre sú témou nielen na Slovensku, ale aj v Rakúsku. V meste, kde si za jeden večer môžete vybrať až z 800 rozličných kultúrnych podujatí, hrajú štátne aj iné dotácie dôležitú rolu a umožňujú Viedni držať si postavenie kultúrnej veľmoci.

Rovnako ako ostatné spoločenské oblasti, ani kultúru neminul v posledných rokoch zoštiehľovací program. Nezodpovedanou však zostáva otázka, akým metrom a akou formou sa to má uskutočňovať práve v kultúre. Odpovede na túto a podobné otázky sa pokúša nájsť slovenská divadelníčka vo Viedni Katka Csanyiová.

Katka Csanyiová

DIVADELNÁ REFORMA VO VIEDNI

Divadelná reforma, ktorá v decembri 2004 doľahla na divadlá tzv. voľnej scény „freie Szene“ vo Viedni, ešte stále neukončila svoje ničivé ťaženie. Táto „redukčná“ divadelná diéta neustále útočí na tvorcov tejto scény – na jedincov, ktorí nemajú až taký veľký záujem „premávať“ sa v rúbach v kamenných divadlách, ako je Burgtheater a pod. Nie som proti tradíciám, ale maličké divadlá zaoberajúce sa aktuálnymi, sociálno-kritickými a politickými témami, ktoré chcú a majú publiku čo povedať, sa pomaly vzdávajú. A to nie dobrovoľne a už vôbec nie bez boja! Mestskí kurátori sa ich pomaly, ale iste zbavujú a nedávajú im ani len možnosť na prežitie. Divadelná scéna v Rakúsku má budget 835 000 euro ročne, a tak sa oprávnene pýtam, kam tie peniaze vlastne tečú??? Dotované sú divadlá, ktoré kurátori pokladajú za dostatočne „in“, a produkcie prijateľné pre širšie publikum – čiže mainstream v divadelnej kultúre, menej kritických projektov, žiadna subkultúra?

Celý akt rušenia divadelných scén a vyhrážania pozastavením dotácií by ani nebol taký zdrvivý, keby všetci nevedeli, že o tom rozhoduje len malá skupinka „zasvätencov“. Traja „divadelní mušketieri“, ktorým divadelní tvorcovia nerozumejú. Potom však vznikajú také projekty – a na tomto mieste sa ospravedlňujem, ak sa niekoho dotknem – len aby sa režiséri a producenti vyhli neprijemnostiam s ľuďmi, ktorí majú rozhodnúť o ich finančných dotáciách. Z toho mi vychádza klasická politická rovnica: voľba menšieho zla. Áno, politika sa umeniu naozaj nevyhne. Ako príklad chcem spomenúť jedno divadlo, ktoré sa už pätnásť rokov usiluje predostrieť publiku sociálny a kultúrny priestor na výmenu názorov, na

spoznávanie nových ľudí. Široké spektrum návštevníkov oslovuje už aj z titulu „Eintritt jederzeit möglich“, čiže „vstup možný kedykoľvek“. Nájdete ho v 7. viedenskom okrese. Možno návštevníka, ktorý očakáva klasický divadelný priestor, tento priestor trochu pomýli. Od neho má naozaj ďaleko, je skôr experimentálneho charakteru. Nie náhodou sa volá Experimentalthheater s podnázvom „Fleischerei“ alias „Mäsiarstvo“. Názov to nie je náhodný. Je to skôr kritika na spoločnosť, v ktorej deň čo deň žijeme a nechávame sa ňou ovplyvňovať. Takzvané mäsiarstvo spoločnosti. Apelovať na politiku a jej vplyv či už na jedinca alebo na spoločnosť, snaha byť voči okolitému svetu kritický dnes asi nie je „in“. Samozrejme, trpia a o svoju budúcnosť bojujú aj ďalšie malé scény vo Viedni. Napr. Theater Brett, ktoré sa už roky snaží o spoluprácu s minulým, ale tu ešte stále tzv. Ostblockom – krajinami bývalého východného bloku.

Napriek všetkému zainteresovaní viedenski divadelníci dúfajú a veria v lepšiu budúcnosť kultúry ako takej... Veď uznajte sami, k čomu by sme sa mali v živote utiekať, čo tvorí našu červenú niť, čo nás inšpiruje do ďalších krokov, ak nie naše sny, predstavy a vízie... Divadlo nám spolu s ďalšími kultúrnymi podujatiami podáva pomocnú ruku, ktorú by sme nemali odmietať. Neochudobňujme sa o experiment... Veď život je ako scenár divadelnej hry – záleží len na nás, ako si to zinscenujeme. ■

Experimentálne divadlo vo Viedni Fleischerei

Zorganizovať počas predvianočného zhonu a krátko po vystúpení Radošincov ešte jedno divadelné predstavenie len niekoľko dní pred Vianocami 2005, bolo od vedenia kultúrnej sekcie RSKS nielen trochu odvážne, ale aj prejavom úplnej dôvery voči slovenskému publiku vo Viedni. Napokon sa ukázalo, že táto dôvera zvíťazila na plnej čiare a 18. decembra 2005 sme sa v takmer do posledného miesta vypredanom hľadisku divadla Freie Bühne Wien mohli zabaviť na komédii amerického dramatika Christophera Duranga „Nevyliečiteľní“.

Jozef Macura

NEVYLIEČITEĽNÍ

Divadelná hra s pôvodným názvom „Na druhej strane terapie“ bola po prvý raz uvedená v roku 1981 vo Phoenix Theatre na Broadway a v podobe, ako sme ju mohli vidieť my, mala premiéru v bratislavskom V-klube v roku 2003. Komedialná hra je plná lásky a žiarlivosti o vzťahu dvoch neurotikov: Prudence (Lenka Barilíková) a Brucea (Csongor Kassai), ktorí sa zoznámia na inzerát. On je bisexuál a svoju budúcnosť vidí nielen vo vzťahu k svojmu priateľovi Bobovi (Viktor Horján), ale aj k žene-milenke a sníva o založení rodiny. Ona túži po romantickej láske, no nijaký vzťah si nevie udržať a pri prvých problémoch vždy zuteká...

Ako správni ľudia dnešnej doby majú obaja hlavní hrdinovia svojich psychoanalytikov. Prudence sa „lieči“ u doktora Framinghama (Kamil Mikulčík), ktorý si potrebuje neustále dokazovať svoju „mužnosť“ a preto i terapiu vedie týmto smerom. Bruce navštevuje Dr. Wallaceovú (Helena Krajčiová), úplnú

„sklerotičku“, ktorá nenechá divákov ani chvíľu na pochybách, že ten, kto tu potrebuje terapiu, nie je Bruce, ale ona... Prudence a Bruce sa rozhodnú vyskúšať spolužitie vo zvláštnom vzťahu, netušia však, čo dokáže žiarlivý Bob v snahe udržať si milovaného Brucea. A keď sa do všetkého pre „blaho a dobro“ svojich pacientov zapletú ich psychoanalytici - ako sa hovorí: „Tu končí každá sranda!“ No tá sa pre diváka práve začína...

Komédia „Nevyliečiteľní“ je neviazaná pikantná „konverzačka“, na dobu jej vzniku veľmi smelá, plná otázok, kto je vlastne „normálny“ a kto nie, ako je to s homo- či bisexualitou. Autor ponecháva divákovi voľnú zábavu - celá hra prerastie do bláznivej frašky, v ktorej postupne odhaľuje zdanlivo neriešiteľné problémy hlavných hrdinov - no medzi riadkami provokuje k zamysleniu. Autor sa z hlavných hrdinov nevysmieva a ani ich neuráža a neodsudzuje. Napokon veď sú to ľudia ako my, navonok pôsobiaci

slobodne a vyrovnané, no vo svojom vnútri nepokojní, hľadajúci zmysel života, nejaký záchytný bod, o ktorý sa možno oprieť: Sú to ľudia túžiaci po zblížení, po prekonaní odcudzenia, hľadajúci oporu v druhom človeku, túžiaci po priateľstve a láske...

Pri tomto projekte pod vedením režiséra Michala Spišáka sa stretli, aby si spolu zahrli, mladí bratislavskí komediálni herci z rôznych bratislavských divadiel. Práve touto chuťou hrať niečo, čo si sami vybrali a sami spolu našťudovali, bolo presiaknuté celé predstavenie a publikum si naozaj, ako sa hovorí, prišlo na svoje. ■

MATEJ HREBENDA

Hrebendu poznalo celé Slovensko, od J. Kollára, K. Kuzmányho, Š. Moyses, L. Štúra, J. M. Hurbana, Jána i Sama Chalupku, G. Fejérpatakyho, A. Sládkoviča – až po obyčajných dedinských ľudí. On však nedbal na pocty a vďaku, jednoducho chcel byť prospešný svojmu národu. Hovorieval: „Nemám nič, nežiadam nič.“ Pritom videl viac vo svojej slepote ako mnohí cez veľké okuliare. Matej Hrebenda - ľudovýchovník pracovník, národný buditeľ, ľudový básnik a zberateľ národných piesní sa narodil 10. marca 1796 v Rimavskej Píle. Od útleho detstva začal strácať zrak a v pätnástich rokoch už nemohol čítať a písať ani vo dne. Keďže nemohol chodiť do školy, vzdelával sa sám. Zároveň si zarábala na skromné živobytie. Do 20. roku ako mendík, neskôr ako obecný hlásnik v Krokave a v Hačave, kde sa v roku 1829 usadil, prežil veľkú časť svojho života a napokon 16. marca 1880 naposledy vydýchol.

Ako úsvit lepších čias privítal Matej Hrebenda založenie Matice slovenskej

a daroval jej rok po založení 16 zväzkov cenných kníh, neskôr ďalších 10 zväzkov a niekoľko kalendárov. Veľké nádeje vkladal do slovenského Gymnázia v Revúcej. Venoval mu všetky svoje úspory a celú svoju knižnicu. Boli v nej knihy, ktoré vyšli na Slovensku a v Čechách v rokoch 1848-1870. Žiaľ tieto skvosty neposlúžili národnému cieľu, lebo po ztvorení gymnázia prepadli v prospech štátu.

Po celý život skladal príležitostné a gratulačné veršovačky - prvé ako trinásťročný. Jeho literárne prvotiny boli prijaté priaznivo, takže sa ešte s väčším zánietením pustil do prstonárodného veršovania. Do slovenskej histórie sa Matej Hrebenda zapísal najmä ako popredný rozširovateľ slovenských a českých kníh. Prechodil nielen celé Slovensko, ale aj Prahu, Viedeň, Pešť a Dolnú zem. Predaj kníh, ktoré mu zverovali vydavatelia, spájala s poučacím a národným uvedomovaním, šíril kultúru a osvetu. V tých časoch mnohí pokladali čítanie kníh za nepotrebnú

Ja, Matej Hrebenda, narodený som roku Pána 1796 dňa 10. marca, ako o tom kniha života v okolí malohontskom v osade Píla svedčí. Mój otec Samuel Hrebenda bol toho času v tejto osade notárom. Moja matka menovala sa Alžbeta Lamoš. Rodená bola v Turčianskej stolici, v osade Lipovec. Na jar r. 1806 zomrela a od toho času som bol bez rodičovského opatrovania. Otec mal veľkú chybu, že v žiadnom povolaní nebol stály - ani v úrade, ani v remesle. Dožijúc sa vysokého veku 80 rokov, musel žiť z almužny, a preto ani svoje detky nemohol vychovať. Moja matka mala s otcem tri detky: staršieho brata Jozefa, mňa -stredného a Daniela najmladšieho. Toho najmladšieho si po smrti matky vzal do opatery tisoovský mešťan Samuel Albini a jeho manželka Eleonóra, ale o rok na to zahynul pádom do vody.

Po smrti matky som sa živil ako mendík, najprv na píľanskej škole, potom dva roky na Hrlci v Gemeri, ale i v Rimavskom Brezove a r. 1809 v Záturčí. Otec sa po roku 1809 po druhýkrát oženil a po troch rokoch z Liptova odišiel na Ploské do Gemerskej stolice za učiteľa. Tam ostal osem rokov. Ja som sa uňho a tiež v píľanskej škole zdržoval ako mendík.

A tak i po smrti mojej matky najviac na Píle a na Hrlci som sa vychovával v škole, ale bohužiaľ nie tak ako by som žiadal. Chybu zraku som si so sebou priniesol už na svet - dala sa poznať v detinstve. Keď som sa ako päťročný dieťa hrával, slepým ma prezývali.

V deviatom roku som už pri svetle nemohol čítať, v pätnástich ani vo dne. Ale čo mi bolo ukrátené na zraku, to mi bolo vynahradené na pamäti.

Knihy som čítal rád, keď so už sám nemohol, užil som si k tomu kde-koho.

Pokiaľ som mohol chodiť sám, konal som cestu i na štvrtú piatu dedinu k takým ľuďom, ktorí mi ochotní boli z knižky predčítať. A tým dostávala moja pamäť bystrosť. Obzvlášť veršovstvom som sa asi od štrnásteho roku zaoberal. Prvé takéto verše som napísal r.1814. Mój otec ich na polháru odpísal a každému dobrodincovi podal. Roku 1816 - aby som z domu do domu žobrať nemusel - prijal som hlásnickú službu na Krokave a v nasledujúci rok na Hačave. Rok 1829 bol posledný v tejto mojej službe, lebo chyba môjho zraku sa tak zveličila, že som viac tejto služby nebol schopný. Roku 1825 som vstúpil do manželstva so

Zuzanou Gabaj, dcérou krokavských pastierov. S mojou manželkou som žil šesť a pol roka. Že som sa hneď za mladí pismom zaoberal, začal som i knihy zhromažďovať. Z Krokavy som sa zase naspäť do Hačavy vrátil. Potom na začiatku augusta vybral som sa do Viedne navštíviť brata. Tohože roku 1826 - dňa 28. októbra - porodila mi manželka syna, ktorý pri krste svätom prijal meno Šimon Matej. 15 mája 1829 sa nám narodila dcéra, tá prijala meno Juliana. Keď sa v krajine rozmožila cholera, zachvátila i moju manželku a umorila ju 9. augusta 1831. Poldruha roka zostal som vdovcom. Potom som sa musel starať o druhú manželku. Našiel som ju v Čiernej Lehote a menuje sa Anna Choljava. Sme síce obaja chybni a žobráci, ja slepý a moja manželka chromá na nohy, ale obaja tento deň šťastní a spokojní, lebo hoci nič nemáme, ani nám nič nechýba. Do roku 1834 býval som len na hospodách, ale od roku 1833 som si chalúpku zbudoval. Od tohto času sa vždy Hačavy držím.

Syna som vychoval do dvanásteho roku. Chcel som ho do počtu učeních ľudí zaradiť a všetko na to vynaložiť. On však chuti, alebo darov k tomu nemal a v r. 1838 ma opustil. Len pozdejšie po osemnástich rokoch, keď potreboval k ženbe rodný list, dal o sebe znať. Dcéru som vychoval a za tunajšieho obyvateľa vydal.

Knihy i potom, ako som nazhromaždené (počtom 58) v krokavskom ohni utratil, zase som zhromažďoval. Ale potom keď som videl, že po mojej smrti sa nemajú komu došť a odpoly zadarmo sa odpredajú, zobral som ich a niektoré rozpredal. Pri mojom veršovstve a knihách som i s mnohými váženými ľuďmi do známosti prišiel. Roku 1838 vybral som sa druhý raz do Viedne k bratovi. Bolo to v máji. Na tejto ceste navštívil som i prešporské slovenské žiactvo. Na druhý deň ma uviedli do školy, do svojho spolku, kde mali svoje prednášky a čítali svoje práce.

Až do roku 1842 chodieval som sám, ale toho roku v jesennom čase som si musel opatriť vodcu, lebo trikrát som mal nešťastnými príhodami život utrátiť. Moje obydlie je až posiaľ v Hačave pod Olympom, vrchom zvaným Ostrá, kde by som chcel mať aj hrob, ak ma tu bude hľadať smrť. Posiaľ som s ľúbsom svojím spokojný. Budúce - kto vie, aký osud so mnou zahrávať si bude. Lež to je všetko v rukách božích...

Zdroj: <http://hnusta.sk>

MISIONÁR slovenského národa

vec, za výsadu vzdelancov. Proti tomuto názoru, proti tejto zaostalosti viedol Matej Hrebenda svoj neúprosný boj. Na cestách zachraňoval pred skazou staré knihy, zasielal ich do škôl a spolkových inštitúcií, alebo ich donášal popredným vzdelancom. Takto mnoho kníh zachránil a pričínal sa o budovanie knižníc. Zároveň zbieral i ľudové piesne, ktoré sa dostali do zbierok Jána Kollára a Pavla Dobšinského. Zapisoval ich jeho pomocník, ktorý ho od roku 1842 sprevádzal. Známe sú jeho suplikantské cesty, počas ktorých získal finančné prostriedky na stavbu škôl, kostolov, činnosť kultúrnych inštitúcií.

O jeho životných osudoch sa môžeme dočítať v románoch Vincenta Šikulu *Matej* a Ľuda Zúbka *V službách Mateja Hrebendu*. Pri príležitosti stého výročia smrti v roku 1980 Hrebendu vyhlásili za jubilanta UNESCO.

Matej Hrebenda bol ľudovýchovník, národný buditeľ, ľudový pracovník, národný buditeľ, ľudový básnik a zberateľ národných piesní

– jednoduchý človek, ktorý neveľmi dbal o svoju slávu a pocty. Prežil ťažký život, stíhalo ho jedno nešťastie za druhým, no napriek osudu pociťoval radosť a šťastie, keď mohol pomôcť svojmu národu.

Keď mu už nohy zoslabli, stal sa trafikantom. Predával tabak, sviečky a ocot. V roku 1866 ho prepadli, okradli a zbili. V sobotu 13. marca 1880 slepý Matej Hrebenda pred dverami vlastného domu klesol na zem a o tri dni, 16. marca ako 84-ročný skončil.

V Matici slovenskej sú uložené jeho básne, piesne, vinše, listy, testament i Vlastný životopis z roku 1860 - s posmrtnými doplnkami Daniela Z. Laučeka. Životopis vyšiel tlačou, s faksimile rukopisu v Osvete roku 1976. Domnievame sa, že vybrané časti z neho ešte viac priblížia prácu a životné osudy „tatranského Homéra“ a prvého slovenského kolportéra kníh Mateja Hrebendu. ■

Lenka Habiňáková

História nášho národa na pôde strednej Európy siaha až do čias Samovej ríše. Odvtedy prešiel slovenský národ niekoľkými etapami transformácie na národ svojprávny, ktorý je schopný tvoriť plnoprávny etnický, kultúrny a politický celok. Jedným z faktorov, ktoré dokazujú vývinovú úroveň národa, je jeho jazyk v písomnej forme a vzdelávanie v tomto jazyku. Nad osudom tých, ktorí svoj život zasvätili výučbe slovenčiny pri jej uzákonení v 19. storočí, sa zamýšľa Lenka Habiňáková, absolventka Grécko-katolíckej bohosloveckej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove, ktorá v súčasnosti žije a pracuje vo Viedni.

OSUDY UČBÁROV PRVÉHO SLOVENSKÉHO EVANJELICKÉHO A. V. GYMNÁZIA alebo OSUDY UČITEĽOV PRVÉHO SLOVENSKÉHO GYMNÁZIA V REVÚCEJ

Slovenský národný život v 19. storočí sa vyvíjal vo veľmi ťažkých a zložitých podmienkach. Slovensko ako súčasť Rakúsko-uhorskej monarchie zdieľalo nežičlivý osud nenemeckých a nemaďarských národností. Zrod spisovnej slovenčiny a vzdelávanie v nej bolo sprevádzané mnohým obetami. Za všetkých slovenských učiteľov a pedagógov, ktorým osud nášho jazyka nebol ľahostajný a za jeho šírenie boli ochotní obetovať svoj pokoj, prácu i budúcnosť svojich rodín, si pripomeňme aspoň niekoľkých, ako ich vtedy volali „učbárov“ z Prvého slovenského evanjelického a. v. gymnázia vo Veľkej Revúcej. Ako činovníci a profesori pôsobili v ňom významní predstavitelia slovenského národa: Štefan Marko Daxner, Ján Francisci, Matej Nandrassy, Július Botto, Jozef Kvetoslav Holub, Rudolf Homola, Mieroslav Kovalevský, Gustáv Lojko, Samuel Ormis, Andrej Sokolík, August Horislav Škultéty, PhDr. Ivan Branislav Zoch a ďalší. Najtemnejším dňom histórie gymnázia sa stal 20. august 1874, keď školu násilne zatvorili.

August Horislav Škultéty

H. Škultéty, prešiel na revúcku postáť z fary rozložnianskej. Bol zvláštnou osobnosťou – akoby stelesnená čistota, bezúhonnosť, samá úctyhodnosť. Prísny k žiactvu vlastne ani nebol, ale zato žiak chránil sa dopustiťničoho, čo u Škultétyho mohlo

by sa potkať so zazlením. Hlavu držal, pozerával tak, akoby neprestajne pozoroval, či všade všetko je v poriadku, keď zaznelo: „Bračekovci!“ jeho neschvaľujúcim hlasom, to akoby nás bolo omrezilo. Bol rečníkom, a to ukazovalo sa i na jeho prednáškach. K slovenskej reči a literatúre v žiakovi budil lásku i tým, ako vyjadroval svoje vety, akým hlasom. Ako nám čítaval diela Jána Hollého, to nedalo sa zabudnúť!”

August Horislav Škultéty patril k zakladateľom slovenského gymnázia v Revúcej a bol jeho prvým správcom. Túto funkciu vykonával

niekoľkokrát. Počas svojho pôsobenia na gymnáziu mal veľký podiel na tvorbe slovenských učebníc a rôznych školských pomôcok. Založil školskú knižnicu a zaslúžil sa o postavenie novej budovy školy. Vyučoval náboženstvo, dejepis, slovenský jazyk a literatúru. U študentov inicioval vydávanie študentských rukopisných časopisov. Sám napísal 14 slovenských učebníc dejepisu, rétoriky ako aj učebnice Vierouky a mravouky pre 4. triedu, ktoré sa uchovali v pôvodnom rukopise. K jeho najvýznamnejším dielam patria Pamäti slovenského ev. a. v. gymnázia a s ním spojeného učiteľského semeniska vo Veľkej Revúci, Básne, Zpěvník, Zornička 1 – 2, Rečňovanka pre slovenské školy.

Po zrušení gymnázia odišiel do Tisovca k Štefanovi Markovi Daxnerovi, kde pôsobil až do roku 1875. V tomto roku odchádza za farára do Kraskova, kde pôsobil až do svojej smrti 21. mája 1892.

Samuel Ormis

„Bol narodený pedagóg. Od neho bolo možné len učiť sa. Na prednáškach tak býval zabratý do svojej myšlienky, že neprichodilo mu pozorovať žiakov, poslucháčov, akoby mu ani nebolo záležalo na tom, ktorý žiak aký je, ale my čoby sme sa niektorí ani neboli vyznačovali zvláštnejšou pozornosťou a učenlivosťou, až vpijali sme, vštepovali

sme si jeho každé slovo. V prestávkach medzi hodinami, pred dverami triedy, kde on o stenu alebo stĺp opretý stával, my za nič neboli sme odišli od neho. Spomínal tam samé také veci, čo žiakovi slovenského gymnázia vo vyšších triedach nemohli nebyť vzáčne, milé. Z udalostí rokov 1848 – 49, zo života Ľudovíta Štúra, Hurbana, Hodžu, z borby gemerských národovcov ja zachoval som si z takéhoto rozprávania Ormisovho hodne zaujímavého. Ormisova vzácna vlastnosť bola učiť i bez pózy učiteľskej. Jeho knižkám pedagogickým ešte nedostalo sa náležitého ocenenia.”

Samuel Ormis je autorom mnohých učebníc i odborných prác. Spomeňme len Zemepis malý pro žáky a žáčky, Stručný prírodopis pro žáky a žáčky, Evanjelický šlabikár či dvojdielnu Výchovovedu pre seminaristov a rodičov. Vo svojej tvorbe z oblasti pedagogiky sa hlási k najpokrokovejším myšlienkam, k demokratizácii vzdelávania, jednotnej škole a harmonickému rozvoju osobnosti. Venoval sa aj teórii telesnej výchovy. Bol najbližším spolupracovníkom Pavla Dobšinského, z čoho je pochopiteľná jeho zberateľská a upravovateľská činnosť. Aj pri písaní dramatických diel, ako Mataj, Pravda, Jánošík, Mária Sečianska, Dvaja šibalci vychádzal z ľudových povestí.

Po zatvorení gymnázia sa Samuel Ormis uchádzal o miesto profesora v Lvove. Po vyše roku od zatvorenia gymnázia dňa 18. októbra 1875 umiera 51-ročný vo svojom rodisku v Revúcej.

Pavol Krman

„Bolo to roku 1878, 4 roky po zrušení gymnázia. V Rimavskej Sobotě na rínku nenadále zazrel som človeka v šatách znosených, s uzlíkom samá pokora, akoby vecou jeho bolo prosieť vpravo, vľavo o almužnu. Idem bližšie k nemu, prizriem sa mu lepšie – to Pavol Krman! Mój profesor revúcky, ktorý za oných časov v mojich očiach celou svojou osobnosťou predstavoval opak pokory. V škole z každého slova, z každého pohľadu jeho bolo poznať rezolútnosť. K žiakom prísny, ale prikladne spravodlivý, zaslúženému ku každej pomoci hotový. Na majálesi 1870-ho strhlo sa akési nedorozumenie medzi profesormi a žiactvom. Profesorí už až príkre začali proti žiakom. Vtedy Krman, akoby sa zo zástupu nezbadaný bol vynoril, postaví sa a rezolútnym hlasom povie dve-tri jadrné vety, ktorými sa ukázala pravda študentov. Schytili sme ho, zodvihli nad hlavy, zvolali v chóre: „Nech žije!” a nedorozumeniu bol koniec. Že bolo nejaké nedorozumenie, stránky viacej akoby ani neboli vedeli. Gymnázium ešte trvalo, Krman už bol odišiel z Revúcej, prichýlil ho v Liptovskom Sv. Mikuláši v elementárnej škole. Duševne potom tam prišiel do toho stavu, v akom som ho ja videl v Rimavskej Sobotě. Umrel potom v známom krajiniskom ústave pre choromyselných na Leopoldovom Poli.”

Pavol Krman pôsobil v rokoch 1872 – 1878 ako učiteľ v Liptovskom Mikuláši. Vyučoval latinčinu, gréčtinu, slovenský jazyk a náboženstvo.

Ivan Branislav Zoch

„Z mladšieho pokolenia profesorov bol Dr. Ivan Branislav Zoch. Prišiel do Revúcej 1866-ho rovno z univerzity po odbavení svojich skúšok. Človek samá činnosť. Okrem fyziky a počtovedy, svojho to odboru, s pasiou učil i veciam praktickým, v školskej výučbe len vedľajším. Ako učiteľ telocviku bol majstrom, v meste bolo ho vídať i s rýľom alebo motykou, alebo seminaristov učil záhradníčiť: kopať, sadiť, štepiť. Pre mňa je podnes milým jarným zamestnaním zaštepíť do pníka hrušku, jablňoň alebo slivku, a to mám ako pamiatku po Ivanovi Zochovi. Ja si ho predstavujem, akoby bol chodil vždýcky s vsúkanými rukávmi. Roku 1883 po výročnom zhromaždení augustovom v druhý deň na hornom konci Martina, čiže v Jahodníkoch, strhol sa oheň. Ako začal sa poplach, utiekám v tú stranu i ja: a tam, pri ohni, koho vidím? Vodu nosil, radil prítomným, komandoval ich Ivan Zoch. Lebo hasiči ešte nestihli dobehnúť. Zoch totiž, keď len mohol, čo by kde bol žil, nezameškal augustového zhromaždenia martinského, mali sme ho i teraz, po zhromaždení ešte bol sa pribavil: a keď udrel signál, že horí, on, pravda, dobehol k ohňu hneď s prvými.”

Zoch žil nejaký čas po uzavretí gymnázia v Jasenovej u svojej matky. Potom odchádza na dva roky do Krupinej, kde sa stal správcom upadajúceho podniku na výrobu sudov. To ho však nenaplnalo a opúšťa Slovensko. Odchádza k južným Slovanom na Balkán, kde pracuje až do svojej penzie. V rokoch 1876 – 1879 pôsobí ako pedagóg na reálnom gymnázii v Osijeku. V rokoch 1879 – 1882 je riaditeľom srbského gymnázia v Sarajeve. V roku 1882 sa vracia späť do Osijeku, kde pôsobí do roku 1889. V roku 1889 sa stáva riaditeľom gymnázia v Petrinji, funkciu vykonáva až do roku 1908. Posledné roky svojho života prežil doma na Slovensku, v Modre. Tam aj 27. decembra 1921 ako 78-ročný zomiera.

Ivan Branislav Zoch, slovenský polyhistor a fyzik, bol veľmi všestranný. Svoju činnosť vyvíjal v mnohých oblastiach: v publicistike, krasopise, meteorológii, literatúre, terminológii, astronómii, psychológii, chémii, hudbe, divadelníctve, botanike, fyzike, telesnej výchove, ale aj v poľnohospodárstve, ovocinárstve, včelárstve či v stavebníctve. Okrem toho bol zanietým organizátorom kultúrneho, verejného a hospodárskeho života: „Zoch sa teda nestal iba prostredníkom v pomere k slovenskej kultúre na Balkáne, za tých tridsať rokov pobytu vynikol do chorvátskej i bosnianskej kultúry a navyše do nich vnášal svoje pohľady Stredourópana na tamojšiu kultúru. Okrem toho informoval tento svet o slovenskej literatúre a kultúre, do

chorváčtiny prekladal slovenské rozprávky a bájky, ba sám v tomto jazyku publikoval stredoškolské učebnice z pedagogiky, krasopisu, matematiky, fyziky a meteorológie. Bola to priekopnícka práca, záslužná a podnetná, ktorá by si dnes zaslúžila väčšiu pozornosť tak z našej, ako aj z chorvátskej strany.

Jeho publikačná činnosť bola značne rozsiahla. Je autorom asi 270 prác. Medzi diela, ktoré treba spomenúť, patria: Metodika vyučovania krasopisu, Načela pedagogika po Naegelsbachu osobito za srednje škola a Hrvatska enciklopedija, Priručni rječnik sveobcego znanja I. a II. diel, Pohľad na školstvo v Bosne a iné.

Gustáv Lojko alias Hostivít Tisovský

Koniec školského roku 1870/1871 bol veľmi smutný. Z revúckeho gymnázia navždy odišiel učiteľ Gustáv Lojko. Zomrel v rodnom Tisovci 2. júna 1871 vo veku len 28 rokov! Zoch o jeho pobyte v Revúcej v nekrológu píše: „Za učbára povolaný vynasnažil sa Lojko čím skôr skúšku učbársku zložiť, čo sa i hneď v septembri 1867 stalo. Štvrtého decembra tohože roku oženil sa, vezmúc si za družku svojho života od mladi vyvolenú Zuzínu Zajacovú. Vzornému manželstvu požeňnal milostivý Boh dvoje dietok, Boženu a Oľgu, teraz opustené sirótky. Čo spisovateľ je Lojko i pod vlastným, viac ale pod menom Tisovský známy. Vybrané jeho básne a rozprávky vyšli práve vtedy na svetlo, keď už svetlo života pôvodcovo haslo, nákladom J. Škarniela. Veľkú zásluhu vydobyl si

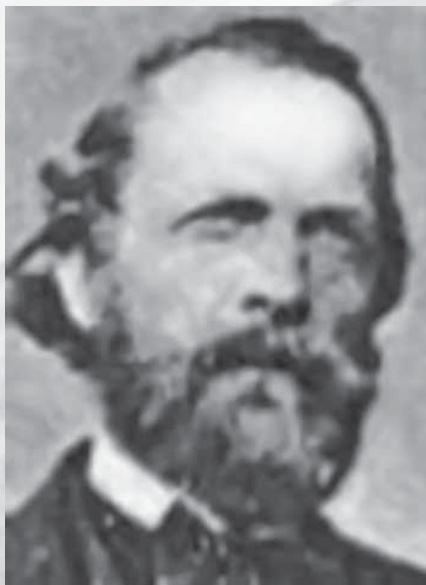
dopisovaním do novín, obzvlášte počas inquisitie gemerskej do Pešťbudínskych vedomostí a Zukunftu, za čo nejednu útržku od krajana dostal. V rukopise zostali: Dejepis literatúry vseslovenskej, latinskej a gréckej. Krem spisovateľstva krásny pomník postavil si náš Hostivít i založením a zriadením javišťa divadelného v Tisovci. On držiaval proslovy pri predstaveniach, on obstaral maliara, robil zbierky a neustal, dokiaľ celé javište úplné nebolo. No len raz poprialo mu nebe na nových kortínach vystúpiť! Čo učbár

bol Lojko prísny, spravodlivý, od žiactva obľúbený a dôkladný. Jeho všetko činenie bolo jako dobre zriadené hodinky, stal vždy o 4-tej ráno a všetky výkony robil na určitý čas. Čo manžel bol povolný, starostlivý až nad mier. Materiálny nedostatok zapríčiňoval mu ku koncu jeho života nemalú starosť, bo keď cítil, že sa skoro odoberie, trápila ho budúcnosť manželky a dietok a stával sa zádumčivým. Čo priateľ bol nevyrovnaný, stály a odhodlaný k vôli priateľstvu všetko podstúpiť...”

„Osobne nemal tej živosti, čo Zoch, v pomere ku žiactvu bol až chladný. Ale potreboval len vstúpiť do triedy, otvorí knižku a povedať slovo o svojom predmete, totiž o dejinách slovanských literatúr, duša profesora Lojku už bola zapálená. Až tvár mával rozpálenú pri svojich výkladoch. Čo sme v škole od Lojku počuli zo slovanských literatúr, čomu sme sa od neho naučili iná škola v Uhorsku by nám toho nebola mohla dať. Smrť jeho bola pre gymnázium stratou. Dňa 2. júna 1871-ho dojatí stáli sme v Tisovci i my žiaci starší nad jeho rakvou.”

Jozef Kvetoslav Holub

„A malo gymnázium i lekára. Profesor Jozef Kv. Holub ako homeopat získal si u žiactva také meno, že pri jeho „zrnkách” nedobry

účinnok akejkoľvek choroby pokladal sa za nemožný. „Budem užívať zrnká”, hovorievalo sa, „a ozdravim”. Mali sme radi Holuba...”

Po zatvorení gymnázia ostal v Revúcej, kde pôsobil ako lekár. Tam aj 12. júla 1899 zomrel.

Ludovít Mičátek

„Ludovíta Mičátka malo gymnázium len za dva roky. V škole spôsoby jeho boli, možno povedať, príhrubé, ale vedomosti Mičátkove výtečné a on dal si záležať na učení.”

Mičátek pôsobil na Slovanskom učiteľskom ústave v Petrohrade, no iba krátky čas. Od

roku 1870 do roku 1879 bol profesorom klasických jazykov na gymnáziu v Novgorode. Tam pôsobil aj ako školský inšpektor. V rokoch 1879 – 1910 bol hlavným školským inšpektorom Petrohradskej gubernie, potom odišiel na dôchodok. Umrel v Petrohrade po roku 1914.

Július Botto

Skúsenosti, ktoré získal ako pedagóg na revúckom gymnáziu, advokátska prax i životný pocit príslušníka utláčaného národa ho viedli k tomu, aby do niekoľkých riadkov sformoval svoje poznanie, ktoré je aj pre súčasnosť aktuálnym poslanstvom: „Národ, majúci silné národné povedomie, úprimnú, teplú a srdečnú lásku k svojej, zriadi si v prvom rade svojim národným potrebám primerané elementárne, stredné, vyššie a odborné školstvo. Z týchto dostane inteligentný podrost, založí a usporiada svoj ekonomický život tak, že ani jeden z jeho príslušníkov neostane bez zamestnania, bez práce, bez zárobku, do svojho verejného života oddá svoj duševný i hmotný kapitál, vežadiac nimi i svoj i všeobecný verejný blahobyť.”

Po zatvorení gymnázia pôsobil až do roku 1920 ako advokát v Revúcej. V roku 1920 stál pri zrode Česko-slovenského štátneho gymnázia v tomto meste a do roku 1922 na ňom pôsobil ako správca a profesor. Ako pravotár bránil záujmy najviac postihnutých rodákov, vyplňoval svoje dni drobnou prácou, snažil sa o povznesenie evanjelickej cirkvi. Postupne sa začal formovať na výraznú postavu v dejinách slovenskej historickej spisby. Z jeho diel sú známe: Slováci, vývin ich národného povedomia 1 – 2, Michal Miloslav Hodža, Jonáš Záborský, Ján Francisci, Životopis Štefana Marka Daxnera a dejiny Matice slovenskej 1863 – 1875. Zomrel 29. septembra 1926 v Revúcej.

Ludovít Čulík

Učiteľ Ludovít Čulík odišiel po zatvorení gymnázia do Přerova, kde pôsobil ako súkromný učiteľ pre slovenských žiakov. Od roku 1881 pôsobil ako evanjelický kaplán a od roku 1884 ako farár v Starej Turej. V rokoch 1899 – 1902 je nitrianskym konseniorom a v rokoch 1902 – 1907 seniorom. Bol aktívnym účastníkom slovenských národných kultúrnych podujatí a v rokoch 1902 – 1903 súdený v takzvanom nitrianskom politickom procese. Prispieval do Národných novín, Obzoru a Cirkevných listov. Zomrel 7. júna 1913 v Starej Turej.

Ján Kordoš

Ján Kordoš ani po zmenách z Revúcej neodíšiel. Pôsobil tam naďalej aj po zoštatnení školy. V roku 1901 ho penzionovali. V roku 1902 mal problémy, lebo ho obviňovali z panslavizmu. Kantorstvu sa venoval až do smrti. Patril k malej skupine obyvateľov mesta, ktorí boli slovenskými vlastencami ešte pred vznikom Česko-slovenskej republiky. Zomrel 20. mája 1919 v Revúcej.

Bohuslav Laciak

Bohuslav Laciak pôsobil po zrušení gymnázia ako kaplán v Laliti v Báčke, ako kaplán a farár v Hornej Mičinej a od roku 1878 krátko administroval cirkev v Očovej. Pôsobil aj ako katechéta a správca Lutherovho ústavu v Hradci Královom. V rokoch 1887 – 1888 bol učiteľom v Starej Čave a v rokoch 1888 – 1891 pôsobil vo Wesley v Texase ako učiteľ a kazateľ česko-bratskej cirkvi. Zomrel 12. septembra 1891 vo Wesley, Texas, USA. „Hudobné základy dostal od otca. Upravoval slovenské ľudové piesne, používal i prvky novouhorskeho hudobného štýlu. Zhudobnil vlasteneckú pieseň Š. Fajnora a do Slovenských spevov, ktoré vyšli v roku 1880, prispel 9 piesňami.”

Niekoľko životných príbehov. Niekoľko osudov spätých so slovenským jazykom, s jeho vývojom za nanajvýš nevýhodných a protislovenských podmienok. Vďaka patrí im a všetkým ostatným profesorom, ktorí s toľkou obetavosťou a láskou vykonávali svoje povolanie na Prvom slovenskom gymnáziu vo Veľkej Revúcej, napriek všetkým nevýhodám, aké mali v porovnaní s profesormi z iných gymnázií a napriek osočovaniu nepriateľov a perzekúciám úradov.

Použitá literatúra:

Škultéty, J.: Pamiatka slovenského gymnázia revúckeho. Lipt. Sv. Mikuláš, Tranoscusius 1993.

Choma, B.: Ivan Branislav Zoch a južní Slovania, Literárnomúzejný letopis, 1998, č. 28.

Botto, J.: Slováci. Vývin ich národného povedomia. Druhé, nezmenené vydanie. Martin 1923.

NÁDHERNÝ ČLOVEK MEDZI NAMI

V poslednom minuloročnom čísle sme našim čitateľom slúbili rozhovor s nestorkou slovenskej poézie vo Viedni. Žiaľ, jej zdravotný stav nám to nedovolil. Za redakciu Pohľadov jej želáme ešte veľa síl a elánu. Autorku vám sprítomníme aspoň malým zamyslením Ivy Hankovej.

Gabriela je nádherný človek. Prvý raz som navštívila túto slovenskú poetku s tlúčim srdcom. Žije skromne, na svet sa pozerá cez okno malého útulného viedenského bytu – je pripútaná na lôžko. Už vtedy ležala, choroba jej nedovolila všetky tie drobné činnosti, ktoré nám naplňajú bežné dni. Jej oči ale hovoria, že žije rada a dokáže vnímať prírodu i ľudí možno o to intenzívnejšie, o čo ju choroba ukrátila. Navštívila som ju, aj keď ležala v nemocnici. Sme si blízke. Rady sme si niekedy len tak pre seba v meste valčíkov zanötli Kysuca, Kysuca, studená vodička... Obe sme prežili detstvo na Kysuciach, maturovali v tom istom mes-

te, v Čadci, neskôr nás obe osud zavial do VSŽ v Košiciach, a popri tých všetkých spoločných bodoch sme sa nestretli. Až tu vo Viedni, kde ma oslovili jej verše. Sú úprimné, prichádzajú k človeku tak blízko, až sa dotýkajú duše. V jej veršoch sú rým a rytmus podriadené citom, nekalkuluje, nemanipluje slovom – hovorí, niekedy šepká, ale vždy akoby sa vám pozerala do očí. Držím jej palce a želám, aby mala dosť síl dať do veršov to krásne i to ťažké, čo jej život priniesol, pretože jedným i druhým dokáže odovzdávať povzbudenie a silu druhým ľuďom. A za to som jej ja osobne najviac vďačná.

Ján Husárik: Biely kôň

Iva Hanková napísala úvod k novej básnickej zbierke Gabriely Gärtner-Vaškovičovej **POHLADENIE SLOVOM**

Tento rok vyšla Gabriele Gärtner-Vaškovičovej vo vydavateľstve Štúdio F v Námestove ďalšia básnická zbierka pod názvom Pohladenie slovom. Lyrika tejto zbierky je reflexívna a intímna, popretkávaná spomienkami autorky na detstvo.

Z jej veršov sála teplo a svetlo slnečných lúčov, ktoré nevtieravo vnikajú do srdc čitateľov a hrejú aj v tuhej zime. Celá jej doterajšia tvorba je preniknutá slnečným jasom, nesmiernou láskou k prírode, ľuďom i zvieratám. Nie je možné nepovšimnúť si autorkin obzvlášť úzky vzťah k Stvoriteľovi ako k najvyššej inteligentnej bytosti celého vesmíru.

Útla zbierka Pohladenie slovom je už autorkiným dvanástym literárnym dielom. Tvorí akúsi paralelu s obrazmi maliara

slovenského pôvodu, žijúceho v Juhoslávii, Jána Husárika. Jeho obrazy fascinujú nielen svetové hviezdy strieborného plátna, napríklad Sofiu Loren, ale aj svetoznámych tenoristov ako Jose Carreras a iných. Aj pani Gabriela z nich čerpá životnú silu a energiu, ktorú prenáša do svojich veršov.

Gabriela Gärtner-Vaškovičová používa často voľný verš. Brillantné rýmy považuje za brzdu vyjadrenia pointy básní, pri tvorbe ich vníma ako archaizmy. V celej jej tvorbe rezonuje vysoký emocionálny náboj. Po prvý raz sa pokúsila aspoň časť básní preložiť do nemeckého jazyka, i keď ich prekladá už len na lôžku. Veríme, že táto básnická zbierka ešte nedá bodku za jej ľudsky bohatou a precítenou tvorbou.

Gabriela Gärtner-Vaškovičová pochádza zo Zamaguria. Žije vo Viedni.

Gabriela Gärtner- Vaškovičová

Absolútne

*Ľudia si zvykli hovoriť:
„absolútne dokonalý človek,
absolútne verná láska,
absolútne bezchybný stroj,
absolútne presný čas...“*

*A zrazu zbadáte, že
ten absolútne dokonalý človek
už nie je človek, ale robot,*

*že absolútne verná láska
plače nocou na prahu dvier,*

*absolútne bezchybný stroj
ráta chýbajúce súčiastky,*

*absolútne presný čas
je v porovnaní s večnosťou
nepresný.*

*Neverte na absolútne,
na Zemi žiadne neexistuje,
iba ak u Boha,
vyškrtnite ho z lexikónov,
načo klamať samých seba...?*

Zo zbierky Ticho pred búrkou

Signály leta

*Už vydýchol si máj,
už ticho šumí leto,
v obilí dozrieva slnko,
vo vlasoch vietor.*

*Baránky na nebi –
len obloha vie to,
kde majú konečnú,
s'á bodku za stou vetou.*

*Mesiac už pohládza
spiace hlávky kvetom,
Sonátu mesačného svitu
hráva deťom.*

*Kým zora zobudí
vtáčatám mláďatá,
usne pán Beethoven
aj jeho sonáta.*

Zo zbierky Pohladenie slovom, 2006

Jej cesty k poznaniu viedli cez najlepšie európske univerzity, jej akademická kariéra je dláždená húževnatou prácou a smeruje k jedinému cieľu, nájsť pravdu. Nájsť pravdu o histórii Európy, od jej kolisky až po dnešok, pochopiť zákonitosti vývoja ľudskej spoločnosti a na základe tohto poznania apelovať na udržanie nenahraditeľných hodnôt – identity človeka ako osobnosti, ako tvorca vlastných dejín, identity človeka ako súčasti národného spoločenstva.

S Emíliou Hrabovec sa zhovárala Ingrid Konrad.

Ingrid Konrad

„SOM ČLOVEK HĽADAJÚCI PRAVDU“

Emília Hrabovec

Ak by ste sa mali predstaviť sama, čo by ste o sebe povedali?

Keby som sa mala predstaviť oficiálne, poviem, že som historička a univerzitná pedagogička. Keď neoficiálne, tak som človek hľadajúci pravdu. Nie v transcendentnom zmysle, pretože tu ako katolíčka stojím na pevnej pôde, ale v zmysle ľudskom, historickom.

Ste rodáčka z Bratislavy a dnes v tomto meste opäť žijete. Medzi návratom a odchodom uplynulo vyše dvadsať rokov, ktoré ste strávili mimo Slovenska. Ako ste sa dostali do zahraničia?

Nechcela som študovať v komunizme, ale vo svete, o ktorom som mala ilúziu, že je slobodný a dovoľí mi tú moju pravdu naozaj hľadať. Tým, že som zrelativizovala slovo slo-

boda, nechcela som poprieť, že som naozaj mala možnosť študovať na dobrých univerzitách pod vedením dobrých učiteľov a nadobudnúť poctivé vzdelanie. Chcela som len načrtnúť, že to, čo sme si mnohí za mladi predstavovali pod slobodou, nie vždy musí zodpovedať tej realite, v ktorej žijeme.

Aké boli vaše začiatky v cudzom prostredí?

Veľmi citlivo a intenzívne som si uvedomila, kto som, odkiaľ pochádzam, aká je moja identita a že veľká čas tejto identity zostala doma na Slovensku, na ktoré som sa za vtedajších okolností nemohla vrátiť. Na druhej strane som si ale aj veľmi vážila príležitosti, ktoré som mala – aj keď opäť si uvedomujúc, že nie je všetko zlato, čo sa blyští, ako sa ľudovo hovorí. Putá, ktoré nás obmedzujú, boli a budú všade. Niekedy sú utkané len z jem-

ných hodvábnych vlákien, ktoré sotva vidíme, ale cítime, inokedy sú z tvrdých želez, aké boli za komunizmu.

Študovali ste na univerzitách v takých európskych metropolách vzdelania, ako Freiburg, Bazilej, Mníchov a Viedeň – čo vám dali?

Vo Freiburgu som začala študovať odbor nové a najnovšie dejiny – takto definovali Nemci na viacerých univerzitách odbor histórie, ktorý sa koncentroval predovšetkým na obdobie od 16. storočia až do súčasnosti. Zároveň ma zaujímala filozofia a jazyky, ktoré dopĺňali základné štúdium histórie.

Univerzitu som zmenila, lebo vtedy bolo v Nemecku zvykom, že tzv. základné štúdium študent absolvoval na jednej univerzite a tzv. hlavné štúdium po prvých štátniciach

až do diplomových skúšok na druhej univerzite. Medzitým som sa vybrala na dva semestre na skusy do Švajčiarska, pretože to bola krajina, ktorá ma vždy fascinovala svojou minulosťou, svojim politickým systémom, spolužitím štyroch národov, jej kultúrou a stretaním sa rôznych prúdení. Preto som ju chcela spoznať zblízka. Potom som sa vrátila do Nemecka a už som bola v Mníchove takmer hotová so svojim štúdiom, keď som sa vydala do Rakúska. Ukázalo sa, že je veľmi zložitá zaťažiť manželstvo cestovaním medzi Viedňou a Nemeckom, preto som zložila diplomové skúšky vo Viedni na Inštitúte pre východoeurópske dejiny, kde som pokračovala aj doktorátom, kde som sa habilitovala a kde ma vymenovali za mimoriadnu profesorku. Tu dnes ešte v malej miere, popri mojej profesúre na Katedre histórie Trnavskej univerzity v Trnave, aj pôsobím.

S akými témami prichádzajú za vami vaši slovenskí doktorandi?

Vo Viedni je zvykom, že doktorandi si svoje témy vyberajú sami, na Slovensku je to naopak: profesori vypisujú témy na doktorát. Vždy som však otvorená aj pre návrhy študentov. Prichádzajú predovšetkým s témami z 20. storočia, ktoré sú zväčša z oblasti do dnes trpiacich nedostatkami skutočného poznania a vecného výskumu. Sú to obdobia prvej Slovenskej republiky, komunistickej vlády, vojny v rôznych podobách vo vzťahu povedzme ku katolíckej cirkvi alebo naopak, vzťah cirkvi k fenoménu vojen v 20. storočí. Rôzne myšlienkové prúdenia, ktoré zásadným spôsobom ovplyvnili 20. storočie, medzinárodné alebo diplomatické vzťahy v strednej Európe na križovatkách 20. storočia.

Kedy vznikla sa u vás zrodila myšlienka orientovať sa na tému histórie katolíckej cirkvi?

Touto témou sa zaoberám už veľmi dávno, tak v dimenzii partikulárnej cirkvi slovenskej, ako predovšetkým v dimenzii univerzálnej,

dejín a diplomacie Svätej stolice v kontexte medzinárodných vzťahov a duchovných prúdení. To je téma, ktorá sa samozrejme v tomto širokom zameraní rodila postupne, ale jej prvý zárodok som nosila v kútiku duše už dávno. To bol tiež jeden z popudov, pre ktorý som sa rozhodla odísť do zahraničia, pretože za vlády komunizmu študovať cirkevné dejiny bolo jednoducho nemožné, pokiaľ človek nechcel zradiť svoje svedomie a robiť lacného propagandistu v komunistickej réžii. Nakoniec som sa k tomuto cieľu dostala, ale tá cesta nebola ani priamočiara, ani jednoduchá, pretože aj pre moje povolanie platí staré rímske „Primum vivere, deinde philosophari“, t.j. najprv žiť, až potom filozofovať a keďže aj ja som musela žiť, tak som si na doktorát musela zvoliť tému predateľnú – tému svetskú, ktorú bolo možné aj predať na trhu akademických ideí. Preto som písala prácu na politickú tému z 20. storočia. Až vo fáze prípravy na habilitáciu som bola slobodná. Mohla som si zvoliť vlastné priority podľa toho, kam ma ťahalo srdce.

Keď si spojím tú vašu cestu hľadania slobody a zároveň túžbu poznať históriu Európy s vašou prácou, nedá mi neopýtať sa: Považujete históriu katolíckej cirkvi a Svätej stolice za kultúrne podhubie starého kontinentu?

Áno, bezpochyby a bez ohľadu na to, v akej situácii sa dnes ten-ktorý človek v Európe názorovo nachádza. Z historického hľadiska je jednoducho nepopierateľnou pravdou, že Európa je tým, čím je vďaka kresťanstvu. Naše morálne predstavy vychádzajú z desatora a z Kristovho prikázania lásky. Aj keď ho nedodržiavame, v hĺbke nášho svedomia cítime, že konáme nesprávne. Antropológia, ktorá je v nás hlboko zakorenená, je v zásade antropológiou kresťanskou, pohľad na človeka vychádza z jeho dôstojnosti, ktorá vyplýva z kresťanského ponímania človeka ako Božieho stvorenia, ktorého dôstojnosť je neodcudziteľná, neprepožičiava ju nejaký ľudský zákon, preto mu ju ani žiaden ľudský zákon alebo ľudská zloba nemôžu od-

ňať. Alebo fenomén mobility, pohybu, ktorý dnes považujeme za znak modernej sekularizovanej a globalizovanej spoločnosti. V skutočnosti to bola práve univerzalistická kresťanská Európa, ktorá už pred stáročiami otvárala brány pohybu. Väčšinou sa mobilita spájala s náboženskými úkonmi, s púťami, so štúdiom na univerzitách, ktoré boli veľmi úzko späté s cirkvou a ponúkali vzdelanie a diplomy uznávané opäť v celej kresťanskej Európe – dávno predtým, než začali vznikáť moderné právne úpravy o uznávaní štúdií. Kresťanské korene Európy však niekedy ilustrujem študentom aj na zdanlivých banalitách. Napríklad to, čo nazývame voľný čas, dovolenka. Inde vo svete, v iných kultúrach bolo také niečo neznáme a nemysliteľné. Iba kresťanský svet mal svoje kresťanské sviatky a keď si vezmeme ceruzku a papier a spočítame ich, tak zistíme, že v stredoveku mali ľudia viacej voľna do roka – voľna, ktoré bolo aj vrchnosťou nedotknuteľné - než majú dnes dovolenky, aj tí, ktorí ju majú relatívne veľkorysú...

Minulý rok ste dostali za svoju monografiu „Svätá stolica a Slovensko v kontexte medzinárodných vzťahov“ cenu Rakúskej akadémie vied – Cenu Richarda Georga Plaschku. Aký význam má pre vás toto ocenenie?

Túto cenu začala Rakúska akadémia vied udeľovať práve v tom roku, keď som ju dostala ja, takže som prvá laureátka. Cena mi bola udelená nielen za túto knihu, ale v dekrétu sa hovorí, že je to cena aj za celé moje doterajšie vedecké dielo. Že si túto cenu osobitne vážim, to súvisí tak trochu s mojím akademickým vývojom. Zakladateľom tejto ceny bol nebohý profesor Richard Georg Plaschka, bývalý rektor viedenskej univerzity a dlhoročný prezident nášho inštitútu. Človek, ktorému za mnohé vďačím, pretože to bol práve on, ktorý ma priviedol na univerzitu. Človek, s ktorým som si veľmi dobre rozumela, napriek tomu, že nás delili celé generácie. Mali sme názorovo aj ľudsky k se-

be veľmi blízko, hoci som si niekedy veru aj poplakala nad tvrdým režimom, akým „vládol“ na inštitúte. Ale na druhej strane som si vedela nesmierne vážiť, že si vždy našiel čas aj na niekoľkohodinové rozhovory. Cestovali sme spolu na rôzne podujatia. Nebál sa ma poslať do zahraničia aj ako začiatočníčku - „zelené ucho“. Jednoducho mi prikázal: „Pôjdete a bez diskusie!“ No a tak som musela skočiť do studenej vody a dnes som mu za to vďačná, pretože ma to niekam priviedlo. Keby ma bol iba držal ako kvetinku v skleníku, tak by som sa zrejme dobrovoľne nebola tak rýchlo odvážila na klzku akademickú kariéru.

Vo Viedni ste zostavovateľkou a spoluautorkou publikácie „Unbekannte Minderheit“, čo po slovensky znamená „Neznáma menšina“. Ktorá je tá neznáma menšina?

Slováci! Sú to Slováci, ktorí žijú na území Rakúska od nepamäti a to nie je lacná floskula, ktorá sa hodí do lacných úvodov príležitostných rečí, ale historická realita. Možno jednoznačne historicky a archeologicky dokázať, že už v 8. a 9. storočí žili na tomto území. Potom sa vplyvmi ako asimiláciou ich stopy strácajú, nové prúdy prichádzajú v 15. a 16. storočí. Od konca 18. a v 19. storočí prichádzajú ďalší prisťahovalci, predovšetkým za prácou, ďalej v období medzi dvoma svetovými vojnami, a tak postupne sa formuje slovenská menšina, alebo – aby sme to povedali dnešným politicky

korektným jazykom – slovenská národnostná skupina v Rakúsku. Slováci žili jednak vidieckym spôsobom života v niektorých obciach v Dolnom Rakúsku – to sú staré osídlenia. Žili v mestách ako obchodníci, pomocní robotníci, remeselníci, ale aj v akademickom prostredí – študenti, vedci. Mali sme tu vlastných priemyselníkov a podnikateľov, ich stopy nachádzame v tých najvyšších politických kruhoch v 19. a 20. storočí. Takže menšina to bola veľmi prítomná a aktívna. Ale aj vďaka tomu, že Slováci vtedy neboli vnímaní ako samostatný národ, tak ani menšina nebola vnímaná pod jej vlastným národným menom. Nazývali ich všelijako: Kroboten – čo je dialektový názov pre burgendlandských Chorvátov, alebo si ich plietli s Čechmi a nazývali ich Česi, alebo vystupovali pod titulom Uhri, pretože mali uhorské štátne občianstvo, pretože pochádzali z Uhorska. Preto ich je aj štatisticky ťažko zachytiť, pretože ako štatistická jednotka nikde nevystupujú, ani pri sčítaniach ľudu, ani v policajných dokumentoch. Vystopovať ich možno iba nepriamym spôsobom. Preto si osobitne veľmi vážim príležitosť, ktorú dostali Slováci po uznaní za ná-

rodnostnú skupinu v Rakúsku začiatkom 90. rokov, aby mohli skúmať a aj rozvíjať svoje historické korene. Z týchto pohnútok vznikla aj táto kniha.

To je asi problém Slovákov, že také dlhé obdobie neboli deklarovaní ako národ, ale žili na tomto území, používali svoj jazyk a pestovali svoju kultúru. V tejto súvislosti mi prichádza na um, že keď človek dnes študuje a hľadá slovenské osobnosti, ktoré sa narodili slovenským rodičom na tomto území, tak sa môže stať, že tá istá osoba je uvádzaná v nemeckých prameňoch ako Nemec, v maďarských je považovaná za Slováka. Toto som napríklad našla na stránkach nemeckej Wikipedie o rodákovi z Bratislavy, Jánovi Kempelenovi. Považujete za dôležité, už z hľadiska vašej európskej skúsenosti, aby sa Slováci v rámci svojich dejín od svojho osídlenia v strednej Európe až po dosiahnutie vlastnej štátnosti deklarovali, aby sa navonok ako národ kultúrne zviditeľnili?

Áno, je to úplne nevyhnutné. A nemá to nič spoločné s nejakým lacným nacionalizmom, ako sa to niekedy pokúšajú podaktorí očierňiť. Nášť korene vlastnej identity, vlastné ja, prihlásiť sa k svojej slovenskosti, k príslušnosti k slovenskému národu je nevyhnutné. Nemôžem byť Európanom bez toho, aby som nebol príslušníkom niektorého európskeho národa a európanstvo nie je nič iné ako pestrá mozaika jednotlivých európskych národov zakorenených v kresťanskej kultúre. A keď chceme nejakým spôsobom kultúrne prežiť, ale napokon aj politicky a hospodársky, musíme mať vlastný fundament a vlastné korene. Tie korene nie sú a nemajú byť proti niekomu druhému, ale majú držať náš vlastný existenčný strom. Myslím si, že toto je vážny problém aj dnešného Slovenska. Slovensko síce má dnes svoj štát, ale Slováci ešte nenašli svoju skutočnú štátno-národnú identitu. A myslím si, že z tejto smutnej absencie, ktorá sa dá historicky vysvetliť – ale to nič nemení na žalostnom fakte, že je taká, aká je – vyplývajú aj mnohé poruchy v dnešnom politickom a verejnom živote. Pretože keď nemám skutočné presvedčenie o tom, čo robím, keď nemám z tohto presvedčenia vyplývajúcu bezpodmienečnú lojalitu v tých najzásadnejších spoločných otázkach, tak niet kritéria, na ktoré apelovať, aby ľudia tvorili skutočné spoločenstvo. Iba spoločný fundament môže takto fungovať. Vezmime si ktorýkoľvek z iných národov. Netreba si robiť ilúzie, že u našich susedov sú vnútropolitické pomery jednoduchšie, nie sú ani teraz, ani nikdy v minulosti neboli. Vždy existovali rôzne diferencované mienky politické, spoločenské, svetonázorové, ale v rozhodujúcich chvíľach sa vedúce sily spoločnosti vedeli stotožniť so spoločným záujmom, ale kde nevieme nášť základný spoločný záujem, tam nemôže fungovať spoločenstvo.

Žijete už dva roky v Bratislave. Na Slovensku sa uskutočňujú veľké zmeny. Stredoeurópsky kapitál je v súčasnosti slabý, pretože do regiónu patria väčšinou krajiny bývalého východného bloku. Rakúsko sa rozhybavalo veľmi pomaly, respektíve, keď zareagovalo, zareagovalo neskoro – tam pozitívne investičné tlaky na Slovensko neboli až také silné. Osobne by som sa tešila, keby boli, keby Stredoeurópania rozvíjali stredoeurópsky kapitalizmus. Na Slovensko prišiel silný kapitál z anglosaských krajín, ktoré sú kultúrne úplne odlišné. A tak sa na základ spoločnosti, ktorý, ako ste spomenuli, „nenesie“, dostali cudzie prvky, iná mentalita, ktorá v tomto priestore nie je vlastná. Aký je ten kapitalizmus na Slovensku?

Po prvé, na Slovensku bola obdobím komunizmu veľmi bolestne prerušená kontinuita v najrozličnejších sférach. Jednou z tých bolestných sfér je sféra duchovná. Slovensko bolo za posledné desaťročia duchovne veľmi vyprázdnené. Moje veľmi hlboké osobné presvedčenie je, že slovenský

Ako je to teda so zahraničným kapitálom?

Z historického pohľadu kapitál, ktorý by mal budovať, mal by byť v prvom rade vlastným, pretože ten reinvestuje svoje zisky do ekonomiky krajiny, v ktorej pôsobí. Len ten je ochotný vziať na seba aj dlhodobšie riziko a nepracuje s cieľom do zajtra zbohatnúť a pozajtra zisky stiahnuť do zahraničnej banky, ale s cieľom budovať pre seba a pre svoje deti a deti svojich detí, a preto myslí v dlhej perspektíve aj za cenu prechodných ťažkostí alebo strát. Tak ako dobrý hospodár, ktorý vie, že môže prísť zlý rok a bude neúroda, ale pôdu obrába tak, aby rodila aj o desať rokov a nie, aby ju zničil už prvý, druhý rok. Zahraničný kapitál tradične, a to neplatí len o Slovensku, prichádza do tých odvetví, ktoré sú najlukratívnejšie, teda nie do tých, ktoré ho najviac potrebujú, ale do tých, ktoré už aj bez zahraničného kapitálu prosperujú. Prichádza, aby nadobudol zisk, čo je z hľadiska kapitálu legitímne, ale z hľadiska budovania národných záujmov deštruktívne a tento zisk zvyčajne nereinvestuje v danej krajine, ale si ho odnáša do krajiny vlastnej. Alebo keď nastane nejaká kríza, hľadá, ako sa stiahnuť z boja a po ňom zostáva púšť. Toto je problém všetkých krajín odkázaných na kapitálové injekcie zo zahraničia.

Prejdime k inej téme. Aký je váš názor na historický vývoj slovenčiny ako mladého spisovného jazyka?

Nuž mladý ako mladý, v mnohom ohľade mladý, v inom ohľade starobylý. My tak trochu žijeme v školskej predstave, že náš jazyk existuje, v horšom prípade od Štúra, v lepšom prípade už od Bernoláka a pred tým nebolo nič. Realita je taká, že stáročia pred Bernolákom Slováci písali po slovensky, aj keď nemali jednu kodifikovanú spisovnú normu, ale tú nemal nikto okolo nás – ani Maďari. Spisovná maďarčina bola kodifikovaná neskôr ako prvá spisovná slovenčina. Keby to bolo bývalo naopak, tak by sme mali zrejme väčšie ťažkosti aj s udrжанím našej identity v uhorskom štáte ako takto! A napokon aj také veľké historické národy ako naši nemeckí susedia písali po stáročia svojej histórie v najrozličnejších formách nemčiny, ktorým by dnes sami nerozumeli, keby ich mali čítať. Takže slovenčina z tohto hľadiska nie je o nič mladšia a menej starobylý jazyk ako iné moderné európske jazyky. Jej problémom bolo to, že bola jazykom národa bez štátu a štátnych inštitúcií, ktoré by vedome a inštitucionalizovane tento jazyk boli pestovali. Aj preto bola odkázaná na nadšencov, na nadšenie buditeľov a aj preto prechádzala mnohými krízami. Preto sa jej mnohí vzdávali, pretože si chceli uchovať svoju ekonomickú posať. Preto bola často ohrozená rôznymi asimilačnými tlakmi zvonka – spomeniem napríklad úsilie vytvoriť začiatkom 30. rokov 20. storočia vo vtedajšej Československej republike nový slovenský pravopis, ktorý by mal byť akýmisi zblížením s pravopisom českým. To všetko

boli tlaky, ktorým sa slovenčina musela brániť a úspešne sa im ubránila.

Dnes sa už slovenčina menej úspešne bráni voči tlakom zvonka. Sú tu tlaky iného charakteru. Azda nie až také programové, ale ani tie nechceme celkom vylúčiť, ale predovšetkým ide o subtilný vnútorný rozklad jazyka a jeho kultúry. Dnes ľudia často správajú spôsobom nehodným ich vzdelaniu a intelektuálnej pozícii. Snáď budeme komunikovať už len v piktogramoch a holých vetách. Súvisí to aj s modernou dobou, s technológiou, so skratkami, ktoré sú nám všade vnucované, s počítačovými jazykmi, z ktorých bola slovenčina pomaly ale iste vytlačená. Súvisí to so všeobecnou duchovnou prázdnotou a nekultúrou, tak trochu aj s ekonomickými tlakmi. Ja si vážim všetky jazyky, pretože všetky jazyky majú prirodzené právo existovať a byť pestované. Ale práve preto reklamujem právo slovenčiny nezahynúť pod čisto ekonomickým tlakom, pretože žiaden jazyk nemá právo na supremáciu (pozn. red. lat. nadradenosť), len preto, že ním hovorí viacej ľudí alebo sú tí ľudia bohatší ako tí, ktorí hovoria inými jazykmi. Preto ani nesúhlasím s dnešnou metódou trhu dabovať filmy v neslovenskom jazyku s tým, že tomu ľudia budú rozumieť. Nuž budú, ale je to ochudobňovanie kultúrneho života národa a to nie je namierené proti nikomu, ale namierené za nič – za pestovanie kultivovanej civilizovanej slovenčiny. Napokon jazyk je viac ako komunikačný prostriedok, je to zrkadlo identity, zrkadlo duše, zrkadlo kultúry. V inom jazyku myslíme inak.

Keď pracujem s nemčinou a slovenčinou, pri hľadaní navzájom identických výrazov som konfrontovaná s jednoznačnosťou a presnosťou nemčiny, ku ktorým mám často problém nájsť presné a jednoznačné synonymum v slovenčine.

Nemyslím si, že slovenčina by bola chudobnejšia ako povedzme nemčina – ona je jednoducho iná. V niektorých oblastiach má azda menej výrazových prostriedkov, v iných ich má zase ďaleko viacej. Slovenčina je jazykom veľmi ohybným, ktorého ohybnosť, podobne ako ohybnosť aj iných slovanských jazykov je neuveriteľným bohatstvom v porovnaní s takými málo ohybnými jazykmi, akými sú nemčina alebo angličtina. So slovenčinou sa možno takmer hrať. Možno z nej

Nájsť korene vlastnej identity, vlastné ja, prihlásiť sa k svojej slovenskosti, k príslušnosti k slovenskému národu je nevyhnutné. Nemôžem byť Európanom bez toho, aby som nebol príslušníkom niektorého európskeho národa a európanstvo nie je nič iné ako pestrá mozaika jednotlivých európskych národov.

národ ako historický národ bez štátu mal svoju kultúru zakorenenu v duchovnej kultúre kresťanskej. Keď do veľkej miery túto zakorenenosť stratil, tak sa ocitol v duchovnom a kultúrnom vákuu. To je jeden problém dnešnej slovenskej spoločnosti. Druhý problém je strata kontinuity v takom trochu rukolapnejšom, sociálnom zmysle. Boli zničené kultúrne elity, ktoré mal slovenský národ a na ich miesto prišli nové elity, ktoré ale ešte budú potrebovať veľa času, než si so všetkou čťou zaslúžia tento názov. Ďalším problémom je problém ekonomický, ktorý sa nedotýka len Slovenska, ale azda celej strednej a východnej Európy. To je tradičný bolestný nedostatok vlastného kapitálu a odlišný ekonomický vývoj, než bol ekonomický vývoj v iných častiach Európy, osobitne v západnej Európe. Náš priestor nedostal historickú šancu, aby sa kontinuálne vyvíjal z vlastných zdrojov, ale vo viacerých historických obdobiach bola táto kontinuita narušená a do tohto priestoru vnikli cudzie tlaky a vplyvy, ktoré boli ekonomicky silnejšie, a preto ubili vlastné zdroje, vlastné sily, vlastné iniciatívy a nakoniec, keď prišla kríza, tak sa stiahli a naši ľudia zostali sedieť na ruínach.

**Slovenčina
nie je o nič
mladší
a menej
starobylý
jazyk ako
iné moderné
európske
jazyky.**

vytvorí umelecké dielo, keď vieme, ako tým dlátkom narábať. Slovenčina je jazyk bohatý na pestrú paletu emocionálnych výrazov. Raz som sa na túto tému zhovárala s jedným Francúzom, ktorý bol veľmi hrdý na jazyk veľkého národa - veď napokon má byť aj na čo! Francúzska kultúra je nesmierne bohatá. Rozhovor prišiel na jazyk a na lásku, Francúzi majú k obidvom témam blízko. Ako oslovíť milovaného muža, ktorý sa volá Ján. „Jean, mon petit Jean...“ ? A tým sa to aj končí. V slovenčine to môže byť Ján a Janko, Janičko, Janulienko - a to sú len štyri príklady! Mohli by sme pokračovať na viac riadkoch...Dieťa má ruku, rúčku, ručičku, ručinku - toto všetko je veľké emotívne bohatstvo slovenčiny, nepreložitelné do iného jazyka.

Ako by mala slovenčina absorbovať modernú terminológiu a nové slová, väčšinou pochádzajúce z anglického jazyka?

Zdravý živý jazyk historicky vždy absorboval cudzie vplyvy. Taký jazyk, ktorý by nebol ovplyvnený vonkajším svetom, neexistuje. Snáď len jazyk maličkého kmeňa uprostred amazonského pralesa. Pokiaľ je jazyk zdravý, živý, dynamický, vždy si nájde spôsob ako si prispôbiť cudzie výrazy tak, aby ich cudzota v jazyku nebola citeľná. Jednoducho ich úplne udomácní svojim vlastným spôsobom. Dnes to prebieha trochu umelo. Zaiste to súvisí s tým, že dnešná doba je uragánom nových výrazov, ktoré zasypávajú jazyky a nedávajú im čas, aby ich pomaly asimilovali. Ale súvisí to aj trochu aj s programovým úsilím jazyky zjednodušovať a postupne zjednocovať.

Slovensko ostalo po páde komunistického režimu intelektuálne vykradnuté. Veľa kapacít odišlo do sveta, čím tento trend nadviazal na emigrantské vlny pred rokom 1989, málo ľudí sa vrátilo a vracia. Vy ste jednou z tých, ktorí sa vrátili a priniesli na Slovensko nové vedomosti a skúsenosti, nový pohľad. Ako hodnotíte z tohoto pohľadu vzťah novodobého Slovenska k Slovákom žijúcim v zahraničí?

To je veľmi smutná kapitola - azda niet národa, ktorý by sa macošskejšie správal k svojim vlastným ľuďom, než sú Slováci. A to nie je iba vec vzťahu ku emigrácii za posledné roky alebo v minulom storočí, ale je to skôr zásadný postoj. Opäť hovorím ako historik. Poviem len jeden príklad: počas 1. svetovej vojny vojaci slovenských jednotiek na východnom fronte mali dostať vizitáciu. Prišla skupina dôstojníkov, medzi ktorými bol aj jeden slovenský dôstojník. Vojaci nastúpili, poddôstojník podával hlásenie, všetkým

zasalutoval, iba pred tým slovenským dôstojníkom nie. Keď sa ho všetci užasnuto pýtali, prečo tak neurobil, len cez zuby precedil: „No veď to je Slováč ako ja, s tým som mohol husi páť.“ Je to banálny, ale veľavravný príklad: nedokážeme si vážiť vlastných ľudí. Nevážime si ich, ani keď žijú s nami, ani keď žijú ďaleko od nás. Takže nie je to iba problém Slovákov za hranicami, ale vzťahu k nám samotným. Vždy sme ochotní viac ospevovať slávnych zo zahraničia ako našich vlastných ľudí. To je nedôvera k sebe samým, ale aj historicky zakódovaný komplex národa, ktorý mal vždy cudziu vrchnosť a preto vnímal ako čosi úctyhodné iba identifikáciu s cudzím a to vlastné vnímal ako také isté chudobné a úbohé, ako bol on sám. Je to veľká škoda a veľmi ťaživo sa to prejavuje práve teraz vo vzťahu k politickej emigrácii alebo všeobecne k Slovákom v zahraničí. Kým všetky naše susedné národy, či to boli Maďari, Poliáci alebo Česi, všetci v tej alebo inej podobe využili kapacity svojich rodákov v zahraničí. Slovensko tieto kapacity nevyužilo žiadnym spôsobom. Či to bola závisť alebo nedostatok sebaúcty a identity, ale vždy bol lepší polovzdelaný cudzinec než vzdelaný Slováč.

Často som počula urazený názor: „Veď ste nás chceli len poučovať!“ Možno boli aj takí, takí sú všade, v každej spoločnosti - ale takých netreba brať vážne! A to ani nie sú tí, o ktorých je tu reč. Tu ide o súčasť národa, ktorého príslušníci majú svoje dobré i zlé stránky, svoje vzdelanie, vedomosti a skúsenosti, ktorými môžu prispieť k spoločnému dielu. Iba ich, žiaľ, zdá sa nikto nepotrebuje, presnejšie nechce potrebovať.

Každá spoločnosť prechádza vo svojom politickom i národnom živote krízami a ani tá naša slovenská, či už doma alebo v zahraničí, sa im nevyhne. Nemám istotu, že by slovenský národ v súčasnosti mal takú osobnosť/ osobnosti alebo inštitúciu/ inštitúcie, ktoré by mali taký kredit, že ich názor by bol všeobecne akceptovaný a ako sa hovorí, považovaný. Ľudia by na tento názor čakali, úprimne o ňom diskutovali, brali by ho vážne...

Toto je ďalší vážny problém slovenskej spoločnosti. Nedostatok skutočných osobností. Nie osobností ozdobených akademickými predikátmi pred menom a za menom, ani nie ľudí, ktorí boli natoľko šikovní, či už šikovní bez úvodzoviek alebo v úvodzovkách, že boli schopní získať si veľký oslnivý majetok. Ani tí, ktorí úspešne preklúčkovali všetkými politickými zákrutami a dnes sa dostali na výslnia, ale osobnosti v tom pravom zmysle slova, ktoré by boli morálnymi autoritami, ktoré by mali čo povedať svojmu okoliu, svojmu spoločenstvu, svojmu národu a ktoré by aj ako také boli vnímané. Tým nechcem povedať, že takí ľudia vôbec nie sú. Lenže žiaľ dnešné ťažkosti sociálneho a ekonomického rázu, zneistenie, dezo-

rientácia, existenčné problémy a napätia ľudí odstrašujú. Mnohí sa boja pustiť do verejnej činnosti zo strachu pred celou špinou, ktorá by sa im mohla zosypať na hlavu a tak sa radšej utiahu do svojho súkromia a každým potichu trpí. Občas sa stretnú medzi sebou, aby si obrazne povedané „olízali svoje rany“, ale to nič nezmení na behu udalostí, ktorý sa takýmto spôsobom ovplyvniť nedá. Politika by mala byť v prvom rade vecou verejnou v tom pravom zmysle slova, v záujme zabezpečenia verejného blaha, nie úsilím presadiť úzkoprýs názor jednej skupiny, nie ekonomickým nátlakom a už vôbec nie možnosťou, ako do budúcnosti dobre zabezpečiť seba a svoju rodinu. Tento pravý cieľ politiky sa dnes všeobecne vytratil a tak sa vytratil aj ľudia, ktorí by ho mohli stelesňovať.

O Slovákoch je známe, že sa v cudzom prostredí veľmi rýchlo asimilujú. Asi to súvisí s tým, čo tu už bolo povedané. Čo by ste odkázali najmä mladým Slovákom a Slovenkám v zahraničí, ale aj doma?

Áno, už sme o tom hovorili vo viacerých súvislostiach, ale myslím si, že je to také dôležité, že to treba ešte raz zdôrazniť: dôležité je pestovať si vlastnú identitu, vlastné ja a vedieť, kde stojím, kde mám korene, kam idem. Bez toho, aby som vedel, odkiaľ prichádzam, nemôžem mať ani ten správny kompas v hlave. Vlastná identita nie je cieľená proti druhým, ani okrádanie iných, je to budovanie seba samého a pestovať si túto zakorenenosť je nevyhnutné, nech sme kdekoľvek. Mladí ľudia, žijúci celý život v zahraničí, kde vyrástli a boli sformovaní, majú identitu mnohovrstvovú. Ale keď by v tejto mnohovrstvovosti chýbal ten slovenský sloj, chýbalo by tam niečo veľmi podstatné.

Prednášate, publikujete, participujete na publikáciách iných, veľa cestujete. Ako to všetko stíhate podľa starostlivosti o rodinu s dvomi deťmi?

Krvopotne! Nechcem sa postaviť do pozície človeka, ako to niekedy v rozhovoroch v lacnom bulvári čítame, že povedzme všeobecne známa politička je schopná aj sedieť v parlamente, aj cestovať po svete, aj písať knihy, aj mať prednášky, aj sa starať o deti a ešte aj na Vianoce perfektne upravená stáť pred sporákom a piecť vianočné pečivo. To je ilúzia, v realite je takýto život veľmi zaťažujúci a nesmierne náročný. Priznávam, publikujem veľa, píšem veľa, ale ide to na úkor môjho zdravia, na úkor nočných hodín a zaiste aj na úkor mojej rodiny. A to je mi najviac ľúto. Snažím sa hľadať kompromisy, ale pod tlakom dnešného sveta je to ťažké. Dnes sa ani v akademickom prostredí nedá žiť s istou mierou primeranou človeku, ako by sme ju stratili. Dnes možno pracovať iba na 200 percent alebo nepracovať vôbec. To je jedna z chorôb našej súčasnosti.

Ja len dodávam, že zatiaľ nevyliciteľná. Ďakujem za rozhovor.

I. Textorisová

IZABELA TEXTORISOVÁ

(1866-1949)

**„KAŽDÝ KVIETOK BOL MI MILÝM,
TVORIL MÔJ SVET...“**

Táto uznávaná odborníčka v oblasti botaniky a prvá slovenská žena-botanička bola jednou z piatich dcér advokáta Andreja Textorisa. Narodila sa v Ratkovej, no r. 1871 sa rodičia presťahovali do Jelšavy. Po skončení šiestej triedy základnej školy chcela pokračovať v štúdiu a stať sa učiteľkou. Otec však rozhodol, že sa má pripravovať na poštársku skúšku, pretože ako učiteľka by sa stala nástrojom maďarizácie. Uznala jeho dôvod.

Už v škole prejavila záujem o prírodu a obrátila sa na svojho bývalého učiteľa, botanika Václava Vraného o radu, ako určovať, zbierať a sušiť rastliny. Pomáhal jej aj Jozef L. Holuby. Ako 20-ročná nastúpila Izabela Textorisová do zamestnania na poštu v Blatnici pri Martine. Robila prácu úradníčky aj doručovateľky a po večeroch sa pri petrolejke zaoberala svojimi herbármi, študovala. Dlhé desaťročia ju zamestnávala práca na pošte a starostlivosť o rodinu, záujem o botaniku jej však pretrval až do konca života. Vo voľných chvíľach chodila do prírody a študovala rastliny Turca. Objavila niekoľko vzácných druhov – plesnivec alpský a v roku 1893 neznámy druh bodliaka, ktorý bol pomenovaný podľa nej – „*Carduus textorisianus* Marg⁴“. Roku 1930 získala cenu Matice slovenskej a odmenu 1000 korún za rozsiahlejšiu prácu O turčianskej flóre, ktorá ostala v rukopise. Opisuje v nej takmer 900 rastlín.

Udržiavala styky so slovenskými prírodovedcami a písala si a vymieňala herbárové položky s botanikmi v Rakúsku, Nemecku, vo Švédsku, v Holandsku. Zaoberala sa aj mineralógiou, speleológiou, astronómiou, zbierala nárečové výrazy, písala do časopisov, zapojila sa do ženského hnutia. Ovládala niekoľko jazykov – nemčinu, maďarčinu, ruštinu, francúzštinu, čiastočne vedela po taliansky a po rumunsky.

Najkrajšou známku roka 1996 bola vyhodnotená známka s portrétom Izabely Textorisovej. Autor výtvarných návrhov známky je Jozef Baláž.

www.mesto.sk

L. Švihran., O. Pöss: Majstri ducha

LESY TATIER SÚ OHROZENÉ

Lesy Tatranského národného parku (TANAP) ohrozuje po veternej kalamite malý, približne polcentimetrový, hnedočierny lesklý chrobák

- lykožrút smrekový, ktorý sa zavrtáva pod kôru smrekov a ako názov napovedá, on aj jeho larvy sa živí lykom. Narušuje teda životne dôležité tkanivo stromu, ktorý následne uschýna. Podkôrniki, ako sa tento druh nazýva, sú prirodzenou súčasťou lesov a lesnícka veda ich radí medzi najnebezpečnejších škodcov. Vinný však nie je podkôrník, ale človek, ktorý narušil prirodzenú prírodnú rovnováhu v lesoch. Zmenené podmienky oslabených smrekových monokultúr a lesy poškodené emisiami a ďalšími umelými faktormi ponúkajú podkôrnikom prestretý stôl v podobe hynúcich nestabilných porastov.

Pri určitej zhode okolností (vhodné počasie, dosť starých stromov atď.) dochádza k premnoženiu podkôrníkov. Po rokoch viac-menej stabilného vývoja sa lykožrút náhle masívne mnohonásobne rozmnoží, zničí množstvo stromov, aby sa nakoniec populácia trpiaca nedostatkom potravy, stresom a chorobami opäť zdecimovala. „Prvé tohtoročné jarné rojenie lykožrúta smrekového sme zaznamenali 24. apríla, a to aj v nadmorskej výške 1 500 metrov,“ informoval námestník riaditeľa Štátnych lesov TANAP-u Pavol Fabian. Hoci v tom čase boli najmenej atakované feromónové lapače v ochrannom obvode Podbanské, Štrbské Pleso, Podspády a Tatranská Javorina, v týchto dňoch už lesníci hovoria o veľmi silnom odchyte imág - dospelých jedincov lykožrúta smrekového v celom kalamitnom území.

V minulom roku rozmiestnili Štátne lesy TANAP-u v kalamitnom území Tatranského národného parku 3 600 feromónových lapačov, odchytili nimi vyše 12 miliónov imág lykožrúta smrekového. Tohto roku je v kalamitnom území rozmiestnených už 6 000 feromónových lapačov. Jarné rojenie lykožrúta smrekového na území Tatranského národného parku poškodeného vetrovou kalamitou z novembra 2004 považujú Štátne lesy TANAP-u za najväčšie za posledné desaťročia.

ik

Zdroj: <http://www.liptov.sk/oztaty/podkornik.doc>

NOC MÚZEÍ V KOŠICIACH

Košické múzeá otvorili 20. mája svoje brány nočným návštevníkom a pútavými vizuálnymi efektmi ich pozývali od 19. hodiny. Do druhého ročníka podujatia Noc múzeí sa zapojilo aj Slovenské technické múzeum, ktoré prezentovalo okrem iných zaujímavostí zo svojich zbierkových fondov aj výstavu Nostalgia v domácnosti - od počiatkov mechanizácie, elektrifikácie a techniky používanej v domácnostiach. Vyše 120 historických exponátov zo zbierkového fondu STM bolo zaradených do okruhov, ktoré súvisia s domácimi prácami - pranie, žmýkanie, mangľovanie, žehlenie, varenie, príprava nápojov a jedál, vysávanie, osobná hygiena, čistenie domácnosti a pod. Výstavu doplnil dobový interiér kuchyne.

Do podujatia Noc múzeí, ktoré sa tento rok koná pod záštitou Rady Európy, sa zapojili aj ďalšie múzeá a galérie v Košiciach. Vo Východoslovenskom múzeu sprevádzali návštevníkov od 17. hodiny do polnoci lektori v dobových kostýmoch a spostením prehliadky bolo vystúpenie Spoločenstva hudobných, divadelných a skupín historického šermu Via Cassa.

Noc múzeí pripravili pre návštevníkov aj v ďalších slovenských mestách. Podtatranské múzeum v Poprade obohatilo nočnú prehliadku výstavou krojovaných bábik s ukázkami šitia krojov a premietaním videofilmov o prírode a kultúrnych pamiatkach.

Zdroj: inet

JEZUITI SLÁVIA V ROKU 2006 JUBILEJNÝ ROK

Spoločnosť Ježišova (lat. Societas Jesu), známi ako jezuiti, je najväčšie rímskokatolícke rehoľné spoločenstvo. V roku 2006 si Rád Jezuitov pripomína 500. výročie narodenia sv. Františka Xaverského (7.4.1506 - 3.12.1552) a bl. Petra Fabera (13. 4.1506 - 1.8.1546) a 450. výročie úmrtia sv. Ignáca z Loyoly (1491 - 31.6.1556), ktorý 15. augusta 1534 na Montmartri v Paríži založil Spoločnosť Ježišovu. Španielsky filozof a teológ Ignác z Loyoly bol stratégom a organizátorom protireformácie, znalcom ľudí a psychológ, hlboký mystik, muž modlitby a svätec. Spoluautor ducha barokovej filozofie a vôbec iniciátor a vyjadrovateľ barokového životného pocitu. Svojimi „duchovnými cvičeniami“ (modlitba, meditácie, čítania, spytovania svedomia pri úplnom mlčaní počas viacerých dní pod vedením rádového kňaza) nadobudol veľký, ešte dnes trvajúci vplyv na zbožnosť katolíckych kresťanov.

Pápež Pavol III. potvrdil rád 27. septembra 1540 bulou „Regimini militantis Ecclesiae“. Rehoľa mala pomôcť prekonať krízu katolicizmu, ku ktorej došlo reformáciou a úpadkom pápežskej moci a obnoviť moc katolíckej cirkvi a pápežstva. Pôsobnosť rádu zahŕňa duchovnú správu, misie a kazateľstvo, zameriava sa na výchovu mládeže vrátane stredných a vysokých škôl, ako aj na vedeckú činnosť. Rád bol zrušený Klementom XIV. r. 1773 a obnovený v roku 1804 v Neapolskom kráľovstve a v roku 1814 všeobecne.

V dnešnej dobe má Spoločnosť okolo 20 000 členov. Činnosť Spoločnosti sa sústreďuje hlavne na oblasť misií, vedy ale aj pastorácie. Rehoľníci zo Spoločnosti Ježišovej na Slovensku si za svoje meno píšu skratku SJ (vo svete sa používa aj SI a v Čechách TJ). Táto mužská Spoločnosť nemá paralelnú ženskú vetvu, hoci mnohí ľudia s nimi spájajú ženské rehoľné spoločenstvo Anglické panny (CJ - Congregatio Jesu).

Jedným z najvýznamnejších predstaviteľov Spoločnosti Ježišovej na Slovensku bol

významný európsky astronóm, matematik a fyzik Maximilián Hell, ktorý sa narodil 15.5.1720 v Štiavnických Baniach a zomrel 14.4.1792 vo Viedni. Pochovaný je neďaleko Viedne v mestečku Maria Enzersdorf.

VRAŽDA RÓBERTA REMIÁŠA STÁLE NEOBJASNENÁ

Matka zavraždeného Róberta Remiáša, ale aj ďalšie osobnosti verejného života sú aj desať rokov od tohto činu znepokojení, pretože prípad sa dodnes nevyriešil. Jej syn sa priatelil s bývalým príslušníkom SIS Oskarom Fegyveresom, korunným svedkom v prípade zavraždenia Michala Kováča ml. do Rakúska. Zahynul 29. apríla 1996 po výbuchu auta.

„Novodobé dejiny svedčia o tom, že ak sa štátny orgán zúčastní na teroristickom, respektíve trestnom čine a toto konanie nie je vyšetrené a potrestané, potom vzniká riziko, že sa takéto niečo znovu zopakuje. Žiadame a vyzývame vyšetrovacie orgány a orgány činné v trestnom konaní, aby túto vraždu vyšetrili a objasnili tak, aby sa občania tejto krajiny dozvedeli pravdu,“ píše sa vo vyhlásení, ktoré TASR poskytol kňaz Ján K. Baláž.

Signatári sa obracajú na všetkých občanov dobrej vôle, aby sa nenechali natoľko znechutiť, že prestanú veriť v zmysel práva a spravodlivosti. Vyzývajú aj politické

elity, aby z otázky spravodlivosti nerobili predmet zákulisných dohôd a politických hier. „Spravodlivosť, pravda a slušnosť nie sú naivné frázy, ale hodnoty, na ktorých stojí slobodná a demokratická spoločnosť,“ zdôrazňujú signatári.

Vo vyhlásení sa ďalej konštatuje, že Róberta Remiáša permanentne sledovala Slovenská informačná služba. Tajná služba ho sledovala aj v inkriminovaný deň a vo chvíli výbuchu jeho auta boli nablízku niekoľko členovia SIS. Od začiatku tu bola pravdepodobnosť hraničiaci s istotou, že do prípadu bola zapojená aj tajná služba. Napokon aj vyšetrovacie orgány už v roku 1998 verejne pripustili, že sú vážne indicie, že do tohto prípadu bola zapojená Slovenská informačná služba. Dodnes je jeho smrť neobjasnená.

Pod vyhlásenie sa podpísali aj Ján Budaj, František Guldan, novinárka Ľuba Lesná, Vladimír Ondruš, Oľga Pietruchová, Ladislav Snopko a Milan Šútovec.

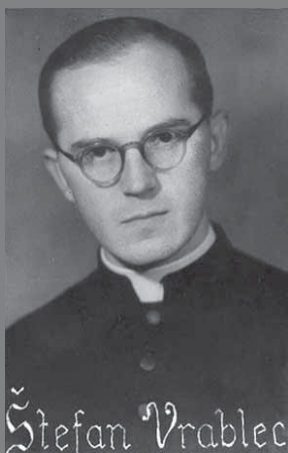
Zdroj: TASR

ARCIBISKUP DOMINIK HRUŠOVSKÝ 80-ROČNÝ

Po skončení 2. svetovej vojny slovenskí biskupi a rehoľní predstavení poslali do Ríma na štúdiá skupinu kňazov. Rozhodnutie bolo prozreteľné: v ťažkých rokoch komunistickej nadvlády sa tieto osobnosti pričínili o záchranu kresťanských hodnôt slovenského národa. Jeden z nich sa stal kardinálom, traja biskupmi, viacerí univerzitnými profesormi, ďalší

pracovali v ústredných orgánoch Rímskej kúrie. Spomeňme zopár mien: Anton Babiak, Milan St. Ďurica, František J. Fuga, Dominik Hrušovský, Jozef Kútny, Michal Lacko, Jozef Medový, Ján Répassy, František Škoda, Jozef Tomko, Štefan Vagovič, Štefan Vrablec a Jozef Zlatňanský.

Po polstoročí, odkedy moloch komunizmu urobil z týchto kňazov vydedencov, je zbytočné uvažovať o tom, akým prínosom by boli pre cirkev na Slovensku za iných okolností. Nepochybne najvýznamnejším počinom tejto skupiny slovenských kňazov bolo založenie Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda v Ríme. Pri jeho zrode stáli spišský kňaz Štefan Náhalka, košický kňaz Jozef Tomko, salezián Ľudovít Macák a jezuiti Michal Lacko a Félix Litva. S nimi sú úzko späté mená Dominik Hrušovský a Štefan Vrablec, ktorí túto ustanovizeň dlhé roky riadili. Chod dejín dal týmto kňazom obrovské zadosťučinenie: viacerí z nich sa dožili uskutočnenia svojho pozemského sna: samostatného Slovenska.

Jednu z kľúčových osobností slovenského katolicizmu predstavuje arcibiskup Dominik Hrušovský, rodák z Veľkej Máne, ktorý sa 1. júna 2006 dožíva 80. narodenín. V súčasnosti žije vo Vatikáne.

Dominik Hrušovský, syn Tomáša a Márie Hudcovej, brat Jána, Benedikta a Emanuela, navštevoval v rokoch 1932 – 1937 základnú školu vo svojom rodisku, v štúdiu pokračoval na Gymnáziu v Zlatých Moravciach a v Šuranoch, kde 3. augusta 1945 zmaturoval. V školskom roku 1945/46 vstúpil do seminára a začal študovať bohoslovie na Rímsko-katolíckej cyrilo-metodskej bohosloveckej fakulte Slovenskej univerzity Istropolitany v Bratislave. Na jeseň roku 1946 ho trnavský apoštolský administrátor poslal na štúdiá do Ríma. V Pápežskom kolégiu sv. Jána Nepomuckého dostal ďalšiu kňazskú formáciu a študoval na Pápežskej Lateránskej univerzite v Ríme, v rokoch 1946/47 absolvoval dvojročné štúdium filozofie a v rokoch 1947 – 1951 štvorročné štúdium teológie, ktoré zavŕšil 19. júna 1951 licenciátom teológie. V štúdiách pokračoval ďalej a v roku 1955 absolvoval 5. ročník teologickej fakulty. Kňazskú sviatosť prijal 23. decembra 1950 v Ríme z rúk arcibiskupa Luigiho Tragliu.

Keďže sa po roku 1948 nemohol vrátiť na Slovensko, jeho pôsobiskom sa stala severotalianska diecéza Belluno, kde pôsobil najprv ako kaplán vo farnosti Pieve di Alpago (1951– 1953) a neskôr ako farár farnosti Goima di Zoldo (1953 – 1955). V roku 1955 ho Kongregácia pre univerzity a semináre vymenovala za profesora Pápežského regionálneho kňazského seminára vo Viterbe, kde prednášal v rokoch 1955 – 1959 filozofiu a v rokoch 1959 – 1962 dogmatiku. Od no-

vembra 1962 do júla 1966 pôsobil v Parížskej arcidiecéze ako farár Slovenskej katolíckej misie v Paríži (spolu s Júliom Gašparikom a Františkom Revesom).

Od roku 1966 do roku 1992 je jeho činnosť spojená s pôsobením v Slovenskom ústave sv. Cyrila a Metoda v Ríme: bol redaktorom časopisu Hlasy z Ríma, v rokoch 1973 až 1992 riaditeľom Ústavu a od roku 1975 do decembra 1992 aj vedúcim duchovnej služby pre Slovákov v zahraničí. Pápež Pavol VI. mu v roku 1979 udelil hodnosť pápežského komorníka a v roku 1974 hodnosť pápežského preláta. 8. novembra 1981 prijal v Slovenskom ústave sv. Cyrila a Metoda významnú návštevu: pápeža Jána Pavla II., ktorý si prišiel utíť patrónov Európy sv. Cyrila a Metoda v jedinom chráme, ktorý im bol v Ríme v tom čase zasvätený. O rok neskôr, 18. decembra 1982, ho Ján Pavol II. vymenoval za titulárneho biskupa niekdajšej diecézy Tubia a ustanovil za biskupa pre Slovákov v zahraničí.

Za biskupa bol vysvätený 6. januára 1983 v Bazilike sv. Petra v Ríme. V roku 1992 sa vrátil na Slovensko. Ján Pavol II. ho v septembri 1992 vymenoval za pomocného biskupa Bratislavsko-trnavskej arcidiecézy, o dva mesiace neskôr sa stal jej generálnym vikárom. Od roku 1993 do 27. júla 1995 zastával funkciu generálneho tajomníka Konferencie biskupov Slovenska a do 15. apríla 1996 funkciu predsedu Komisie Konferencie biskupov Slovenska pre Slovákov v zahraničí. Určitý čas bol aj predsedom Spolku sv. Vojtecha.

Jeho pôsobenie v najvyšších štruktúrach Katolíckej cirkvi sa na Slovensku 90. rokov nestretalo s porozumením slovenského episkopátu. Ten sa podobne ako časť kresťanskodemokratického politického establishmentu obnovenej Slovenskej republiky staval k myšlienke slovenskej štátnej samostatnosti rezervovane, svojho ďalšieho pôsobenia na Slovensku sa vzdal a na želanie pápeža Jána Pavla II. vstúpil do diplomatických služieb Svätej stolice. Od roku 1996 pôsobil ako apoštolský nunciatus v Bielorusku.

Dominik Hrušovský bol v rokoch 1947 – 1962 pri začiatkoch slovenských vysielaní Vatikánskeho rozhlasu. Preložil niekoľko cirkevných dokumentov, je autorom viacerých úvodov do kníh, publikoval v časopisoch ako Diakonia – Slovenský kňaz, Hlasy z Ríma, Jednota, Kanadský Slováč, Katolícke noviny, Magnifikát, Most, Slováč v Ame-

Syn divného, špatnokrásneho národa

„Umenie, po ktorom túžil som, malo byť kamienkom, malo byť iskierkou v duchovnej potrebe môjho slovenského národa. Poznajúc obmedzenosť vlastných síl, chcel som byť kamienkom, ktorého pohyb môže zapríčiniť lavínu, iskrou, ktorá môže roznieť plameň. Beda kamienku, jestli ostane zabudnutý v stráni; beda iskierke, jestli biedne zhasne.“

Svetozár Hurban Vajanský

Pred 90 rokmi, 17. augusta 1916 skončil v Martine popredný slovenský spisovateľ a básnik, literárny vedec a kritik, publicista, právnik a politik Svetozár Hurban Vajanský.

Začiatkom 80. rokov 19. storočia sa stal vedúcim zjavom mladej generácie. Prispelo k tomu aj to, že bol najstarším synom predstaviteľa štúrovskej generácie Jozefa Miloslava Hurbana. Aktívne kultúrne prostredie ho formovalo od detstva. Vďaka otcovým slovanským a nemeckým kontaktom sa popri štúrovskej ideológii bližšie zoznámil aj s inonárodnými literatúrami. Stal sa vedúcou osobnosťou slovenského národného hnutia. Najmä na medzinárodných novinárskych kongresoch mohol vďaka dokonalkej znalosti nemčiny informovať o ponižujúcom postavení svojho národa, predovšetkým v časoch uplatňovania tvrdých apponyiovských zákonov na školách v Uhorsku.

Pre štúdium práva sa rozhodol z osobných dôvodov, aby sa vyhol službe v uhorskom štátnom aparáte. Ako advokátovi sa mu nedarilo. Pokúšal sa uchýtiť vo Viedni, Námestove a Liptovskom Mikuláši. Zamestnanie neúspešne hľadal aj ako profesor v Rusku a Bulharsku a ako redaktor v Martine.

Politicky sa začal aktivizovať v 70. rokoch v rámci Slovenskej národnej strany. Za svoju činnosť bol často prenasledovaný uhorskou vládou. Na prelome 19. a 20. storočia propagoval vo svojej politickej a novinárskej činnosti myšlienku spolupráce a vzájomnej obrany utláčaných národov Uhorska a monarchie. Bol jedným z hlavných iniciátorov a programátorov Národnostného kongresu roku 1895. Ako nekompromisný obhajca prirodzených práv slovenského národa a odporca národnostného a sociálneho útlaku bol viackrát súdený a väznený. V roku 1881 obnovil Slovenské pohľady, okolo ktorých sústredil literárny a kultúrny slovenský život.

Svetozár Hurban Vajanský bol spoluvytvorcom modernej slovenskej poézie a prózy, literárnej kritiky a esejistiky. Z poézie je najznámejšie dielo *Tatry a more*, z prozaického diela román *Suchá ratolesť*.

Podľa <http://sk.wikipedia.org>, <http://referaty.atlas.sk> sprac. kon

rike a ďalšie. Počas svojho pôsobenia v Paríži pravidelne spolupracoval so slovenským programom Francúzskeho rozhlasu. Od roku 1967 obnovil pravidelnú spoluprácu so slovenským vysielaním Vatikánskeho rozhlasu, kde pôsobil až do roku 1993. Do roku 1973 ako tvorca pravidelného nedelňého zamyslenia, neskôr sa ako biskup pravidelne raz do mesiaca prihovárал ku kňazom, najmä o stavovských otázkach. V rokoch 1993 – 1996 pomerne často spolupracoval so Slovenským rozhlasom v Bratislave.

Uznanie si zasluhuje jeho prednášková činnosť na rôzne filozofické a teologické témy pre rôznorodé okruhy poslucháčov (kňazi, bohoslovci, rehoľné sestry, skupiny laikov) a nespočetné kurzy duchovných cvičení, ktoré kázaval pre slovenských veriacich v zahraničí a neskôr aj na Slovensku. Za početné aktivity mu udelili viacero verejných počt, uznaní a štátnych vyznamenaní: Náboženská komisia Svetového kongresu Slovákov, ktorej roky predsedal, ho zvolila za svojho čestného predsedu.

Na návrh zahraničných Slovákov Slovenská národná rada udelila 18. decembra 1991 Štátnu cenu Slovenskej republiky

Slovenskému ústavu sv. Cyrila a Metoda v Ríme, ktorú v prítomnosti jeho protektora severoamerického biskupa Andreja G. Grutku prevzal z rúk predsedu SNR Františka Miklošku Dominik Hrušovský. Dňa 30. júna 1983 mu Calumet College v Hammonde (štát Indiana, USA) udelil čestný doktorát práv. V roku 1996 mu minister kultúry SR udelil Poctu Štefana Moyses a Karola Kuzmányho a 31. augusta 1996 mu prezident Slovenskej republiky prepožičal Rad Ludovíta Štúra I. triedy. Čitatelia denníka Slovenská republika ho zvolili 14. februára 1997 za Posla Slovenska, 14. februára 1997 ho Matica slovenská poctila Cenou Štefana Moyses a 14. februára 2000 ho taliansky prezident Oscar Luigi Scalfaro vyznamenal Radom práce Talianskej republiky.

Dominik Hrušovský sa nikdy nespreneveril láske k Cirkvi, ideálom pravdy, práva a spravodlivosti vyjadreným v myšlienke štátnej samostatnosti Slovenska. Záchrana kresťanských koreňov a sloboda slovenského národa, z ktorého vyšiel, bola integrálnou súčasťou jeho životnej cesty. Gratulujeme!

Jozef M. Rydlo

člen Slovenského ústavu v Ríme (krátené)

Každá piata žena v Európe je obeťou fyzického alebo sexuálneho násillia. Toto násillie sa nedeje niekde na neznámom mieste, ale v partnerskom vzťahu. O dlho tabuizovanom probléme sa začalo nahlas a verejne hovoriť aj na Slovensku, prvý raz pred štyrmi rokmi. Dnes už funguje niekoľko azylových domov pre týrané ženy a linka pomoci. Od októbra 2002 platí v SR nový paragraf trestného zákona, ktorý konečne definuje domáce násillie. Aj osudy žien z krajín bývalého východného bloku, ktoré sa rozhodli žiť v partnerstvách za hranicami svojej vlasti, prispievajú do tejto hroznej štatistiky. A tak aj Slovenky v Rakúsku sú niekedy odkázané na pomoc azylových domov v cudzej krajine.

Viera Ringswirth

PRISŤAHOVALKYŇA

Úryvok z pripravovanej knihy

„Nieko zvoní,“ ticho sa ozvala Fredy a predtucha, ktorá ňou zrazu prenikla, bola neznesiteľná. Neznesiteľne krásna. „Fredy,“ ozval sa mamin šťastný hlas. Svojou postavou zakrývala muža idúceho za ňou. „Hallo, wie geht's?“ A zrazu tu bol on a realita unikla. Bol tu on a všetko bolo ľahké. Chlipkajúc kávu Fredy sa nechápavo pozerala na muža. „Willy, ako si ma našiel, veď nemáš adresu! V mestečku, ktoré ani nie je vyznačené na mape, vzdialenom 700 kilometrov od Viedne! Na Slovensku! Z Frediných úst sa valil vodopád otázok. Willy ich síce chápal, ale nerozumel im. „Ich liebe Dich, kommst du zurück? Wir heiraten!“ Willy, ten Willy, ktorého milovala. Nie ten, ktorého zanechala vo Viedni, v ktorého očiach boli záblesky šialenstva... Tri dni, tri nádherne dni, strávené v náručí človeka, ktorého síce milovala, ale z ktorého mala strach. A znovu tu bola tá ľahkosť. Už sa nemusí ničoho báť. Je tu on, budú rodinka. On, Mário a Fredy! Malá rodinka stratená vo veľkomeste. Fredy sa rozplývala šťastím...

„Toto je moja krv, preliata za vás, a toto moje telo...“

Z kňazových úst sa rinú slovenské slová. Kľačiac pri malom oltárikú Fredy bez výrazu počúva kňazove slová. „Reč, slovenská reč, ako dlho som ju už nepočula?“ Pod očami hlboko zapadnutými smútkom modrina. Fredy sa snaží sústrediť na slová. Tá šťastná Fredy spred piatich rokov! Stratená vo veľkomeste, kľačiac pred oltárom! Sama! Päť rokov manželstva a žiarlivosti, chorobnej žiarlivosti. A sem-tam lásky. A strata synčeka, ktorý prosebnými očami pozeral na mamu. Znovu ho videla, ako tam sedel a prosil. „Mami, ja už nechcem! Pusť ma, prosím, k ockovi. Naspäť! Na Slovensko!“ Prosil a z jeho detských očí sa rinuli slzy. Slzy zúfalstva.

A teraz tu kľačí a nemá na prosbu slov. Nechápavo pozerá na kňaza a znovu vidí to šialenstvo, šialenstvo vo Willyho očiach. Zrazu ňou prenikla úzkosť. „Veď nemáš papiere, ani peniaze... Okuliare, musím si dať

Každá piata žena na Slovensku potrebuje pomoc!

VÝZVA:

Rakúsko-slovenský kultúrny spolok sa podieľa na organizácii koncertu Internacionálnej dunajskej filharmónie na podporu týraných žien na Slovensku, ktorý by sa mal konať koncom tohto roka v sále Slovenskej filharmónie v Bratislave. Hľadáme sponzorov a podporovateľov tohto dôležitého podujatia, výťažok z neho bude použitý na vybudovanie Centra sociálnych služieb a centra vzdelávania pre obeť domáceho násillia na Slovensku.

Kontakt:

donauphilharmonie@utanet.at

okuliare!" pomyslí si , keď blúdiac ulicami Viedne hľadá východisko. Pohľady, ktoré spočinuli na jej modrine, neboli lútošlivé. Boli to ľahostajné pohľady bez citu. Pohľady, ktoré hovorili: „Zase jedna. Jedna z mnohých, na okraji spoločnosti!" Zrazu ňou prenikla myšlienka. Náhlivým pohybom začala zhladať peniaze. „Kronen Zeitung, tam to bolo, dom pre týrané ženy..."

Odhalená do pol pása, sa Fredy v malej miestnosti snažila vysvetliť situáciu žene, sediacej oproti. „Tak tuto vás obľial vriacou vodou?" spytovala sa žena. „Áno," šepala Fredy. A potom odišiel a nechal ma v bolestiach, bez peňazí, samu. Vrátil sa po dvoch týždňoch. Domov. Mój milovaný manžel! Dva týždne bolesti, bez liekov. Rana na chrbte a strach. Strach, že sa vráti a nebudem sa mŕč brániť! Keď som sa po piatich dňoch konečne dovliekla k telefónnej búde, aby som zavolała jeho sestru, zbytočne, neprišla. Nemala som čo jesť a tie bolesti... A tak som si rozdelila škatuľu kornflexu. Čokoládového. Každý večer jednu hrsť a pohár vody. Účinná diéta..." trpko sa usmiala.

V očiach sociálnej pracovníčky sa zračila hrôza. „A čo potom?" opýtala sa čistou nemčinou. „Šťastná, je šťastná," pomyslela si Fredy. „Má nezávislosť a svoju prácu. Prácu, ktorú ma rada. A je doma." Ticho prerušil Fredin zlomený hlas: „Tak som sa pomaly uzdravila. Nie celkom, ale jesť sa musí. A ja som nemala peniaze. Tak som začala vypo-máhať v kaviarni. Ako čašníčka. To bolo najjednoduchšie. Tam sa peniaze dostanú každý deň na ruku. A máš aj tringeld. Peniaze, ktoré som tak veľmi potrebovala! Cestou domov som si už robila plány. Práca, samostatnosť a odchod. Myšlienky, ktoré ma oslobodzovali."

Stál pri dverách. Willy. Po dvoch týždňoch! Stál a ja som sa zachvela hrôzou. Nie láskou! Už tu nebolo ani štipky lásky, ktorú by som cítila. Len hrôza.

„Pustíš ma tiež dnu?" spýtal sa. Márne som sa pokúšala nájsť v jeho hlase pokoru, alebo lútoš!

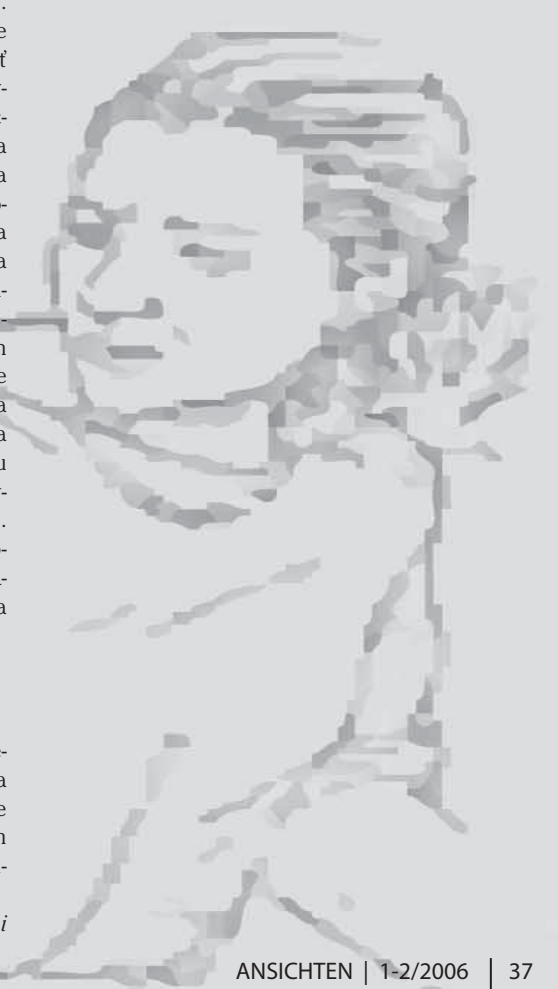
„Wo warst du?" vychmatol mi tašku z rúk. Šilingy. Ťažko zarobené šilingy a šialenstvo, šialenstvo v jeho očiach. „Du Hure. Odkiaľ to máš? A teraz pozeraj. Pozeraj, čo urobím!" skríkol. To šialenstvo! V rukách sa mu objavili papiere. Cestovný pas, pracovné povolenie a zapaľovač. Zhorelo, všetko to zhorelo. Nemohla som sa ani pohnúť. Bola som ochromená strachom. Willy si sadol," ticho pokračovala Fredy. „Na stolík si pripravil flašu metaxy a nôž! Ten pekný vystreľovací nôž, ktorý chlapi majú tak radi." Ostrí chlapi. A takto sa začala noc. Posledná noc s Willym. Noc plná desivého strachu.

Z plnej fláše už neostala ani kvapka. Willy si tackavým krokom doniesol telefón. Predlžovacia šnúra mu umožňovala voľne sa pohybovať po byte. Číslo, ktoré vytáčať, bolo krátke. Veľmi krátke. Číslo polície. A moje papiere ležali na zemi. V podobe popola. Do hrude sa mi začala vkrádať zlosť. Zlosť a sila. Sila, ktorá mi ukázala východisko. Keď som už rukou siahla po kľúčke, zasiahla ma Willyho päšť. Tú krv, čo sa mi rinula po tvári, som si nevšimla. Bola som v bezpečí. Von, preč od šialenca, ktorého kedysi milovala. „Umyť, musím sa umyť, blesklo mi hlavou, keď som pocítila teplo krvi. Vykročila som smerom ku kaviarni, na toaletu. Mesto sa pomaly prebúdza k životu. A ja tiež, pomyslela som si. Telom mi prenikla štipka nádeje. Dvere do kaviarne mi zatarasila statná postava čašníka. „Was wilt du!" oboril sa na mňa hlasom, ktorý mi zobral poslednú štipku odvahy. „Toalette" snažila som sa mu vysvetliť mojou trochu lámovou nemčinou. „Dobré a potom zmizni!" zaburčal a moja tvár sa naplnila červenou - červenou urazenej hrdosti. A zvyšok už viete...", zdvihla Fredy svoje modré oči.

„My vám pomôžeme, tu vás nenájdete!"

Fredy sa pomaly uzdravovala. Celé štyri mesiace strávené v ženskom dome počúvala príbehy iných žien, ktoré na tom boli ešte horšie. Toľko príbehov, toľko zlomených srdiec. A tie deti...Pomaly sa jej vracala životná sila.

Autorka žije a pracuje vo Viedni

Ahoj, decká,

konečne sme sa dočkali jari, však!
Určite ste už zabudli na studené
zimné cencúle. Ozaj, cencúle!
Aj Danka s Jankou mali s cencúľom
jeden nevšedný zážitok.
Spomínate si? Za vyriešenie
cencúľovej záhady posielame
sľúbenú odmenu 9-ročnej Nadji
Zimov z Mödlingu. Jej kresby
uverejňujeme a samozrejme
posielame aj sľúbenú odmenu!
Pekná slovenská detská knižka
putuje aj do Korutánska pre
Lukasa. Blahoželáme!

Na dnes sme pre vás pripravili
rozprávanie z našich jarných
potuliek po strednej Európe.
V ktorej krajine sme boli počas
veľkonočných prázdnin, dozviete
sa, keď správne pospájate šnúrky
na balónikoch. Tak do toho!
A keď to už viete, kde sme boli,
skúste mi pomôcť s textom jednej
krásnej ľudovej pesničky, ktorú
sme sa síce učili, ale nejako som ju
zabudla. Začína sa takto:
„Na tej Detve studňa murovaná...?“
Ale ako to ide ďalej? Ak mi
viete pomôcť, tak mi to napíšte.
A ak máte chuť kresliť, pridajte
aj obrázok alebo fotografiu
s niečím typickým pre oblasť
Detvy. Najkrajšie obrázky opäť
uverejníme a šťastných výhercov
oceníme. Tentoraz bude vašou
odmenou hudobné CD Zitky
Bočincovej „Ľúbim túto zem“. Je
na ňom veľa krásnych slovenských
ľudových piesní a zaspieval si na
ňom aj váš kamarát Viktor!

Hoci by som vám najradšej hneď
zaželala krásne prázdniny, musím
sa brzdiť, pretože vás ešte čaká
tvrdá práca na dobrom vysvedčení!
Tak veľa šťastia! A nezabudnite:
na www.slovaci.at sa onedlho
dozvíte, kedy a kam vedú naše
ďalšie táborové chodníčky počas
posledného augustového týždňa.

Vaša Ela

Elena Mandik

NA TEJ DETVE STUDŇA MUROVANÁ... ALEBO NIE JE SLOVENČINA AKO SLOVENČINA

Na Detvu zavítalo tentoraz 47 detí zahraničných Slovákov z dvoch krajín Európy. Z Rakúska sa do jarnej školy v prírode prišlo po slovensky učiť 12 detí, zo Srbska, konkrétne z Vojvodiny, pricestovalo na Slovensko 35 chlapcov a dievčat. Bolo teda samozrejmosťou, že deti sa medzi sebou rozprávali po slovensky, hoci ich slovenčina bola trochu odlišná. Deti z Vojvodiny rozprávali jazykom ich predkov, ktorí sa v druhej vlne kolonizácie, asi pred 250 rokmi, dostali až na Balkánsky polostrov. Je naozaj obdivuhodné, ako si táto asi 60-tisícová slovenská menšina pestuje v bývalej Juhoslávii svoj slovenský jazyk, zvyky a tradície a je hrdá na svoju spolupatričnosť a súdržnosť! Hoci naše deti hovoria modernejšou slovenčinou, nič nestálo v ceste novým priateľstvám, ktoré vznikali počas spoločného dopoludňajšieho vyučovania či počas poobedňajších športových aktivít. Malí Slováci z Vojvodiny sa nášmu príchodu do Detsvianskej Hute skutočne potešili, lebo sme do ich už druhého dosť chladného týždňa pobytu v škole v prírode priniesli z Rakúska závan jari.

Tri prasiatka v Divadle Jozefa Gregora Tajovského vo Zvolene

Hneď v nedeľu sme sa spolu s nimi vybrali do Zvolena, dostali sme pozvanie z Divadla Jozefa Gregora Tajovského. Na predstavenie sa zvlášť tešili menšie deti, ktoré mali možnosť vidieť vystúpenie Divadla JGT 19. februára tohto roku v našom školskom spolku SOVA vo Viedni. Vtedy to bolo o sliepočkách a kohútikoch v predstavení Trio Kotkodák.

Návštevu divadla sme začali netradične: zásluhou riaditeľky divadla pani Ing. Kršákovéj a jeho manažérky pani Ing. Raffajovej sme sa dostali do divadelného zákulisia. Deti stáli na skutočných doskách, ktoré znamenajú svet, a nestačili sa diviť, že koľko má osvetľovač v divadle roboty. Spoznali osobne hercov – predstaviteľa Krtka i divadelného inšpicienta,

ktorý, čuduj sa svete, je pôvodom tiež z Vojvodiny! No nie je ten svet malý, v ktorom sme my Slováci na toľkých miestach roztrúsení?

Detské predstavenie Tri prasiatka bolo vypredané, divadlo doslova praskalo vo švíkoch. Klasickú a všetkým deťom notoricky známu rozprávku sa podarilo spracovať humorným spôsobom a dokonca aj zhudobniť.

Mesto pod Urpínom

Po veselom divadle sme si nenechali ujsť možnosť prejsť sa po naozaj pekne rekonštruovanom centre Zvolena a zablúdili sme aj na Zvolenský zámok. Na ňom sa naše deti zmenili na ozbrojených rytierov, zbrojnošov či prefíkaných zbojníkov. Zo zvolenskej zámockej studne lovili neplatné haliere až dovedy, kým nemali spolu celú neplatnú ko-

runu... A dozvedeli sme sa, že deň pred našou návštevou hosťovali v kráľovskej sieni Zvolenského zámku aj nám vo Viedni dobre známi slovenskí umelci: huslista Dalibor Karvaj a klavirista Daniel Buranovský!

Najprv práca, potom zábava

Od pondelka nastali pre rakúske deti tvrdé časy. Hneď ráno sme totiž nastúpili na vyučovanie. Po krátkej noci nebolo pre niektorých jednoduché opustiť teplú postieľku a sadnúť si znova do školských lavíc. A ešte k tomu počas veľkonočných prázdnin! Niektorí z toho dostali boľenie hlavy, dokonca i žalúdočné ťažkosti. Napokon sa ale všetci zotavili a absolvovali hodiny slovenčiny, zemepisu, telesnej a hudobnej výchovy s pani učiteľkami Mgr. Murínovou, Mgr. Plavuchovou, Mgr. Dovodomcovou a pánom Mgr. Kubišom predsa len v plnom počte. Dozvedeli sa veľa zaujímavostí o prírode a histórii detvianskeho regiónu, naučili sa slovenské ľudové povedačky a vyčitanky, veľkonočné veršičky pre šibačov i vybrané slová a zaspievali si pekné slovenské pesničky.

Poobede sme hrávali vonku alebo v telocvični volejbal a futbal. Najobľúbenejšia bola však vybíjaná! Neprekonateľný v rýchlosti a šikovnosti na ihrisku bol jednoznačne náš malý František. Jeho optimizmus a večne dobrá nálada si získali každého. A tak v dueli Rakúsko – Srbsko vo vybíjanej znelo povzbudzovanie „Ferko! Ferko, do toho!” rovnako z úst malých Rakúšanov, ako aj z úst Srbov.

Lenčo poobede vykuklo slniečko, vyrazili sme na výlet na detvianske lazy. Rodné Slovensko nás na našich potulkách prijíma vždy veľmi vládne. Aj tentoraz sme mali napriek oneskorenému príchodu jari mierne počasie, hoci popri slnečných chvíľach sme si ešte užili aj snehu, vetra i dažďa. Na lazoch to bolo asi najväčšie dobrodružstvo, najmä pre malých. Od dedinského rybníka sme sa

raz zatúlali veľmi ďaleko. Pomaly sa začalo stmievať a my sme stále nevedeli, či ideme správnym smerom, alebo skončíme niekde v Hriňovej. Napokon sme našli obývaný „medovníkový domček“, dobrá ženička nás zachránila a nasmerovala späť do školy, kde sme boli ubytovaní. „Hej hou, hej hou, už ideme domov!“ Na večeru sme prišli celkom vysilení s takmer dvojhodinovým oneskorením. No pani kuchárky sa potešili pohľadom na toľkých hladošov a na večeru sme dostali tie najlepšie slovenské pirohy na svete!

Inokedy sme sa vybrali na blízky ranč ku koňom, niektoré deti si aj zajazdili.

Vo voľnom čase sme sa aj seriózne pripravovali na Veľkú noc. Vyrábali sme rôzne spomienkové predmety, veľkonočných zajačikov, maľovali veľkonočné vajčička. Najúspešnejšou a najvytrvalejšou umelkyňou sa stala Martinka. Keďže v tábore oslavovala svoje deviate narodeniny, neubránila sa klasickeému slovenskému „hopla“ a všetkému, čo s tým súvisí... Tie modrinky sú dnes určite už len spomienkou.

Karaoke a folklór

Na záver pobytu si každá skupina pripravila kultúrny program. Deti z Vojvodiny sa predstavili profesionálnym vystúpením, pretože vo vojvodinskom Erdeviku účinkujú v slovenskom folklórnom súbore pod vedením pani Ruženky Ďuríkovej a Vierslavy Kurajovej. Ich vystúpenie sme odmenili búrlivým potleskom. No ani naši rakúski školáci sa nedali zahanbiť – Max, Viktor a Richard zožali úspech ako klavírní virtuózi, Martin za recitáciu a hádanky, Nadja za akrobaciu a Ferko spolu s Katkou a Fredy za tanečné kreácie. Chlapčenské trio M+V+R sa prezentovalo aj so svojim obľúbeným karaoke! Vyvrcholením posledného večera bola nepochybne detská slovenská svadba v podaní 11-ročných snúbencov Alexandry a Mirka z Vojvodiny. Deti čakalo na záver prekvapenie v podobe veľikánskej torty. Kým všetci prítomní svadobčania jedli, pili, tancovali a hodovali, na detvianske lazy padla noc a do očí našich detí nejaká tá slzička z predtuchy rozlúčky...

Pochvala na zámku v Topolčiankach

Naše predveľkonočné putovanie po Slovensku sme na ceste domov zakončili v Topolčianskom zámku. Obdivovali sme zámocký interiér a pani sprievodkyňa nás pochválila za naše vedomosti. Veď sme sa už o slovenských hradoch a zámkoch kadečo naučili – v minulosti sme navštívili Bojnice a Antol, tentoraz Zvolen a na ceste do tábora sme sa zastavili v staroslovanskom meste pod Zoborom, v Nitre.

Týždeň ubehol ako voda vo Váhu a naše deti sa už tešia na leto – veď medzičasom sa zohrali do dobrej partie. Nepridáte sa aj vy spoznávať ďalšie zaujímavé kúty nášho krásneho Slovenska? Sledujte Pohľady, naše pozvánky a internet www.slováci.at! Tešíme sa aj na vás!

em

Tradičná slovenská svadba na Dolnej zemi

Mimoriadnym fenoménom slovenskej Vojvodiny – Srbsko a Čierna Hora – je predvádzanie detskej svadby – napodobnenia tradičnej svadby dospelých. Svadba a celý svadobný ceremoniál patria k najväznejším udalostiam v živote jed-

notlivca i rodiny. Na Dolnej zemi to nie je záležitosť iba blízkej rodiny. Touto udalosťou žije celá obec alebo mestečko. Je to neopakovateľné divadlo vyznačujúce sa pestrosťou farieb, vinšov a odobierok, sprevádzané bohatým piesňovým repertoárom, množstvom posvadobných hier a maškarád, odohrávajúc sa v neopakovateľnej scenérii, špecifickej pre každú lokalitu.

Svadby sa konajú väčšinou na jeseň alebo v zime, keď na poli niet veľa práce, keď je úroda pod strechou a komory sú plné. Samotnej svadbe predchádza prstienkovanie – zásnuby, odovzdávanie ručníčkov, ohlášky, odobierky mladého zaťa a nevesty. Zaujímavou časťou je pýtanie nevesty, keď namiesto pravej nevesty ponúkajú starú mať, tehotnú nevestinu sesternicu, či chlapca prezlečeného za dievča. Po začepčení nevesty prichádzajú na rad tance a hry – peniažkový tanec – tanec s nevestou si treba kúpiť, metľový tanec – ženich zhrňa a zametá nahromadený majetok.

Kedysi sa nevesta vydávala v čiernom svadobnom odev. Dôvod bol jednoduchý – tieto šaty sa dali nosiť na viaceré príležitosti. Aj prestretie svadobného stola je umením samým osebe. Je to kombinácia rôznych obrúskov, mís, misiek, taničiek, ratolestí, svadobného obradového pečiva – typický je tzv. radostník alebo grilijáz.

VEL'VYSLANEC SLOVENSKEJ REPUBLIKY V RAKÚSKU PRIJAL HRÁČOV TENISOVÉHO KLUBU SLAVIA WIEN

Jozef Macura

Pre hráčov slovenského tenisového klubu vo Viedni Slavia Wien sa stalo takmer tradíciou, že pred začiatkom novej tenisovej sezóny sa stretnú s jeho čestným predsedom a zakladateľom klubu, veľvyslancom SR v Rakúsku prof. Jozefom Klimkom na slávnostnej recepcii.

V nádherných priestoroch rezidencie v Hietzingu sa zišli takmer všetci, ktorým tenis vo Viedni leží na srdci. Členovia predstavenstva klubu Peter Helešic a Juraj Vávra informovali prítomných o priebehu uplynulej sezóny. Klub sa právom môže pochváliť výbornými výsledkami z minuloročnej súťaže: oslávil už prvé desaťročie v súťaži Viedenskej ligy, kde si získal celkom oprávnené nielen dobré meno, ale aj rešpekt ostatných tímov.

Prvé mužstvo už tri roky hrá v súťaži bez jedinej prehry a fakt, že do klubu prišli noví kvalitní hráči, dáva tušiť, že aj v sezóne 2006 má Slavia Wien šancu nadviazať na vynikajúce výsledky z predošlých rokov. Prvé mužstvo bude hrať už v 3. triede, čo je v tenisovej Viedni nepochybne veľkým úspechom. Druhé mužstvo, hoci výsledkami na prvé ešte celkom nestačí, splnilo svoj cieľ určený pred začiatkom sezóny - postúpiť do

vyššej súťaže, a tak do novej sezóny nastúpi už v 5. výkonnostnej triede!

Všetci členovia reprezentujú klub nielen s veľkým oduševnením, ale aj s plnou vážnosťou, čomu nasvedčovalo aj slávnostné obliekanie nových dresov, tentoraz v kombinácii farieb červenej a bielej...

Cieľom do budúcej sezóny je založiť dámsky tím, čo pán veľvyslanec veľmi podporil. Úprimne všetkým zablahoželal k výborným výsledkom a neskrýval potešenie, že sa slovenskému tenisu vo Viedni tak dobre darí.

Prijemný večer sa ešte dlho niesol v znamení rodinnej atmosféry. Ďakujeme pánovi veľvyslancovi za celý tím tenisového klubu Slavia Wien za milé prijatie!

*Za vedenie a hráčov tenisového klubu
Slavia Wien Jozef Macura*

SLOVENSKÍ ŠPORTOVCI DOČASNE V RAKÚSKU

Jaro Bician

Vážení športovní fanúšikovia, v tomto čísle vám prinášame rozhovor so športovcom, ktorý reprezentuje odvetvie pre Slovensko nadmieru atraktívne. Je to druh športu, ktorý ako jeden z mála fenoménov (nech to vyznie akokoľvek) dokáže spojiť Slovákov na celom svete, žiaľ iba počas ZOH a MS. Áno, je to ľadový hokej.

Môžete sa nám predstaviť?

Volám sa Peter Kniebügel, pochádzam z Bratislavskej Petržalky, mám 26 rokov, slobodný, bezdetný.

Aká je vaša pozícia v ľadovom hokeji?

Momentálne som hráč 1. rakúskej Bundesligy, kde hrávam za družstvo Grazu ako jediný Slovák v najvyššej rakúskej súťaži - stredného útočníka.

Ako dlho ste už v Rakúsku a čo bolo hlavným dôvodom vašej voľby prísť práve do tejto krajiny a do tohto klubu?

Vo Viedni som už 10. sezónu. Ako dorastenec som hrával za Slovan Bratislava, kde som bol podľa „zodpovedných“ neperspektívny, a tak som využil možnosť ísť hrať do neďalekej Viedne za tak isto dorastenecké družstvo WEV a súčasne študovať na BRG.

Je to vaše prvé pôsobenie v zahraničí? Kde ste pôsobili na Slovensku?

Ako som spomínal, na Slovensku to bol Slovan Bratislava, v zahraničí, ale len v Rakúsku, som hrával za Viedeň, Linz a Graz, všetko najvyššia súťaž.

Aký je váš najväčší športový úspech na Slovensku?

Majster Slovenska v kategórii dorastencov.

Aký najväčší športový úspech ste dosiahli v Rakúsku?

3. miesto za družstvo Linzu v 1. BL.

Chceli by ste sa natrvalo usadiť v Rakúsku?

Áno.

Aké vidíte hlavné rozdiely medzi rakúskymi a slovenskými hokejistami?

Rakúski hokejisti majú viacero priorít, ktoré im bránia stopercentne sa koncentrovať na hokej a nedávajú si ciele ako raz niekedy si zahrať NHL ako ich slovenskí kolegovia. Čiastočne to vyplýva z ich konzumného spôsobu života.

Sú vaše jazykové znalosti nemčiny na takej úrovni, že by ste dokázali poskytovať interview pre rakúske médiá v nemeckom jazyku?

Áno.

Aký je oficiálny jazyk pri taktickej porade pred zápasom?

Nakoľko máme trénera Kanaďana, tak porada je vedená v anglickom jazyku.

Ako trávite voľný čas medzi tréningami?

Toho času je skutočne málo, hráme 2 - 3 zápasy týždenne, k tomu cestovanie a tréningy, som rád, keď si doma môžem v pokoji odpočinúť.

Cítite sa viac doma v Rakúsku alebo na Slovensku?

Už začína prevažovať Rakúsko. Aj keď je moja rodná Bratislava „hneď za rohom“, domov sa dostanem tak 1x za 3 mesiace. Cítim sa ako Slovák žijúci dlhodobo v zahraničí.

Pocítujete zmeny v bežnom živote po vstupe Slovenska do Európskej únie a ak áno, v čom?

V podstate ani nie, ak nerátam možnosť identifikácie na št. hranici s OP a odpadnutie colných kontrol. Možno sa trochu zmenil vzťah Rakúšanov k nám, aj keď je žiaľ stále rozdiel, či jednájú s Američanom alebo so Slovákom.

Váš najkrajší zážitok v Rakúsku?

Všeobecne je tu krásna príroda a možnosť lyžovania v Alpách.

Vaše najväčšie sklamanie v Rakúsku?

Určite je to moje zranenie hornej končatiny, ktoré ma vyradilo na 6 mesiacov z hry a ešte doteraz nemôžem ruku naplno zaťažovať. Ďalší negatívny zážitok boli rakúski colníci.

Čo pozitívne by ste sa snažili presadiť z Rakúska na Slovensko?

Ich pracovnú disciplínu.

Čo vás čaká v budúcej sezóne a ako vyzerá táto?

Na túto by som pre zranenie najradšej čo najskôr zabudol, čo sa týka budúcej, kontrakt mám ešte na jednu sezónu a chcel by som hrať Play-Off t.z. do 4. miesta.

Za rozhovor ďakujem (a samozrejme aj Jozefovi Macurovi, ktorý vlastne kontakt s Petrom zabezpečil)

LETNÁ JAZYKOVÁ ŠKOLA V PRÍRODE / SOMMERSPRACHCAMP IN DER SLOWAKEI

Milí rodičia

Letné prázdniny sa blížia a vy už určite robíte plány, ako by ich vaše deti mohli zaujímavo prežiť. Spolok SOVA vám aj tento rok ponúka letnú školu v prírode pod Sitnom v Štiavnických horách v bezprostrednej blízkosti Počúvadlianskeho jazera, ktorú organizujeme pre 8 – 14-ročné deti v termíne od 26. 8. 2006 do 2. 9. 2006 .

Adresa: „Škola v prírode“,
Počúvadlianske jazero 43,
969 01 Banská Štiavnica

Cena: 80,- Euro

Doprava: Podľa počtu prihlásených detí a dohody

Stravovanie: 5x denne, začína sa 26. 8. 2006 olovrantom a končí 2. 9. 2006 raňajkami a balíčkom na cestu.

Ubytovanie: Deti budú ubytované v 2 až 6 -postelových izbách s umývadlom. Sprchy sú spoločné na poschodí.

Program: Doobeda vyučovanie slovenčiny hravou formou v 2 vekových skupinách, poobede a cez víkend turistika, športový, kultúrny a poznávací program podľa záujmu a počasia – Banská Štiavnica, Banské múzeum, Sv. Anton, termálne kúpele Sklené Teplice, exkurzia do planetária v Žiari nad Hronom, ukážky sokoliarskeho umenia, účasť na Behu Ústavy Slovenskej republiky 1. 9. 2006 , diskotéka a pod.

Podmienky účasti:

- vlastný pas!!!
- potvrdenie o bezinfekčnosti domáceho prostredia, ktoré nemá byť staršie ako 3 dni
- platné členstvo v spolku SOVA/ RSKS

Prihlásiť sa môžete okamžite. Stačí na odkazovaci na Otto-Bauer-Gasse nechať na vás kontakt. Radi vás zavoláme a poinformujeme.

Informácie a prihlášky : 02236/49 868,
0699/11 36 82 42 elena.mandik@utanet.at

„Sme už dobrá partia, ktorá vždy rada uvíta nové tváre. V Štiavnických horách sme už ako doma, je tam super!“ Max

Milé naše čitateľky, milí naši čitatelia,

tentoraz som sa doslova prehŕňala v redakčnej pošte, pretože jej bolo viac ako inokedy. Veľmi si ceníme, že v dnešnej anonymnej internetovej dobe si niekto nájde čas a napíše pár slov. A nielen napíše, ale aj hodí do schránky alebo ide na poštu, aby nám vyjadril uznanie, aby nás tieto slová potešili a podporili... Ďakujeme! Ingrid Konrad

Obzvlášť mňa ako šéfredaktorku časopisu poteší takýto list:

Milá pani šéfredaktorka,
ďakujem za pravidelné posielanie Pohľadov. Pozorujem zvyšovanie jeho profesionálnej úrovne po obsahovej i grafickej stránke. Som rád, že sa neobávate veľkých fotografií. Číslo 4/2005 sa mi mimoriadne páči. Vaša fotografia z kostola sv. Leopolda od architekta Otta Wagnera (Anjel) je veľmi pôsobivá a dáva časopisu dôstojný rámec. Ak by sa nám na túto tému niekedy podarilo stretnúť, privítal by som to. Želám Vám a celému kolektívu redakcie, aby sa vám aj naďalej darilo.

Prof. PhDr. Andrej Tušer, CSc.

Katedra žurnalistiky FiF UK Bratislava

Veľmi si ceníme slová Imricha Kružliaka, jedného z najvýznamnejších predstaviteľov slovenského exilu, s ktorým vás bližšie zoznámime v budúcom čísle Pohľadov:

Milá pani Ingrid Konrad
a všetci rakúski Slováci!

...Hoci ma zrak veľmi trápi, prečítal som si mnohé kapitoly z dejín rakúskych Slovákov. A aj vaše Pohľady. Vám všetkým, novým generáciám, chcem úprimne poďakovať, akého ducha ste po rozpade komunizmu vniesli do života zahraničných Slovákov. Ak sa predtým aj v spolkovom živote, aj v zahraničnej slovenskej tlači ozývali najviac politické spory, vašou zásluhou sa stalo, že toto všetko zmizlo. Ani na Slovensku si dostatočne neuvedomujú, čo to znamená. Je to taká vážna vec, že sa odvážim citovať starého Palackého: „Keby vás nebolo, museli by sme vás stvoriť.“ Palacký to vzťahoval na význam Rakúska pre Čechov v dejinách, ja to dnes zužujem na význam „rakúskych Slovákov“ pre Slovákov v zahraničí. Ak sa Slováci v zahraničí (na rozdiel od viedenských Slovákov) nevedeli zjednotiť na slovenských báloch, vy ste ukázali najmä v Pohľadoch spoločnú slovenskú cestu. Blahoželám vám k tomu, k tejto činnosti. A som z toho rád s Vami.

V tomto duchu Vám všetkým, v Rakúsko-slovenskom kultúrnom spolku i Slovákom v celom Rakúsku i celom zahraničí prajem do nového roku 2006 dobré zdravie, hodne úspechov a radosti.

S úprimným pozdravom váš Imro Kružliak

Z listu Mgr. Márie Hrklovej, spolupracovníčky bývalého Domu pre zahraničných Slovákov, citujeme:

...osobitne Vám ďakujem za Váš časopis a kalendár, veľmi ma potešili vysokou úrovňou grafického stvárnenia. Blahoželám!

Jubilejný ples viedenských Slovákov patrí každoročne ku „highlights“ kultúrnej ponuke Slovákov žijúcich vo Viedni. Organizátorov vždy poteší, keď v pošte nájdú ohlasy aj na toto podujatie. Pripájame jeden z nich od Dr. Petra Lizáka, velvyslanca SR pri OECD:

...ďakujem srdečne za Vaše pozvanie na jubilejný 10. ples viedenských Slovákov. Som rád, že tradícia slovenských plesov zapustila pevné korene a tento rok sa bude konať už jubilejný bál. Gratulujem a oceňujem ohromnú organizačnú prácu, ktorú ste do prípravy všetkých doterajších plesov vložili. Veľmi radi aj s pani manželkou spomíname na tie podujatia, ktorých sme mali česť zúčastniť sa ešte na zámku Wilhelminenberg. Vždy sme zablúdili, kým sme zámok našli, ale atmosféra krásneho zimného večera s bielym, vízgajúcim snehom pod lakovkami nám ostane navždy v pamäti.

Veľmi radi prijímame Vaše pozvanie stať sa znovu čestnými hosťami plesu. Som si istý, že ako vždy doteraz nájdeme na ňom skvelú atmosféru, dobrú spoločnosť, kulinárske špeciality a pekné kultúrne zážitky.

Kalendár Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku Viedenské brány - Wiener Tore 2006 sa stretol s veľmi pozitívnym ohlasom. Spolu s novoročnými pozdravmi sme ho poslali nielen našim členom, ale aj významným osobnostiam rakúskeho a slovenského kultúrneho a politického života. Aj na rok 2007 pripravujeme ďalšie vydanie nemecko-slovenského kalendára. Kalendár vyjde v októbri tohto roka.

Z vašich listov vyberáme:

Sehr geehrte Frau Präsidentin!
Sie haben mir aus und mit viel Wien einen der schönsten Kalender geschickt, den ich je gesehen habe – und das, obwohl ich keine Slowakin bin. Herzlichen Dank!
Ich wünsche Ihnen ein gutes, erfolgreiches Jahr 2006!

Ihre Klara Köttner-Begnini

Poďakovanie prišlo aj od prezidenta Slovenskej republiky

Ivana Gašparoviča:

...ďakujem Vám za milé slová, ktorými ste mi blahoželali do nového roku. Aj Vám, Vaším členom i všetkým spolupracovníkom želim veľa úspechov vo Vašej práci i v osobnom živote.

ÚSPEŠNÁ OPERÁCIA NÁŠHO KRAJANA VO VIEDNI

Koniec roka 2005 bol pre Žilinčana Ivana Jambricha, rodáka zo Závažnej Poruby, veľmi dramatický. Pre vrodenú srdcovú chybu nemohol ďalej dýchať. Dá sa povedať, že doslova zápasil o život. Už po niekoľkých krokoch trpel takým nedostatkom kyslíka, že upadal do bezvedomia. Obdivoval som tohto človeka, ktorý napriek ťažkej chorobe úspešne ukončil elektrotechnickú fakultu, stal sa vynikajúcim odborníkom, oženil sa a žil v príkladne usporiadanom manželstve.

Zostávala len posledná nádej. Transplantácia srdca i pľúc. Operáciu vykonal prof. Dr.

Foto: autor, zľava: Ivan Jambrich, prof.Dr. Klepetko, prof.Dr. Jozef Klimko

Klepetko na viedenskej AKH (Algemeines Krankenhaus – Všeobecná nemocnica) so svojim 15-členným tímom v noci zo 17. na 18. decembra minulého roku. Operácia prebehla úspešne. Aj vážnu komplikáciu, ktorá sa vyskytla druhý deň po operácii, lekári zvládli. Ivan sa postupne zotavoval. Jeho manželka bola počas kritických dní vo Viedni a statočne znášala operáciu i celý pooperačný priebeh. Aby som nezabudol: Ivan počas svojho prvého života päť ráz zdolal Kriváň a vystúpil na mnohé tatranské končiare, čo ako kardiológ nesmierne obdivujem. Nikdy si na nič nestážoval, všetky ťažkosti, ktoré mu život prinášal, znášal s pokorou a trpezlivosťou. Po preložení z intenzívky ho v AKH navštívil veľvyslanec SR v Rakúsku prof. Dr. Jozef Klimko, bol príjemne prekvapený jeho vynikajúcim zdravotným stavom. Túto operáciu bolo možné realizovať vďaka novej úspešne sa rozvíjajúcej spolupráci slovenských a rakúskych kardiochirurgov v rámci Európskej únie

Dr. Martin Jančuška

FOLKLÓRNE SLÁVNOSTI V DULOVCIACH NA SLOVENSKU

Festival s účasťou detských folklórnych súborov Slovákov zo zahraničia sa koná od roku 1996 v obci Dulovce na južnom Slovensku. Tento rok sa milovníci fol-

klóru zídu v Dulovciach už na 10. jubilejnom ročníku. Dulovce, táto rázovitá dedinka, leží v Podunajskej nížine na juhozápadnom výbežku Pohronskej pahorkatiny v okrese Komárno.

Okrem účinkujúcich zo Slovenska (cca 300 detí) privítajú organizátori aj detských účastníkov Slovákov zo zahraničia (cca 120 detí). Medzi detskými a mládežníckymi folklórnymi súbormi zo zahraničia bude aj súbor ROZMARÍN, ktorý pôsobí pri RSKS vo Viedni.

Festival sa začne v sobotu 23. júla krojovaným sprievodom účinkujúcich do amfiteátra, v ktorom bude slávnostné otvorenie. Ako prvé vystúpia folklórne súbory Slovákov zo zahraničia v programe „Poslali nás naši k vašim“. Po nich budú nasledovať detské hry a tance pod názvom „Na zelenej paži“. V poslednom sobotňajšom programe „Pozdrav Dulovciam“ pozdravia návštevníkov festivalu folklórne súbory zo Slovenska.

Nedeľa 24. júla sa začína sv. omšou v Dulovciach a po nej vystúpia domáce a zahraničné súbory v galaprograme „Kvety nášho rodu“.

Folklórne slávnosti pre deti a mládež ukončí tradičná veselica, ktorej súčasťou bude aj jarmok.

Súbor Rozmarín sa v Dulovciach predstaví detskými hrami, piesňami a tancami z Liptovských Sliačov, Trenčína a zo Zemplína.

Na festival sa už všetci tešíme a radi by sme tam privítali aj vás.

Mag. Helena Steiner, vedúca súboru

POZVÁNKA PRE KRAJANOV DO TURZOVKY

V dňoch 18. – 20. augusta 2006 sa v Turzovke koná III. Svetové stretnutie Turzovčanov a ich potomkov. Stretnutie sa uskutoční pod záštitou prezidenta SR Ivana Gašparoviča. Podujatie je súčasťou 35. Beskydských slávností a Turzovského leta 2006, v rámci ktorého je pripravený celý rad kultúrnych podujatí. Pozývame všetkých rodákov z Európy i zo sveta na návštevu svojho rodiska.

Spolok priateľov Turzovky

Zľava: V. Mlynár, I. Konrad a W. Breithenthaler. Foto: M. Vacho

POĎAKOVANIE

Organizátori 10. plesu viedenských Slovákov Ingrid Konrad a Vlado Mlynár s ozajstným zadostučinením a úprimnou radosťou odovzdali hlavnému priorovi Rádu sv. Lazara Jeruzalemského na Slovensku Dr. W. Breithenthalerovi výťažok z plesovej tomboly. Peniaze sú určené na podporu detí na bratislavskej škole pre slabozrakých a nevidiacich na Svrčej ulici v Karlovej Vsi. Za všetky slabozraké a nevidiace deti vám, milí hostia nášho plesu, zo srdca ďakujeme!

Z LISTU PÁNA VELVYSLANCA SR V RAKÚSKU, PROF. DR. JOZEFA KLIMKU VYBERÁME:

...rád opätujem Vaše úprimné prania do nového roku 2006 a využívam tejto príležitosti na poďakovanie za spoluprácu v minulom roku, ktorá sa stáva už príjemnou samozrejmosťou. Bolo príjemné poskytnúť našu rezidenciu pre prezentáciu spoločného filmového projektu „Brány do mesta“, prežívať milé momenty a chvíle počas štátnej recepcie, alebo stretnutia našich krajanov žijúcich vo Viedni. Rovnako ma teší, že ako zakladateľ tenisového klubu Slavia Wien môžem vďaka druhej misii zažiť úspešné 10-ročné jubileum tohto klubu. Nebolo by to možné bez spolupráce s p. Ing. Mlynárom a p. Ing. Vávrom.

...za Vášho senzibilného vedenia, vážená pani prezidentka, sa Rakúsko-slovenský kultúrny spolok podarilo premostiť do vôd novej generácie, je to svojím spôsobom jedinečné a povzbudzujúce. Nemôžem nespomenúť moje ďalšie príjemné prekvapenie, terajšiu úroveň štvrtročníka Slovákov v Rakúsku Pohľady. Sú veľmi kultivovanou prezentáciou nie len života Slovákov v Rakúsku, ale najmä vkusu, rozhladenosti a úrovne redakcie a prispievateľov. Preto želim redakcii veľa úspechov v ďalšej práci, tvorivosti a sympatickej kritickosti.

RAKÚSKY VELVYSLANEC PRI SVÄTEJ STOLICI DR. HELMUT TÜRK NÁM NAPÍSAĽ:

...Meine Frau und ich bedanken uns recht herzlich für den schönen Kalender der prachtvollen „Wiener Tore“ und wünschen Ihnen und allen Mitgliedern des Slowakischen Schul- und Kulturvereins ein friedvolles Jahr 2006. Wir hoffen mit Ihnen, dass alle Ihre Ziele und Pläne für das neue Jahr in Erfüllung gehen werden.

PRIPRAVUJEME

Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

Štvrtok 28. september 2006

Ľubomír Feldek: SMRŤ V RUŽOVOM

Divadlo Jozefa Gregora Tajovského zo Zvolena sa predstaví hudobným programom o životných úspechoch i úskaliach francúzskej šansonierky Edith Piaf

Pondelok 16. október 2006

Radošinske naivné divadlo: DESATORO

Desať javiskových poviedkových príbehov

s pesničkami z pera Stanislava Štepku. Desatoro nie je filozofickou úvahou na tému morálky, ani mravoučným katechizmom – ide

skôr o milo vypointované anekdoty o našich slabostiach...

Freie Bühne Wieden

November 2006

RÔZNORODOSŤ TÓNOV SPOD TATIER

Rozprávanie o slovenských ľudových hudobných nástrojoch spojené s nezvyčajnými a zaujímavými ukážkami

HALLO MAJDA!

Večer s prvou dámou slovenského humoru, Magdou Pavelekovou
Pripravujeme spolu so slovenskou umeleckou agentúrou DIVA Production

IMPRESSUM

Pohľady, redakcia:

adresa, telefón a fax ako pri vydavateľovi.
Vydavateľ: Rakúsko-slovenský kultúrny spolok
- Österreichisch-slowakischer Kulturverein
Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien,
Tel.: 00431/596 13 15, Fax: 00431/595 57 99

Šéfredaktorka: Ingrid Konrad

Na čísle spolupracovali: Vlado Mlynár, Jozef Macura,
Martina Víglašská, Elena Mandík, Helena Steiner
Lektorka: Marta Bábiková

Grafická úprava: Gabriel Štrba

Články podpísané menom alebo skratkou autora
nemusia vyjadrovať mienku redakcie.
Redakcia si vyhradzuje právo príspevkov
krátiť a upravovať.

Tlač: Tlačiareň Dóša, s.r.o. Bratislava

Tento časopis vychádza vďaka finančnej podpore
Úradu rakúskeho spolkového kancelára.
Die Herausgabe dieser Zeitschrift wird vom
Bundeskanzleramt der Österreichischen Republik
finanziert.

RSKS SPOLU S THEATER FORUM SCHWECHAT POZÝVA
MILAN SLÁDEK, JOHANNES HOLÍK

PANTALON UND COLUMBINE MOZARTS PANTOMIME

Inszenierung Milan Sládek
Dirigent Georg Kugi
Pantomimen
Juraj Benčík (Dottore)
Olinka Feldeková (Columbine)
Markus Kofler (Pantolon), u. a.

Premiere

27. 06. 2006, 20:00, Jugendstiltheater
31. 08. 2006, 20:00, Rothmühle (Freiluftpremiere)
28. 06. - 01. 07. 2006, 20:00 Jugendstiltheater
01., 02., 06., 07., 08., 09., 13., 14., 15. 09. 2006,
20:00 Rothmühle
Jugendstiltheater, Baumgartner Höhe 1, 1140 Wien
Schloss Rothmühle (Schwechat/Rannersdorf),
Rothmühlstr. 5
Info: Theater Forum Schwechat
Tel.: +43-1-707 82 72
E-mail: karten@forumschwechat.com
www.forumschwechat.com
www.mozartpantomime.at
www.jugendstiltheater.co.at

Reštaurátor nábytku s 20-ročnou praxou
hľadá prácu. pilatpeter@seznam.cz

Bývalý tenisový reprezentant žijúci vo
Viedni vyučuje tenis deti, dospelých,
začiatkovníkov i pokročilých,
tel. 0676/ 499 57 47.

Lekár z Viedne (180/76) hľadá mladšiu,
nemecky hovoriacu partnerku
(SŠ, zdravotnú sestru, popriade lekár-
ku), ktorá hľadá skutočný harmonický
vzťah. Tvoje dieťa nie je problémom.
Zn. Prosím telefonne číslo.
Odpovede v zalepenej obálke poslať
na adresu RSKS.

www.slovaci.at

Zmena programu vyhradená!
Programmänderungen vorbehalten!

SEKRETARIÁT RSKS V LETNÝCH MESIACHOCH

V mesiacoch júl a august bude sekretariát obsadený nepravidelne. Žiadame o pochopenie.
Náš odkazovač je v prevádzke a vaše odkazy si vždy vypočujeme a spracujeme.
Ak nám zanecháte kontakt, v prípade potreby sa vám čo najskôr ozveme.

REDAKČNÁ UZÁVIERKA ČÍSLA 03/2006 JE 30. AUGUSTA 2006

Sekretariát RSKS

Otto Bauer Gasse 23/11, 1060 Wien
Úradné hodiny: utorok: 08.00 – 09.30
štvrtok: 17.00 – 18.30
T 0043(0)1/596 13 15
F 0043(0)1/595 57 99
rsks@slovaci.at, sova@slovaci.at

Rímsko-katolícke bohoslužby v slovenskom jazyku

Každú nedeľu a vo sviatok o 18.00 hod.
Pfarre an der Muttergotteskirche,
Jacquingasse 12, 1030 Wien

Bei Nichtzustellung bitte zurück an ÖSKV,
A-1060 Wien, Otto Bauer Gasse 23/11.

Österreichische Post AG,
Info. Mail Entgelt barbezahlt

OCENENIE RAKÚSKEJ REPUBLIKY ŠTEFANOVI KULHÁNKOVI

Meno tohto Slováka
žijúceho vo Viedni
sa už 33 rokov spája
s detským mobilným
viedenským divadlom
– THEATER MOKI.
33 rokov znamená
65 premiér, okolo
9000 predstavení,

vyše milióna divákov a taký istý počet
najazdených kilometrov. 17. mája tohto

roku udelili Mag. Štefanovi Kulhánkovi
Zlaté ocenenie za zásluhy Rakúskej
republiky v oblasti detského divadelníctva,
ku ktorému mu srdečne gratulujeme.

AHOJTE,
prišiel som na
svet v piatok
5. 5. 2006
o piatej
poobede.
Meral som 55
cm a vážil 4,2 kg.

Martin Čepiššák, najmladší viedenský Slováč

P.S. Dnes už mám skoro 6 kíl, heč! Nespím
dlhšie ako 2 hodiny, lebo ma stále morí hlad...
Vo dne i v noci. Mamina Andrejka má čo robiť,
ešte že jej pomáha môj ocino Cyril!

INZERCIA/ ANZEIGEN

pre členov a dobrovoľných prispievateľov zdarma/ für die
Vereinsmitglieder und Förderer kostenlos. Ceny/ Preise:
do 50 slov bez obrázku/ bis 50 Wörter ohne Bild € 5,-
do 50 slov s obrázkom/ bis 50 Wörter mit Bild € 7,-
S obrázkom alebo bez obrázku/ mit oder ohne Bild
• 1/8 A4 € 10,-
• 1/4 A4 strany € 15,-
• 1/2 A4 strany € 20,-
• A4 strana € 40,-